EDITURA UNIVERS

De neuitat în acest microroman al Simonei de Beauvoir este analiza vidului sufletesc al eroilor-roboţi care-încearcă să-l compenseze cu deconectante, cu *weekend*-uri în ambianţe rustic sofisticate: o viaţă în care oameni dezumanizaţi, antrenaţi de un mecanism social implacabil, nu se mai bucură de nimic, nemailipsindu-le nici o convenţie; o viaţă încremenită într-un decor în două dimensiuni, animată de mondenităţi vlăguite, o viaţă preocupată de aparenţe, de evitarea şocurilor şi a realităţii neplăcute.

Şi totuşi, printre aceste *personaje* de fum există unele care-şi percep nimicnicia existenţei contrafăcute şi aspiră să facă din copiii lor nişte persoane de carne, de sînge şi de nervi, altceva decît nişte imagini fie ele şi frumoase...

ILEANA VULPESCU

Lei 4,75

208
1973

SIMONE DE BEAUVOIR • IMAGINI FRUMOASE



SIMONE DE BEAUVOIR

IMAGINI FRUMOASE



COLECŢIA MERIDIANE

Coperta de *George Leolea*

Simone de Beauvoir

Imagini frumoase

În românește de *Ileana Vulpescu*

Editura UNIVERS

București — 1973

Lui Claude Lanzmann

CAPITOLUL ÎNTÎI

„E UN octombrie... excepţional", spune Gisèle Dufrène ; ei aprobă, zîmbesc, din cerul albastru-cenuşiu se lasă o căldură de vară. — Ce au ceilalţi iar mie-mi lipseşte ? — îşi mîngîie privirea cu imaginea perfectă, reprodusă în *Plaisir de France* şi-n *Votre Maison :* ferma cumpărată pe nimica, pe-un dumicat de pîine — în fine, hai să zicem, de pîine albă — şi amenajată de Jean-Charles cam cu cît ar costa o tonă de icre negre („n-am să mă calicesc la un milion", a zis Gilbert), trandafirii de pe zidul de piatră, crizantemele, ochiul-boului, daliile „cele mai frumoase din Île-de France", zice Dominique ; paravanul şi fotoliile albastre şi violet — ce îndrăzneală — contrastează cu verdele peluzei, gheaţa zornăie-n pahare, Houdan sărută mîna Dominicăi, foarte suplă în pantalonii ei negri şi-n bluza frapantă, cu părul deschis, jumătate alb, jumătate blond, din spate i-ai da treizeci de ani. „Dominique, nimeni nu ştie să primească aşa cum primeşti tu." (Chiar în clipa asta, într-o altă grădină, cu totul deosebită, dar absolut la fel, cineva spune aceleaşi cuvinte şi acelaşi zîmbet se aşterne pe alt chip : „Ce duminică minunată !" De ce am asemenea gînduri ?)

Totul a fost perfect : soarele și briza, grătarul, fleicile groase, salatele, fructele, vinurile. Gilbert a spus povești de călătorie și de vînătoare din Kenya, apoi s-a apucat de jocul ăla de răbdare japonez, încă șase piese de pus la locul lor, iar Laurence le-a propus testul barcagiului, ceea ce i-a pasionat, fiindcă le place enorm să se mire de ei înșiși, precum și să rîdă unii de alții. Și-a dat multă osteneală pentru toate astea și de-aceea se simte acum deprimată, sînt ciclică. Louise se joacă în grădină cu verii ei ; Catherine citește-n fața căminului în care arde un pic de foc : seamănă cu toate fetițele fericite care citesc culcate pe covor. Acum *Don Quijote ;* săptămîna trecută, *Quentin Durward*, dar nu astea o fac să plîngă noaptea, atunci ce ? Louise era foarte impresionată : Mamă, Catherine e necăjită, plînge noaptea. Profesoarele-i plac, are o prietenă nouă, e sănătoasă, casa e veselă.

— Iar cauți vreo reclamă ? întreabă Dufrène.

— Trebuie să conving lumea să-și pună panouri de lemn pe pereți.

E comod ; cînd nu e atentă, ceilalți și-nchipuie că se gîndește la vreo reclamă. În jurul ei se vorbește despre sinuciderea ratată a Jeannei Texcier. Cu țigara în stînga și cu dreapta ridicată, cu palma deschisă ca pentru a-mpiedica întreruperile, Dominique spune, cu vocea ei autoritară și bine marcată : „Nu e chiar atît de deșteaptă, a făcut carieră prin bărbatu-său, dar în orice caz, cînd ești una dintre cele mai cunoscute femei din Paris nu te porți ca o midinetă !"

Într-o altă grădină, cu totul deosebită, dar absolut la fel, cineva spune : „Dominique Lan-

glois a făcut carieră datorită lui Gilbert Mortier". Şi nu e-adevărat ; a intrat la radio pe uşa de serviciu, în '45, şi-a parvenit dînd din coate, trăgînd ca un cal, călcîndu-i în picioare pe cei care-o incomodau. De ce le face-atîta plăcere să se sfîşie unii pe alţii ? Ei spun şi că — aşa crede Gisèle Dufrène — mama a pus gheara pe Gilbert din interes : fără el nu şi-ar fi putut permite casa asta, călătoriile, mă rog, fie ; dar altceva a-nsemnat Gilbert pentru ea ; Dominique era totuşi dezorientată după ce l-a părăsit pe tata (el umbla prin casă ca un biet suflet amărît ; cu cîtă duritate a plecat mama după ce s-a măritat Marthe) ; graţie lui Gilbert a ajuns o femeie atît de sigură pe ea. (Bineînţeles, s-ar putea spune...)

Hubert şi Marthe se-ntorc din pădure cu nişte maldăre enorme de frunze-n braţe. Cu capul dat pe spate, cu un surîs încremenit pe buze, Marthe merge cu pas vioi : o sfîntă, îmbătată de prea-fericita iubire de Dumnezeu, ăsta e rolul pe care-l joacă de cînd a descoperit credinţa. Se aşază din nou în fotoliile albastre şi violete, Hubert îşi aprinde pipa, fiind ultimul om din Franţa care-i spune : „bătrîna mea pufăitoare". Zîmbetul lui de paralitic total, şi grăsimea. Cînd călătoreşte, poartă ochelari negri : „Îmi place grozav să călătoresc incognito". Un excelent dentist care-n timpul liber studiază conştiincios pariurile de la curse. Înţeleg de ce şi-a creat Marthe unele compensaţii.

— Vara, în Europa nu găseşti o plajă pe care să ai măcar loc să te-ntinzi, spune Dominique...

În Bermude, există plaje imense, aproape pustii, unde nu te cunoaşte nimeni.

— Localităţi mici şi costisitoare, ce mai, zice Laurence.

— Dar Tahiti ? De ce nu v-aţi mai dus în Tahiti ? întreabă Gisèle.

— În 1955, la Tahiti era foarte bine. Acum e mai rău ca la Saint-Tropez. E de-o banalitate...

Acum douăzeci de ani tata sugera Florenţa, Grenada ; ea zicea : „Toată lumea se duce-acolo, e de-o banalitate...". Să meargă toţi patru-n maşină : ca Fenouillarzii *, spune ea. Tata se plimba fără noi în Italia, în Grecia, iar noi umblam prin locuri şic ; în sfîrşit, pe care aşa le considera Dominique pe vremea aceea. Acum traversează oceanul ca să facă plajă. De Crăciun, Gilbert are s-o ducă la Balbeck...

— Se pare că-n Brazilia sînt nişte plaje superbe şi pustii, spune Gisèle. Şi poţi da o fugă la Brasilia. Tare aş vrea să văd Brasilia !

— A ! nu ! zice Laurence. Şi-aşa marile ansambluri din jurul Parisului sînt atît de deprimante ! Dar un oraş întreg construit în felul ăsta !

— Eşti la fel ca taică-tău, o paseistă, spune Dominique.

— Dar cine nu e ? zice Jean-Charles. În epoca rachetelor cosmice şi-a automaticii, oamenii au aceeaşi mentalitate ca-n secolul al XIX-lea.

— Eu nu, spune Dominique.

---

* Familia Fenouillard, personaje ale unui „serial" clasic de aventuri (*Soldatul Camembert*), desenate pentru copii de Cristophe. (Notele aparţin traducătoarei.)

— Tu eşti excepţională în totul, zice Gilbert pe un ton convins (ori mai degrabă emfatic : se ţine-ntotdeauna la distanţă de propriile cuvinte).

— În orice caz, muncitorii care-au clădit oraşul sînt de părerea mea : n-au vrut să plece din casele lor de lemn.

— Dragă Laurence, n-aveau cum să facă altfel, zice Gilbert. La Brasilia chiriile sînt mult peste posibilităţile lor.

Un zîmbet uşor îi rotunjeşte gura, ca şi cînd s-ar scuza pentru superioritatea lui.

— Astăzi Brasilia este cu totul depăşită, spune Dufrène. Are o arhitectură în care acoperişul, uşa, zidul, soba au o existenţă distinctă. Acum se-ncearcă realizarea unei locuinţe sintetice, în care fiecare element este polivalent : acoperişul se confundă cu zidul şi alunecă-n mijlocul curţii interioare.

Laurence e nemulţumită de ea ; evident, a spus o prostie. Uite unde ajungi dacă vorbeşti de lucruri pe care nu le ştii. Nu vorbi despre ceea ce nu ştii, spunea domnişoara Houchet. Păi atunci n-ai mai deschide niciodată gura. Il ascultă în tăcere pe Jean-Charles care descrie oraşul viitorului. Aceste minuni viitoare, pe care n-are să le vadă niciodată cu ochii lui, îl încîntă în mod inexplicabil. A fost încîntat să afle că omul de azi îl depăşeşte cu cîţiva centimetri pe cel din Evul mediu, care, la rîndul lui, era mai înalt decît cel preistoric. Au noroc că se pot pasiona după asemenea lucruri. Dufrène şi Jean-Charles discută încă o dată, şi cu acelaşi elan, despre criza din arhitectură.

— Da, trebuie găsite credite, zice Jean-Charles, dar prin alte mijloace. Să renunţi la forţa de disuasiune ar însemna să ieşi în afara Istoriei.

Nimeni nu răspunde ; din tăcere se-nalţă vocea inspirată a Marthei : „Dacă toate popoarele ar accepta dezarmarea ! Aţi citit ultimul mesaj al Papei ?"

Nerăbdătoare, Dominique o-ntrerupe : „Oameni cu totul în măsură s-o ştie mi-au spus că dacă ar izbucni un război, douăzeci de ani ar fi de-ajuns ca omenirea s-ajungă în stadiul în care se află astăzi".

Gilbert ridică privirea ; mai are doar patru piese de plasat : „N-are să fie război. În curînd, diferenţa dintre ţările capitaliste şi ţările socialiste are să dispară. În prezent are loc marea revoluţie a secolului al XX-lea ; să produci este mai important decît să ai".

Atunci de ce se cheltuiesc atîţia bani cu înarmările ? se-ntreabă Laurence. Gilbert ştie răspunsul şi la asta ; iar ea nu mai vrea să fie din nou încuiată. De altfel, Jean-Charles a răspuns : fără bombă am ieşi în afara Istoriei. La drept vorbind ce-nseamnă asta ? Ar fi desigur o catastrofă, toată lumea a părut consternată.

Gilbert se-ntoarce amabil spre ea :

— Să veniţi vineri. Vreau să-mi auziţi noua instalaţie de înaltă fidelitate.

— La fel cu cea pe care o au Karim şi Alexandru al Iugoslaviei, zice Dominique.

— E o minune, spune Gilbert. După ce-ai auzit-o nu mai poţi asculta muzică pe-un aparat obişnuit.

— În cazul ăsta nu vreau s-o aud, zice Laurence. Mie-mi place s-ascult muzică. (De fapt nu e-adevărat. Spun așa ca să fiu nostimă.)

Jean-Charles pare foarte interesat :

— Care poate fi cel mai mic preț pentru o instalație bună hifi * ?

— Minimum, dar absolut minimum, pentru o instalație mono este de trei sute de mii de franci vechi. Dar nu e deloc grozavă, chiar deloc.

— Ca să ai ceva într-adevăr bun, cred c-ajungi la un milion, nu ? întreabă Dufrène.

— Ascultă-mă : o instalație bună, mono, costă de la șase sute de mii pînă la un milion. Stereo, urcă la două milioane. Mai bine iei una mono decît una stereo mediocră. Un amplificator ca lumea, cu preamplificare, costă cam cinci sute de mii de franci.

— Ce spuneam și eu : minimum un milion, zice Dufrène cu un oftat.

— Există moduri și mai tîmpite în care să cheltui un milion, spune Gilbert.

— Dacă Vergne pune mîna pe afacerea din Roussillon, ne luăm și noi așa ceva, îi spune Jean-Charles Laurencei. Se-ntoarce spre Dominique : — Are o idee formidabilă pentru unul dintre ansamblurile de odihnă pe care le construim acolo.

— Vergne are idei formidabile. Dar nu prea sînt realizate, spune Dufrène.

---

* Instalație audio- (uneori și video-) electronică (radio, pick-up, magnetofon etc.) H. F. (*high fidelity*), de „înaltă fidelitate".

— Au să fie. Îl cunoşti ? îl întreabă Jean-Charles pe Gilbert. E pasionant să lucrezi cu el ; tot atelierul trăieşte cu entuziasm ; nu execuţi, creezi.

— Este cel mai mare arhitect din generaţia lui, hotărăşte Dominique. În extrema avangardă a urbanismului.

— Prefer totuşi să lucrez la Monnod, spune Dufrène. Acolo nu creezi, execuţi. Numai că se cîştigă mult mai bine.

Hubert îşi scoate pipa din gură.

— Ceea ce nu e puţin lucru.

Laurence se ridică ; îi zîmbeşte maică-si :

— Pot să-ţi fur cîteva dalii ?

— Bine-nţeles.

Marthe s-a ridicat şi ea ; se depărtează cu soră-sa :

— L-ai văzut miercuri pe tata ? Ce mai face ?

— Acasă e totdeauna vesel. S-a certat cu Jean-Charles, pentru variaţie.

— Nici Jean-Charles nu-l înţelege pe tata. Marthe se uită la cer. Este atît de deosebit de toată lumea. În felul lui, tata ajunge la supranatural. Pentru el muzica şi poezia sînt o rugăciune.

Laurence se apleacă peste dalii ; asemenea limbaj o incomodează. Bine-nţeles, ceva le lipseşte şi celorlalţi, ceva ce-mi lipseşte şi mie (dar ce au ei în plus iar mie-mi lipseşte ?). Strînge-n mînă daliile superbe, roz, roşii, galbene, portocalii.

— O zi frumoasă, nu, fetiţelor ? întreabă Dominique.

— Minunată, spune Marthe.

— Minunată, repetă Laurence.

Se-ntunecă şi-i pare bine că se-ntoarce acasă. Ezită. A aşteptat pînă-n ultima clipă ; cînd îi cere maică-si ceva se simte la fel de intimidată ca la cincisprezece ani :

— Vreau să te rog ceva...

— Ce anume ? Vocea Dominicăi e rece.

— În legătură cu Serge. Ar vrea să plece de la Universitate. I-ar plăcea să lucreze la radio sau la televiziune.

— Taică-tău ţi-a dat comisionul ăsta ?

— I-am întîlnit la tata pe Bernard şi pe Georgette.

— Cum o mai duc ? Fac mereu pe Filemon şi Baucis ?

— O ! de-abia i-am zărit.

— Spune-i lui taică-tău o dată pentru totdeauna că eu nu sînt birou de plasare. Mi se pare scandalos că fiu exploatată-n felul ăsta. Eu n-am aşteptat niciodată nimic de la nimeni.

— Nu-i poţi reproşa tatei că vrea să-şi ajute nepotul, zice Marthe.

— Îi reproşez că de unul singur nu e-n stare de nimic. Dominique respinge obiecţiile cu un gest al mîinii. Dacă ar fi mistic, dacă ar fi intrat în ordinul trapiştilor, aş înţelege. (Dar de unde, se gîndeşte Laurence.) El însă a ales mediocritatea.

Ea nu-i iartă că a ajuns secretar-redactor la Cameră şi nu marele avocat cu care crezuse că s-a măritat. O linie moartă, zice ea.

— E tîrziu, spune Laurence. Mă duc sus să mă aranjez un pic.

Îi este imposibil să-l vadă pe taică-său atacat, iar să-l apere ar fi şi mai rău. Aceeaşi strîngere

de inimă, aceleaşi remuşcări cînd se gîndeşte la el. Fără motiv : nu i-am ţinut parte niciodată mamei.

— Urc şi eu, vreau să mă schimb, spune Dominique.

— Eu mă duc să văd de copii, zise Marthe.

E comod : de cînd a căzut la darul sfinţeniei, ia pe seama ei toate corvezile. Găseşte-n ele bucurii atît de înalte că i le poţi ceda fără nici o remuşcare.

În timp ce se pieptănă în camera maică-si — grozav de frumos rusticul ăsta spaniol — Laurence mai încearcă o dată :

— Chiar nu poţi să faci nimic pentru Serge ?

— Nu.

Dominique se-apropie de oglindă.

— Ce mutră am ! O femeie care la vîrsta mea munceşte toată ziua şi iese-n fiecare seară, s-a zis cu ea ! Ar trebui să dorm.

Laurence o priveşte pe maică-sa-n oglindă. Imaginea perfectă, ideală, a unei femei care-mbătrîneşte frumos. Care-mbătrîneşte. Dominique respinge imaginea asta. Pentru prima oară e dezumflată. Lovituri grele, boală, pe toate le-a-ncasat. Şi deodată i se iveşte un fel de panică-n ochi :

— Nu-mi vine să cred că-ntr-o zi am să am şaptezeci de ani.

— Nici o femeie nu se ţine aşa de bine ca tine, zice Laurence.

— Corpul merge, nu invidiez pe nimeni. Dar uite colea.

Îi arată ochii, gîtul. Bine-nţeles nu mai are patruzeci de ani.

— Evident, nu mai ai douăzeci de ani, spune Laurence. Dar o mulţime de bărbaţi preferă femeile mai coapte. Dovadă, Gilbert.

— Gilbert... ca să-l păstrez, îmi scot sufletul ieşind în lume. Risc ca toate astea să se-ntoarcă-mpotriva mea.

— Vezi-ţi de treabă !

Dominique îşi pune taiorul de la „Balenciaga." * Nu poartă nimic de la „Chanel" : cheltui o avere ca să fii îmbrăcată ca de la talcioc. Şopteşte :

— Scîrba aia de Marie-Claire refuză cu-ndîrjire să divorţeze : numai ca să mă enerveze.

— Pîn' la urmă poate că cedează.

La rîndul ei, Marie-Claire spune, bine-nţeles : scîrba aia de Dominique. Pe vremea cînd era cu Lucile de Saint-Chamont, Gilbert locuia cu nevastă-sa ; nici nu se punea problema, fiindcă Lucile avea bărbat şi copii. Dominique îl obligase să se despartă de Marie-Claire ; el cedase fiindcă-i convenea, bine-nţeles, totuşi Laurencei maică-sa i se păruse destul de crudă.

— Pe de altă parte, viaţa-n comun cu Gilbert ar comporta o mulţime de riscuri. Ţine la libertatea lui.

— Da.

— Şi tu la a ta.

Dominique se-nvîrteşte-n faţa oglinzii-n trei canaturi şi zîmbeşte. E-ntr-adevăr încîntată că cinează la familia Verdelet ; miniştrii îi impun.. Cît sînt de-afurisită ! îşi spune Laurence. E mama

---

* Ca şi „Chanel", „Cardin" etc., celebră casă de mode pariziană.

ei și ține la ea. Dar în același timp e o străină. Cine se ascunde-n spatele imaginilor care se mișcă-n oglindă ? Poate că nimeni.

— La voi totul e-n ordine ?

— Perfect. Zbor din succes în succes.

— Și fetițele ?

— Le-ai văzut. Foarte bine.

Dominique pune-ntrebări din principiu, dar i s-ar părea indiscret ca Laurence să-i dea răspunsuri îngrijorătoare sau pur și simplu amănunțite.

În grădină, Jean-Charles stă aplecat peste fotoliul Gisèlei : un mic flirt care-i măgulește pe amîndoi (și pe Dufrène, cred), dîndu-și unul altuia iluzia c-ar putea avea aventura pe care n-o doresc nici unul nici altul. (Și dacă din întîmplare ar avea-o ? Cred că mi-ar fi egal. Poate exista deci dragoste fără gelozie ?)

— Atunci, vineri contez pe voi, zice Gilbert. Cînd lipsiți voi, nu ne distrăm de loc.

— Ei, lasă !

— Zău.

Îi strînge Laurencei mîna cu efuziune, ca și cînd între ei ar exista o complicitate specială ; de asta li se pare tuturor că Gilbert are farmec :

— Pe vineri.

Lumea o invită pe Laurence cu insistență, oamenii vin la ea cu plăcere : într-adevăr nu-nțelege de ce.

— O zi minunată, spune Gisèle.

— Cu viața asta pe care o ducem la Paris, avem neapărat nevoie de asemenea destindere, zice Jean-Charles.

— Este indispensabil, spune Gilbert.

Laurence instalează fetițele în spatele mașinii, cu portierele încuiate, se așază lîngă Jean-Charles, și pornesc pe drumul îngust în urma DS *-ului lui Dufrène.

— Surprinzător la Gilbert este c-a rămas atît de firesc, zice Jean-Charles. Cînd te gîndești la responsabilitățile lui, la puterea lui. Și nici urmă de-ngîmfare.

— Se poate lipsi de-așa ceva.

— Ție nu-ți place, e normal. Dar nu fi nedreaptă.

— Dar de unde, îmi place foarte mult. (Îi place sau nu? ei îi place toată lumea.) Ce e drept, Gilbert nu e gălăgios. Dar toată lumea știe că dirijează una dintre cele mai importante societăți electronice din lume și știe rolul pe care-l joacă în crearea Pieței comune.

— Mă-ntreb la cît se ridică veniturile lui, zice Jean-Charles. Practic sînt nelimitate.

— M-ar speria să am atîția bani.

— Îi folosește inteligent.

— Da.

Ciudat: cînd relatează călătoriile pe care le face, Gilbert este foarte amuzant. După o oră nu mai știi ce-a spus.

— Un week-end foarte reușit! zice Jean-Charles.

— Foarte reușit.

Laurence se-ntrebă din nou: ce au ceilalți iar mie-mi lipsește? O! nu trebuie să-mi fac griji; sînt zile de-astea cînd calci cu stîngul, cînd nu-ți

* Modelul „déesse" („zeiță") al firmei de automobile „Renault", așa cum ID-ul este „idée" (idee).

place nimic ; ar trebui să se obișnuiască. Și cu toate astea se-ntreabă de fiecare dată : ce anume scîrțîie ? Devine deodată indiferentă, distantă, ca și cînd n-ar fi rudă cu ei. Depresiunea pe care-a avut-o acum cinci ani, i s-a explicat ; o mulțime de femei tinere trec prin asemenea criză ; Dominique a sfătuit-o să nu mai stea acasă, a sfătuit-o să lucreze, iar Jean-Charles a fost de acord cînd a văzut cît cîștig. Acum n-am nici un motiv să mă lase nervii. Am mereu de lucru, lume-n jurul meu, sînt mulțumită de viața pe care o duc. Nu, nu e nici un pericol. Totul e o chestiune de proastă dispoziție. Sînt sigură că și altora li se-ntîmplă de multe ori și nu fac din asta o dramă. Se-ntoarce spre copii :

— V-ați distrat, iubitelor ?

— O ! da, zice Louise cu entuziasm.

Pe fereastra deschisă intră un miros de frunze moarte ; stelele strălucesc pe un cer copilăresc iar Laurence deodată se simte foarte bine.

Ferrari *-ul îi depășește, Dominique le face semn cu mîna, eșarfa ei subțire flutură-n vînt, îi stă într-adevăr bine. Iar Gilbert își poartă minunat cei cincizeci și șase de ani. Un adevărat cuplu. De fapt, are dreptate să pretindă o situație clară.

— Se potrivesc foarte bine, zice Jean-Charles. La vîrsta lor sînt o pereche frumoasă.

O pereche. Laurence se uită la Jean-Charles. Îi place să meargă-n mașină alături de el. Privește atent drumul, iar ea îi vede profilul, profilul ăsta care o emoționa atît de mult acum zece

* Marcă italiană de automobil.

ani, care o mai impresionează încă. Din față, Jean-Charles nu mai este chiar același — nu-l mai vede la fel. Are un chip inteligent și energic, dar cum să zic ? rămas pe loc — ca toate chipurile. Din profil, în penumbră, gura pare mai puțin hotărîtă, ochii mai visători. Așa i s-a părut cu unsprezece ani mai înainte, așa i se pare cînd lipsește și, uneori, fugitiv, cînd merge-n mașină lîngă el. Tac. Tăcerea seamănă a complicitate, exprimă o-nțelegere prea adîncă pentru cuvinte. O iluzie poate. În timp ce drumul se mistuie sub roți, în timp ce copiii picotesc iar Jean-Charles tace, Laurence vrea să creadă că e așa.



Cînd Laurence se așază la masă, nițel mai tîrziu, i-a dispărut orice fel de anxietate : e cam obosită, cam amețită de aer, predispusă la acele reverii pe care Dominique i le-ntrerupea scurt : „Nu sta așa cu mintea aiurea : fă ceva“ — și pe care acuma nu și le mai îngăduie nici ea. „Trebuie să găsesc ideea asta“, își spune ea deschizînd stiloul. Ce frumoasă imagine publicitară, făgăduind — în folosul vreunui negustor de mobile, al vreunui negustor de cămăși, al vreunui florar — siguranță, fericire. Cuplul care merge pe trotuar de-a lungul parapetului, în foșnetul blînd al copacilor, contemplă în trecere interiorul ideal : sub lustră, bărbatul tînăr și elegant în pulover de angora, care citește atent o revistă ; tînăra nevastă, la masă, cu un stilou în mînă, armonia dintre negru, roșu și galben atît de potrivite (fericită întîmplare) cu nuanțele de galben și roșu ale daliilor. Adineauri, cînd le-am

rupt erau nişte flori vii. Laurence se gîndeşte la regele acela care transforma în aur tot ce atingea şi la fetiţa lui care se prefăcuse într-o minunată păpuşă de metal. Tot ce atinge ea se preface în imagine. *Folosind panourile de lemn, îmbinaţi eleganţa cotidiană cu poezia pădurilor.* Zăreşte printre frunze unda-ntunecată a fluviului ; trece un vas, scormonind malurile cu privirea lui albă. Lumina împroaşcă geamurile, luminează brutal îndrăgostiţii înlănţuiţi, imagine a trecutului pentru mine care sînt imaginea viitorului lor duios, cu copii pe care-i presimt adormiţi în camerele din fund. *Nişte copii se strecoară în scorbura unui copac şi se trezesc într-o încîntătoare cameră cu panouri de lemn natural.* Idee care merită continuată.

Ea a fost totdeauna o imagine. Dominique a avut grijă de asta, fascinată în copilărie de unele imagini atît de diferite din viaţa ei, ţintind pe de-a-ntregul — cu toată inteligenţa şi cu toată enorma ei energie — să astupe acest gol. (Habar n-ai ce-nseamnă să ai pantofii rupţi şi să simţi prin ciorap scuipatul în care ai călcat. Habar n-ai ce-nseamnă să te măsoare colegele bine spălate pe cap şi care-şi dau coate. Nu, n-ai să ieşi cu pata asta pe fustă, fugi şi te schimbă). Fetiţă impecabilă, adolescentă desăvîrşită, domnişoară perfectă. Erai atît de curată, de proaspătă, de perfectă... zice Jean-Charles.

Totul era curat, proaspăt, perfect : apa albastră a piscinei, zgomotul de lux al mingilor de tenis, colţii albi de stîncă, norii rotunzi pe cerul neted, mirosul brazilor. Dimineaţa, deschizînd obloanele, Laurence contempla o fotografie splendidă pe

hîrtie lucioasă. În parcul hotelului, băieţii şi fetele, în haine de culori deschise, bronzaţi, poleiţi de soare ca nişte pietre frumoase. Iar Laurence şi Jean-Charles îmbrăcaţi în culori deschise, pîrliţi, bronzaţi. Într-o seară, întorcîndu-ne de la plimbare, deodată, în maşina oprită, gura lui peste gura mea, înflăcărarea, ameţeala aceea. Atunci, zile şi săptămîni, n-am mai fost o imagine, ci carne şi sînge, dorinţă, plăcere. Şi am regăsit şi acea gingăşie tainică pe care o cunoscusem odinioară, stînd la picioarele tatei sau ţinîndu-i mîna în mîna mea... Acum un an şi jumătate, din nou, cu Lucien : jar în vine şi acea delicioasă delicvescenţă în oase. Îşi muşcă buzele. Dac-ar şti Jean-Charles ! De fapt între el şi Laurence nu s-a schimbat nimic. Lucien e-n afară. Şi de altfel n-o mai impresionează ca înainte.

— Ei, vin ideile alea, sau nu ?

— Au să vină.

Privire atentă a bărbatului, zîmbet frumos al femeii. I s-a spus adesea că are un zîmbet frumos : o simte pe buze. Ideile au să-i vină ; la-nceput e totdeauna greu, atîtea clişee răsuflate, atîtea capcane de ocolit. Dar ea-şi cunoaşte meseria. Eu nu vînd panouri de lemn : vînd siguranţă, reuşită şi un pic de poezie ca supliment. Cînd Dominique i-a propus să facă imagini de hîrtie, a reuşit atît de repede şi de bine încît ai fi zis că e o vocaţie. Siguranţă. Lemnul nu este mai inflamabil decît piatra sau cărămida ; trebuie spus fără să evoci ideea de incendiu. Aici e dibăcia.

Se ridică brusc. Catherine o plînge şi-n seara asta ?

Louise dormea. Catherine se uita-n tavan. Laurence se apleacă : „Nu dormi, iubito ? La ce te gîndești ? — La nimic !“ Laurence o sărută, intrigată. Misterele astea nu sînt genul Catherinei ; e o fire deschisă și chiar vorbăreață. „Ne gîndim totdeauna la ceva. Încearcă să-mi spui“.

Catherine ezită un moment ; zîmbetul maică-si o hotărăște : „Mamă, de ce existăm ?“

Iacă felul de-ntrebări cu care-ți dau copiii-n cap cînd ție ți-e gîndul cum să vinzi panouri de lemn. Trebuie să răspundă repede : „Comoara mea, tata și cu mine am fi grozav de triști dacă tu n-ai exista. — Dar dacă n-ați exista nici voi ?“

Cîtă anxietate în ochii fetiței ăsteia pe care o tratez ca pe-un bebeluș. De ce-și pune întrebarea asta ? Deci asta o face să plîngă.

— Azi după amiază, nu ți-a părut bine că existăm, tu, eu, toată lumea ?

— Ba da.

Catherine nu pare prea convinsă. Laurence are o idee.

— Existăm ca să ne facem fericiți unii pe alții, zice ea cu elan. E destul de mîndră de răspunsul ei.

Cu o figură posomorîtă, Catherine se gîndește mai departe ; sau mai degrabă își caută cuvintele :

— Dar oamenii care nu sînt fericiți de ce există ?

Asta e, am ajuns la punctul nevralgic.

— Ai văzut tu oameni nefericiți ? Unde, păpușă ?

Catherine tace, cu un aer speriat. Unde ? Goya este veselă și de abia vorbește franțuzește. Cartie-

rul este bogat : nici vagabonzi, nici cerşetori ; atunci cărţile ? colegele ?

— Ai colege care sînt nenorocite ?

— O ! nu !

Vocea pare sinceră. Louise se-nvîrteşte-n pat ; ar fi timpul să se culce şi Catherine ; e limpede că n-are chef să spună mai mult, are să fie nevoie de timp ca s-o facă să se hotărască.

— Ascultă, o să mai vorbim mîine despre asta. Dacă ştii tu oameni nenorociţi, o să-ncercăm să facem cîte ceva pentru ei. Putem îngriji bolnavii, putem da bani la săraci, se pot face o mulţime de lucruri...

— Crezi ? Pentru toată lumea ?

— Să ştii că aş plînge toată ziua dacă ar exista oameni care să aibă nenorociri fără leac. Ai să-mi povesteşti tot. Şi-ţi promit că o să găsim soluţii. Îţi promit, repetă ea, mîngîind părul Catherinei. Acuma culcă-te, scumpa mea.

Catherine se strecoară-ntre cearşafuri ; închide ochii. Vocea, sărutările maică-si au liniştit-o. Dar mîine ? În general, Laurence se fereşte de promisiuni imprudente. Niciodată n-a făcut vreunele mai nesăbuite ca asta de-acum.

Jean-Charles ridică nasul din revistă.

— Catherine mi-a povestit un vis, spune Laurence. Mîine are să-i spună adevărul. Astă seară nu. De ce ? El se interesează de fetiţe. Laurence stă jos şi se preface că este foarte absorbită de ideea pe care o caută. Astă seară nu. El i-ar da pe loc cinci-şase explicaţii. Ea vrea să-ncerce să-nţeleagă înainte ca el să-i răspundă. Ce scîrţîie ? La vîrsta ei şi eu plîngeam : ce-am mai plîns. Poate că de asta nu mai plîng de loc. Domnişoara Houchet

zicea : „De noi va depinde ca aceste morţi să nu fie zadarnice". O credeam. Spunea atîtea lucruri : să fii un om printre oameni ! A murit de cancer. Exterminările, Hiroşima : în '45 erau destule motive ca un copil de unsprezece ani să fie năucit. Laurence chiar se gîndise că nu e cu putinţă să se-ntîmple atîtea grozăvii degeaba, încercase să creadă-n Dumnezeu, într-o altă viaţă în care totul să se plătească. Dominique se purtase perfect : îi promisese că vorbeşte cu un preot, îl alesese chiar inteligent. În '45, da, era normal. Dar dacă astăzi fetiţa mea de zece ani suspină, vina e a mea, iar Dominique şi Jean-Charles au să mă găsească pe mine vinovată. Dominique e-n stare să mă trimită la un psiholog. Catherine citeşte enorm, prea mult, şi nu ştiu exact ce : n-am timp. În orice caz, pentru mine cuvintele n-ar avea acelaşi sens ca pentru ea.

— Îţi dai seama ! numai în galaxia noastră şi sînt sute de planete locuite, zice Jean-Charles, lovind uşor revista cu un deget meditativ. Parcă am fi nişte găini închise într-un coteţ pe care-l confundă cu întreaga lume.

— O ! şi pe pămînt sîntem închişi într-un cerc atît de strîmt.

— Nu în zilele noastre. Cu presa, cu voiajele, cu televizorul, în curînd cu mondoviziunea, trăim planetar. Greşeala este să consideri planeta drept univers. În sfîrşit, pînă în '85 are să se exploreze sistemul solar... Asta nu te face să visezi ?

— Drept să-ţi spun, nu.

— N-ai imaginaţie.

Nu-i cunosc nici măcar pe cei care locuiesc deasupra, se gîndeşte Laurence. Despre cei din

față a aflat o mulțime de lucruri prin pereți : baia curge, ușile se trîntesc, radioul revarsă cîntece și reclame pentru „Banania“ *, bărbatul își ceartă nevasta care, după ce pleacă el, își ceartă băiatul. Dar ce se petrece în celelalte trei sute patruzeci de apartamente ale imobilului ? în celelalte case din Paris ? La „Publinf“ ** îl cunoaște pe Lucien, o cunoaște nițel pe Mona și cîteva figuri, cîteva nume. Familia, prietenii : minuscul sistem închis ; și toate celelalte sisteme — la fel de inabordabile. Lumea există peste tot, dar nu există nici un mijloc să intri în ea. Și totuși ea s-a strecurat în viața Catherinei, o sperie, iar eu ar trebui s-o ocrotesc împotriva ei. Cum s-o fac să accepte că există oameni nenorociți, cum s-o fac să creadă că n-au să mai fie nenorociți ?

— Nu ți-e somn ? întreabă Jean-Charles.

Astă seară n-are să-i vină nici o idee, inutil să se-ncăpățîneze. Își compune un zîmbet după zîmbetul lui bărbatu-său.

— Mi-e somn.

Rituri nocturne, zgomotul vesel al apei în baie, pe pat pijamaua care miroase a lavandă și a tutun blond, iar Jean-Charles fumează o țigară în timp ce dușul o spală pe Laurence de grijile zilei. Demachiere rapidă, își pune cămașa subțire, e gata. (Grozavă invenție pilula pe care o înghiți dimineața cînd te speli pe dinți : nu era de loc o plăcere să te tot păzești.) Sub răcoarea cearșafului alb, cămașa îi alunecă din nou pe piele, zboară

---

* Marcă de produs alimentar.

** Abreviație pentru *Public information,* firma de publicitate la care lucrează eroina.

peste cap ; se abandonează tandreței unui trup gol. Bucuria mîngîierilor. Plăcere violentă și veselă. După zece ani de căsătorie, acord fizic perfect. Da, dar care nu schimbă culoarea vieții. Și dragostea e netedă, igienică, rutinieră.

*

— Desenele tale sînt încîntătoare, zice Laurence.

Mona are într-adevăr talent ; a inventat un personaj hazliu pe care Laurence l-a folosit de multe ori în campaniile ei publicitare : cam de prea multe ori, zice Lucien care este cel mai bun specialist în publicitate al casei.

— Păi ? zice Mona. Seamănă cu personajul creat de ea : grațioasă, șmecheră, subțirică.

— Știi ce spune Lucien. Nu trebuie să faci abuz de umor. Iar în acest caz — lemnul e scump, e ceva serios — fotografia-n culori e mai potrivită.

Laurence a păstrat două fotografii, compuse după indicațiile ei : o pădure înaltă, cu mușchiul, cu misterul, cu strălucirea surdă și somptuoasă a arborilor ei bătrîni ; o femeie tînără, într-un *deshabillé* vaporos, zîmbitoare în mijlocul unei camere decorate cu panouri de lemn.

— Cam seamănă a acadele, zice Mona.

— Acadele, dar atrag privirea.

— Pîn' la urmă au să mă dea afară, zice Mona. În dugheana asta desenul nu mai contează deloc. Preferați totdeauna fotografiile.

Își strînge schițele și-ntreabă curioasă :

— Ce e cu Lucien ? Nu te mai vezi cu el ?

— Ba da.
— Nu-mi mai ceri de loc alibiuri.
— Am să ţi le cer din nou.
Mona iese din birou iar Laurence se apucă iar să perie textul care va însoţi imaginea. Dar nu-i arde de aşa ceva. „Asta-i condiţia dureroasă a femeii care lucrează", îşi spune ea cu ironie. (Se simţea şi mai nefericită cînd nu lucra.) Acasă, caută reclame. La slujbă se gîndeşte la Catherine. De trei zile se gîndeşte numai la asta.
Conversaţia a fost lungă şi confuză. Laurence se-ntreba ce carte, ce cunoştinţă o tulburase pe Catherine; iar fetiţa voia să ştie cum poate fi desfiinţată nenorocirea. Laurence a vorbit despre asistentele sociale care-i ajută pe bătrîni şi pe nevoiaşi. Despre infirmiere, despre medici care vindecă bolnavii.
— Am să mă fac şi eu doctoriţă ?
— Dacă ai să-nveţi bine şi de-acum înainte, sigur că da.
Catherine s-a luminat la faţă ; au visat la viitorul ei : ea are să aibă grijă de copii ; şi de mamele lor, dar mai ales de copii.
— Tu ce faci pentru oamenii nenorociţi ?
Privirea aceea necruţătoare a copiilor pe care nu-i duci.
— Îl ajut pe tata să ne cîştigăm existenţa. Datorită mie ai să-ţi poţi continua studiile şi ai să poţi vindeca bolnavii.
— Şi tata ?
— Construieşte case pentru oamenii care nu au. Şi ăsta e un fel de a le fi de folos, pricepi ?
(Minciună îngrozitoare. Dar la ce adevăr să recurgă ?) Catherine e uimită. De ce nu se dă la

toată lumea de mîncare ? Laurence i-a pus din nou întrebări iar pînă la urmă fetița a vorbit de afiș. Fiindcă era lucrul cel mai important, sau ca să ascundă ceva ?

Poate că, la urma urmei, afișul era adevărata explicație. Puterea imaginii. „Două treimi din lume sînt înfometate", și capul acela de copil, atît de frumos, cu ochi prea mari și cu gura închisă peste o teribilă taină. Pentru mine e un semn : semnul că lupta împotriva foamei continuă. Catherine a văzut un băiețel de vîrsta ei căruia îi era foame. Îmi aduc aminte : ce insensibili mi se păreau oamenii mari ! Sînt atîtea lucruri pe care nu le observăm ; în sfîrșit, le observăm, dar trecem mai departe fiindcă știm că este zadarnic să ne oprim asupra lor. Conștiința neîmpăcată — asupra acestui punct, o dată-n viața lor, tata și Jean-Charles sînt de acord — la ce servește ? Povestea cu torturile de acum trei ani, aproape că m-am îmbolnăvit din cauza asta : la ce bun ? Sînt prea multe orori pe lume așa că trebuie să te-nveți cu ele : îndopatul gîștelor, excizia, linșajul, avorturile, sinuciderile, copiii martiri, lagărele morții, masacrarea ostaticilor, represiunile, astea toate le vezi la cinema, la televiziune și-ți vezi de treabă. Au să dispară, e o chestiune de timp. Copiii însă trăiesc în prezent, ei n-au apărare. Ar trebui să ne gîndim la copii. „N-ar trebui să-nșirăm fotografii pe ziduri", își spune Laurence. O reflecție abjectă. Abject : un cuvînt de pe cînd aveam cincisprezece ani. Dar ce-nseamnă ? Am reacții normale de mamă care vrea să-și protejeze fata.

„Astă seară, tata are să-ți explice tot", a-ncheiat Laurence. Zece ani și jumătate : e momentul ca o fată să se depărteze un pic de maică-sa și să-și îndrepte atenția asupra lui taică-său. Iar el are să găsească mult mai ușor argumente satisfăcătoare, se gîndește ea.

La-nceput, tonul lui Jean-Charles a jenat-o. Nici ironic, nici condescendent : paternalist. Pe urmă i-a ținut un mic discurs foarte clar, foarte convingător. Pînă acum diferitele puncte ale pămîntului erau depărtate unele de altele iar oamenii nu prea știau să se descurce și erau egoiști. Afișul ăsta dovedește că dorim ca lucrurile să se schimbe. Acum se poate produce mult mai multă hrană ca înainte și se poate transporta repede și ușor din țările bogate în țările sărace : niște organizații se ocupă de treaba asta. Jean-Charles e liric ca ori de cîte ori evocă viitorul : deșerturile s-au umplut de grîu, de legume, de fructe, tot pămîntul a ajuns pămîntul făgăduinței ; sătui de lapte, de orez, de roșii, toți copiii zîmbeau. Catherine asculta fascinată : vedea livezile și lanurile-n sărbătoare.

— Peste zece ani n-are să mai fie nimeni trist ?

— Nu se poate spune. Dar toată lumea are să mănînce ; toată lumea are să fie mult mai fericită.

Atunci Catherine a spus cu convingere :

— Aș fi vrut să mă nasc peste zece ani.

Jean-Charles a rîs, mîndru de precocitatea fiică-si. Mulțumit de succesele ei școlare, el nu-i ia lacrimile-n serios. De multe ori copiii sînt dezo-

rientați cînd intră într-a șasea*; dar pe ea latina o amuză; are note bune la toate obiectele. „O să facem om din ea", mi-a spus Jean-Charles. Da, dar cine? Pentru moment e un copil trist și nu știu cum s-o consolez.

Sună telefonul interior. „Laurence? ești singură? — Da. — Trec să te salut". Are să-mi facă reproșuri, se gîndește Laurence; e drept că de cînd s-a întors din concediu l-a neglijat; a trebuit să aranjeze casa, a trebuit s-o-nvețe pe Goya ce are de făcut, Louise a avut bronșită. A trecut un an și jumătate de la petrecerea dată de „Publinf", la care, prin tradiție, nu sînt admiși nici soții nici soțiile. Dansaseră mult împreună — el dansează foarte bine — se sărutaseră și miracolul se repetase: focul acela în vine, amețeala aceea. Merseseră la el; se-ntorsese acasă abia în zori, prefăcîndu-se că e beată — cu toate că nu băuse nimic, nu bea niciodată — fără remușcări de vreme ce Jean-Charles n-avea să știe niciodată și lucrurile n-aveau să continue. Pe urmă cîtă agitație! Mă urmărea, plîngea, eu cedam, se despărțea de mine, sufeream, căutam peste tot mașina lui roșie, stăteam tot timpul lîngă telefon, revenea, implora: părăsește-ți bărbatul, nu, niciodată, dar te iubesc, mă insulta, pleca din nou, așteptam, speram, disperam, ne

---

* În sistemul francez de învățămînt mediu numerotarea claselor este diferită de a noastră. Astfel, clasa a opta (franceză) este echivalent cu a V-a (românească); a șaptea (franceză) — cu a VI-a (rom.); a șasea (franceză) — cu a VII-a (rom.) etc., clasa întîi (franceză) corespunzînd clasei a XII (rom.). Prin urmare, Catherine e într-a șaptea (rom.).

regăseam, ce fericire, cît am suferit fără tine, și eu fără tine : spune-i totul bărbatului tău, niciodată... Tot acest du-te vino ca s-ajungă tot acolo...

— Tocmai aveam nevoie de părerea ta, zice Laurence. Pe care din astea două proiecte-l preferi ?

Lucien se apleacă peste umărul ei. Se uită la cele două fotografii ; e mișcată de aerul lui gînditor.

— E greu de spus. Fiecare se adresează altei sfere de publicitate.

— Care sînt cele mai eficace ?

— Nu cunosc nici o statistică prea convingătoate. Bazează-te pe fler. Își pune mîna pe umărul Laurencei.

— Cînd luăm masa-mpreună ?

— Jean-Charles pleacă la Roussillon cu Vergne peste vreo opt zile.

— Opt zile !

— Înțelege ! Am probleme acasă din cauza fiică-mi.

— Nu văd legătura.

— Eu o văd.

Discuție bine cunoscută : nu vrei să mă mai vezi, ba da, înțelege, înțeleg prea bine... (Oare în clipa asta, într-un alt colț al galaxiei, un alt Lucien și o altă Laurence spun aceleași cuvinte ? În orice caz, în mod sigur în birouri, în camere, în cafenele, la Paris, la Londra, la Roma, la New York, Tokyo, poate chiar la Moscova.)

— Să bem un pahar mîine seară, cînd plecăm. Îți convine ?

O privește mustrător :
— N-am de ales.
A plecat supărat : păcat. A făcut un efort serios să accepte situația. Știe că ea n-are să divorțeze niciodată și n-o mai amenință că o rupe cu ea. Acceptă totul, sau aproape totul. Ea ține la el : o odihnește de Jean-Charles ; sînt atît de deosebiți : ca cerul de pămînt. Îi plac romanele, amintirile din copilărie, îi place să pună întrebări, să hoinărească. Și apoi sub privirea lui se simte prețioasă. Prețioasă : și ea se lasă dusă. Crezi că ții la un bărbat : ții la o anumită idee despre tine, la o iluzie de libertate sau de neprevăzut, la niște miraje. (Așa e sau meseria mă deformează ?) Termină de redactat textul. În cele din urmă, alege femeia tînără în *deshabillé* vaporos. Închide biroul, urcă-n mașină ; în timp ce-și pune mănușile și-și schimbă pantofii, o apucă un fel de veselie. Cu gîndul, a și ajuns în rue de l'Université, în apartamentul plin de cărți și de miros puternic de tutun. Din nefericire nu stă niciodată mult. Pe taică-său îl iubește cel mai mult — cel mai mult pe lume — dar pe Dominique o vede mult mai mult. Toată viața a fost așa : pe tata l-am iubit, iar mama m-a format.
„Mitocanul !" A ezitat o secundă și individul ăla i-a suflat locul. Iar să se-nvîrtească pe străduțele cu sens unic în care pe amîndouă părțile stau mașinile bot în bot. Parkinguri subterane, centre urbane cu patru nivele, oraș tehnic sub albia Senei : peste zece ani. Și eu aș prefera să trăiesc peste zece ani. În sfîrșit, un loc ! O sută de metri pe jos e altă lume : o cămăruță de portar, după moda veche, cu perdea plisată și cu

miros de bucătărie, o curte liniștită, o scară de piatră pe care o urci pe jos și care sună sub pași.

— E din ce în ce mai greu să parchezi.

— Mie-mi spui !

Cu taică-său, nici chiar banalitățile nu sînt banale : din pricina acelei sclipiri complice din ochi. Amîndurora le place complicitatea : clipele acelea în care te simți atît de apropiat de celălalt, încît parcă tu n-ai trăi decît pentru el, iar el n-ar trăi decît pentru tine. Lumina sclipește șiret, cînd, după ce a invitat-o să stea și i-a dat un suc de portocale, o-ntreabă :

— Ce mai face maică-ta ?

— E-n formă.

— Pe cine imită în momentul de față ?

Întrebarea asta pe care Freud o punea în legătură cu o isterică este un leit-motiv al lor. De fapt Dominique imită totdeauna pe cineva.

— Cred că-n momentul de față o imită pe Jacqueline Verdelet. Are aceeași coafură și a renunțat la „Cardin" pentru „Balenciaga".

— Se frecventează cu familia Verdelet, lepădăturile alea... E drept că ea n-a ezitat niciodată să strîngă nici un fel de mînă... I-ai spus de Serge ?

— Nu vrea să facă nimic pentru el.

— Mi-am închipuit.

— Nu pare să se prăpădească după unchiul și după tanti. Le zice Filemon și Baucis...

— Nu cred că li se potrivește prea bine. Am impresia că soră-mea și-a cam pierdut iluziile despre Bernard. Nu mai e îndrăgostită de el.

— Dar el ?

— El n-a apreciat-o niciodată atît cît ar fi meritat.

Să fii îndrăgostit ; atît cît ar merita. Pentru el cuvintele astea au un sens. El a fost îndrăgostit de Dominique. Şi de mai cine ? Să fii iubită de el : există vreo femeie care să fi fost demnă de asemenea iubire ? Bine-nţeles că nu, altfel n-ar avea cuta asta de dezamăgire în colţul gurii.

— Oamenii mă uimesc într-una, reia el. Bernard e-mpotriva regimului dar i se pare foarte firesc că fiu-său vrea să intre la O.R.T.F. *, care este o feudă guvernamentală. Cred că sînt un bătrîn idealist înrăit : am căutat totdeauna să-mi pun de acord viaţa cu principiile pe care le am.

— Eu n-am principii ! zice Laurence cu părere de rău.

— Nu le afişezi, dar eşti corectă, ceea ce e mult mai bine decît contrariul, spune tată-său cu căldură.

Ea rîde, bea o-nghiţitură de suc de portocale, se simte bine. Ce n-ar da pentru o laudă din partea lui ? Incapabil de-un compromis, de-o lucrătură, indiferent faţă de bani : unic.

Umblă prin discuri. Nu are instalaţie hifi, dar are un mare număr de discuri alese cu dragoste.

— Ai s-asculţi un lucru admirabil : o nouă înregistrare a *Încoronării Popeei* **.

---

* *Office de la Radio-Télévision française (Oficiul de radioteleviziune franceză).*

** *L'incoronazione di Poppea (1642),* operă de Claudio Monteverdi (1567—1643).

Laurence încearcă să se concentreze. O femeie își ia rămas bun de la patria ei, de la prietenii ei. E frumos. Se uită la taică-său. Dacă s-ar putea reculege ca el. Numai el posedă ceea ce a crezut ea că regăsește la Jean-Charles, la Lucien : o umbră a infinitului pe chip. Să-ți fii ție însuți o prezență prietenească ; să fii un cămin care-mprăștie căldură. Îmi permit luxul de-a avea remușcări, îmi fac reproșuri că-l neglijez, dar eu am nevoie de el. Îl privește și se-ntreabă care-i este secretul și dacă-l va descoperi vreodată. Ea nu ascultă. E multă vreme de cînd muzica nu-i mai spune nimic. Patetismul lui Monteverdi, tragismul lui Beethoven fac aluzie la niște dureri pe care ea nu le-a simțit niciodată : pline, dominante, arzătoare. Ea a cunoscut unele sfîșieri ascuțite, o anumită iritare, o anumită dezolare, descumpănire, vid, plictiseală : mai ales plictiseală. Nu cînți plictiseala...

— Da, e magnific, zice ea cu multă căldură în glas.

(Spune ce gîndești, zicea domnișoara Houchet. Este imposibil, chiar și cu taică-său. Spui ce așteaptă lumea să spui.)

— Știam că are să-ți placă. Pun și urmarea ?

— Nu astăzi. Aș vrea să-ți cer un sfat. În legătură cu Catherine.

Atent numaidecît, binevoitor, fără să știe răspunsul dinainte. Cînd Laurence termină de vorbit, el se gîndește :

— Între tine și Jean-Charles lucrurile merg bine ?

Întrebare pertinentă. Poate că n-aș fi plîns atîta pentru copiii evrei asasinați dacă n-ar fi

existat tăcerile acelea atît de apăsătoare acasă.

— Totul merge perfect.

— Răspunzi cam repede.

— Zău că totul merge perfect. Eu n-am dinamismul lui ; dar pentru copii asta-nseamnă un echilibru. Poate că sînt prea distrată.

— Din cauza slujbei ?

— Nu. Am impresia că sînt distrată în general. Dar cu fetițele nu cred.

Taică-său tace. Ea-l întreabă :

— Ce pot să-i răspund Catherinei ?

— N-ai ce să-i răspunzi. În momentul în care se pune problema-n felul ăsta, n-ai ce să-i răspunzi.

— Dar trebuie să-i răspund. De ce existăm ? bun, asta e ceva abstract, ceva metafizic ; problema asta nu mă-ngrijorează prea mult. Nenorocirea este că asemenea probleme sînt sfîșietoare pentru un copil.

— Chiar și-n nenorocire poți afla bucurie. Dar recunosc că nu-i ușor să convingi de-așa ceva o fetiță de zece ani.

— Și-atunci ?

— Atunci, am să-ncerc să vorbesc eu cu ea și să-nțeleg ce-o neliniștește, pe urmă am să-ți spun.

Laurence se ridică :

— E timpul să plec.

Poate că tata are să fie mai abil decît Jean-Charles și decît mine, își spune Laurence. El știe cum să-i ia pe copii : cu toată lumea știe cum să se poarte. Și inventă niște cadouri încîntătoare. Cînd ajunge-n apartament, scoate din buzunar un cilindru de carton, cu dungi strălucitoare, care seamănă cu-o acadea uriașă. Una

după alta, Louise, Catherine, Laurence apropie un ochi de o extremitate a cilindrului : încîntare de culori şi de forme care se fac şi se desfac şi se multiplică în simetria instabilă a unui octogon. Un caleidoscop gol pe dinăuntru ; materialul îl constituie lumea : daliile, covorul, perdelele, cărţile. Se uită şi Jean-Charles.

— Grozav ce i-ar folosi aşa ceva unui desenator de ţesături sau de tapete, zice el. Idei la minut.

Laurence serveşte supa pe care taică-său o-nghite fără comentarii. („Voi nu mîncaţi, vă hrăniţi", i-a spus el într-o zi ; plăcerile gastronomice îi sînt şi ei la fel de indiferente ca şi lui Jean-Charles.) Le povesteşte fetiţelor istorii care le fac să rîdă şi fără să pară că le pune întrebări, le-ntreabă. Ar fi amuzant să te plimbi pe lună, lor le-ar fi teamă să se ducă ? Nu, chiar deloc, dacă ar merge lumea în lună înseamnă că n-ar fi mai periculos decît să te urci într-un avion. Omul spaţiului nu le-a impresionat deloc ; la televizor li s-a părut mai mult caraghios ; citiseră povestea asta, o văzuseră şi cu desene animate, văzuseră chiar şi aterizarea pe lună ; erau surprinse doar că oamenii încă n-au debarcat pe lună. Le-ar plăcea grozav să cunoască aceşti oameni, supraoameni sau suboameni care trăiesc pe alte planete şi despre care le-a vorbit tatăl lor. Îi descriu, îşi iau vorba una alteia, stîrnite de zgomotul propriilor voci, de prezenţa bunicului şi de relativul fast al mesei. La liceu se face astronomie ? Nu. Dar ne distrăm foarte bine, zice Louise. Catherine vorbeşte despre prietena ei Brigitte care este cu un an mai mare decît ea

şi care este aşa de deşteaptă, şi despre profesoara de franceză care e niţel cam proastă. Proastă, în ce fel ? Spune prostii. Nu poţi scoate mai mult de la ea. Îndopîndu-se cu-ngheţată de ananas, îl roagă pe bunicul să le ia duminică la plimbare cu maşina, cum le-a promis. Castelele de pe Loara, cele despre care se vorbeşte-n istoria Franţei...

— N-ai impresia că Laurence îşi face griji degeaba ? întreabă Jean-Charles cînd rămîn numai ei trei. La vîrsta Catherinei toţi copiii deştepţi îşi pun întrebări.

— Dar de ce asemenea-ntrebări ? zice Laucence. Duce o viaţă foarte liniştită, foarte ocrotită.

— Ce viaţă e ocrotită în ziua de azi, cu ziarele, cu televiziunea, cu cinematograful ? zice taică-său.

— În privinţa televiziunii sînt foarte atentă, zice Laurence. Şi nici ziarele nu le lăsăm pe fie unde.

Ea i-a interzis Catherinei să citească ziarele ; i-a explicat, cu exemple, că dacă eşti ignorant rişti să înţelegi lucrurile pe dos ; şi că ziarele mint foarte mult.

— Oricum, nu poţi controla totul. O cunoşti pe noua ei prietenă ?

— Nu.

— Spune-i s-o invite. Încearcă să vezi cine este şi ce vorbeşte cu Catherine.

— În orice caz, Catherine e veselă, sănătoasă, învaţă bine, zise Jean-Charles. Nu trebuie să luăm în tragic o măruntă criză de sensibilitate.

Laurence ar vrea să creadă că Jean-Charles are dreptate. Cînd merge-n camera lor să le să-

rute, fetițele sar în pat și fac tumbe rîzînd tare. Rîde și ea cu ele, le-nvelește. Dar Laurence își amintește chipul anxios al Catherinei. Cine e Brigitte ? Chiar dacă Brigitte nu joacă nici un rol în treaba asta, ar fi trebuit să-mi pun problema. Prea multe lucruri îmi scapă.

Se-ntoarce-n sufragerie. Taică-său și Jean-Charles sînt angajați într-o discuție contradictorie, ca-n fiecare miercuri.

— Nu, oamenii nu și-au pierdut rădăcinile, zice Jean-Charles, iritat. Noutatea este că sînt înrădăcinați planetar.

— Fiind peste tot nu mai sînt nicăieri. Niciodată nu s-a călătorit mai prost ca acum.

— Dumneata ai vrea ca o călătorie să fie o schimbare de mediu. Pămîntul e astăzi o singură țară. Într-asemenea măsură, încît ți se pare surprinzător că trecerea dintr-un loc într-altul cere timp. Jean-Charles se uită la Laurence.

— Ți-aduci aminte ultima noastră călătorie la New York ? Ne-am obișnuit atît de mult cu avioanele cu reacție încît șapte ore de zbor ni s-au părut o veșnicie.

— Proust spune același lucru apropo de telefon. Nu vă amintiți ? Cînd o cheamă pe bunică-sa, de la Doncières. Observă că miracolul vocii de la distanță i-a devenit atît de familiar, încît așteptarea îl enervează.

— Nu-mi aduc aminte, zice Jean-Charles.

— Copiilor din generația asta li se pare foarte normal că ne plimbăm în spațiu. Nimeni nu se mai miră de nimic. În curînd, tehnica are să ni se pară ca și natura și vom trăi într-o lume complet inumană.

— De ce inumană ? Omul are să se schimbe la faţă ; nu-l poţi închide într-un concept imuabil. Dar timpul liber îi va permite să regăsească valorile la care ţii dumneata atît de mult : individul, arta.

— Nu se merge pe linia asta.

— Ba da ! uită-te la arta decorativă ; uită-te la arhitectură. Lumea nu se mai mulţumeşte cu funcţionalul. Ne-ntoarcem la un anumit baroc, adică la valori estetice.

La ce bun ? gîndeşte Laurence. În orice caz, timpul n-are să treacă nici mai repede, nici mai încet. Jean-Charles trăieşte de pe-acum în 1985, tata regretă vremea lui 1925. El cel puţin vorbeşte despre o lume care-a existat, pe care-a iubit-o : Jean-Charles inventă un viitor care nu se va realiza, poate, niciodată.

— — Recunoaşte că nu există ceva mai urît decît peisajul feroviar de altădată. Acum S.N.C.F. *-ul şi E.D.F. **-ul fac eforturi remarcabile ca să protejeze frumuseţea peisajului francez.

— Eforturi mai degrabă neizbutite.

— Ba deloc.

Jean-Charles enumeră gări, centrale electrice perfect potrivite cu peisajul. În aceste dispute el învinge totdeauna, fiindcă vine cu fapte. Laurence îi zîmbeşte lui taică-său. Acesta s-a hotărît

---

* *Société Nationale des Chemins de Fer (Societatea naţională a căilor ferate).*

** *Electricité de France (Electricitatea franceză),* însărcinată din 1946, cu administrarea întreprinderilor de distribuire a curentului electric naţionalizate.

să tacă, dar lucirea din ochi, cuta din colțul gurii arată că-și păstrează convingerile.

Are să plece, se gîndește Laurence, și nici de data asta n-a profitat cum trebuie de prezența lui. Ce anume e-n neregulă cu mine ? Mă gîndesc totdeauna la altceva.

— Taică-tău e tipul de om care refuză să intre-n secolul douăzeci, spune Jean-Charles peste o oră.

— În schimb, tu trăiești în al douăzeci și unulea, spune Laurence zîmbind.

Ea se instalează la masa de lucru. Trebuie să examineze recentele anchete amănunțite pe care le-a condus Lucien ; deschide dosarul. E plictisitor, chiar deprimant. Aspect neted, sclipitor, lucios, vis de alunecare, de perfecțiune înghețată ; valori ale erotismului și valori ale copilăriei (inocență), viteză, dominație, căldură, securitate. Oare toate gusturile se pot explica prin fantasme atît de rudimentare ? Ori consumatorii interogați sînt deosebit de-napoiați ? Puțin probabil. Psihologii ăștia fac o muncă ingrată : chestionare nenumărate, rafinamente, trucuri ca să dai mereu peste aceleași răspunsuri. Lumea vrea noutate, dar fără riscuri ; lucruri amuzante, dar serioase ; lucruri grozave care să coste puțin... Pentru ea, mereu aceeași problemă ; să atragă, să surprindă și-n același timp să asigure ; produsul magic care ne va răsturna viața fără să deranjeze nimic.

— Cînd erai mic puneai întrebări multe ? întreabă ea.

— Cred că da.

— Nu-ți mai aduci aminte ce fel de-ntrebări ?

— Nu.

Se cufundă iarăşi în lectură. Pretinde că a uitat totul din copilărie. Un tată mic industriaş în Normandia, doi fraţi, raporturi fireşti cu maică-sa : nici un motiv să fugă de trecut. Fapt e că nu vorbeşte niciodată despre trecutul lui.

Jean-Charles citeşte. Dosarul ăsta o plictiseşte, aşa că ar putea şi ea să citească. Dar ce anume ? Jean-Charles adoră cărţile care nu vorbesc despre nimic. Vezi, ceea ce e formidabil la autorii ăştia tineri e faptul că nu scriu ca să spună o poveste ; scriu ca să scrie, ca şi cînd ai îngrămădi piatră peste piatră, de plăcere. Laurence a-nceput să citească descrierea pe trei sute de pagini a unui pod suspendat ; n-a rezistat nici zece minute. Cît despre romanele pe care i le recomandă Lucien, astea vorbesc despre oameni şi despre evenimente tot atît de depărtate de viaţa ei ca şi Monteverdi.

Fie. Literatura nu-mi mai spune nimic. Dar ar trebui să-ncerc să mă instruiesc : am ajuns atît de ignorantă ! Tata spunea : „Laurence are să fie ca mine : un şoarece de bibliotecă". Şi-n loc de asta... Cum a dat îndărăt în primii ani de căsătorie, asta a-nţeles, cazul e clasic. Dragostea, maternitatea sînt un şoc emoţional violent cînd te măriţi foarte tînără şi cînd între inteligenţă şi afectivitate încă nu s-a stabilit un echilibru armonios. Mi se părea că nu mai am nici un viitor : Jean-Charles, fetiţele aveau ; eu nu ; atunci pentru ce să mă mai cultiv ? Cerc vicios : mă neglijam, mă plictiseam şi mă simţeam din ce în ce mai deposedată de mine. (Şi, bine-nţeles, depresiunea ei avea cauze mai profunde, însă n-a avut nevoie de psihanaliză ca să-i treacă ; s-a apucat de-o meserie care-a interesat-o ; s-a redresat.) Dar

acum ? Problema e alta : n-am timp ; ideile pe care trebuie să le găsesc, reclamele pe care trebuie să le compun ajung o obsesie. Oricum, după ce-a intrat la „Publinf" cel puţin citea ziarele ; acum se lasă pe seama lui Jean-Charles ca să fie la curent : nu e de-ajuns. „Fă-ţi singură o părere !" zicea domnişoara Houchet. Ar fi grozav de dezamăgită dacă m-ar vedea acum ! Laurence întinde mîna după *„Le Monde"*, care se află pe-o măsuţă. E deprimant ; ar trebui să nu pierzi niciodată firul, altfel te-neci : totul a-nceput totdeauna mai înainte. Ce este Burundi *-ul ? Dar O. C. A. M. **-ul ? De ce se agită bonzii ? Cine era generalul Delgado ? Unde este exact situată Ghana ? Împătureşte ziarul, uşurată totuşi, fiindcă nu ştii niciodată ce rişti să descoperi în ziare. Degeaba m-am blindat, nu sînt la fel de solidă ca ei. „Latura convulsivă a femeilor", zice Jean-Charles care este, cu toate astea, feminist. Lupt împotriva acestei trebi ; am oroare să mă crispez, aşa că e mai bine să evit asemenea ocazii.

Ia din nou dosarul. De ce existăm ? Nu e treaba mea. Existăm şi gata. Totul e să nu bagi de seamă, să-ţi iei avînt, să zbori dintr-un salt pînă la moarte. Acum cinci ani mi-am pierdut avîntul. M-am avîntat din nou. Dar timpul e lung. Cazi din nou. Problema pentru mine este

---

* Regat din Africa centrală.

** *Organisation commune africaine et malgache (Organizaţia comună africană şi malgaşă)*, organizaţie interafricană, creată în 1956, care a înlocuit U.A.M. (*Union africaine et malgache — Uniunea africană şi malgaşă*) şi care grupează cele unsprezece state africane francofone, cu sediul la Yaunde în Camerun.

prăbuşirea asta, din cînd în cînd, ca şi cum ar exista un răspuns la-ntrebarea Catherinei, un răspuns înspăimîntător. Dar nu ! Să gîndeşti aşa, înseamnă s-aluneci spre nevroză. N-am să mă mai las. Acum ştiu despre ce e vorba, sînt înarmată, mă ţin în frîu. De fapt ştiu care sînt adevăratele motive ale crizei mele şi le-am depăşit : am lămurit conflictul care opune sentimentele mele pentru Jean-Charles faţă de cele pe care le am pentru tata ; nu mă mai sfîşie. Sînt lămurită în ceea ce mă priveşte.

Copiii dorm, Jean-Charles citeşte. Undeva, Lucien se gîndeşte la ea. Îşi simte viaţa în jur, plină, caldă, un cuib, o crisalidă, şi e de-ajuns un pic de atenţie pentru ca nimic să nu ştirbească această siguranţă.

CAPITOLUL AL DOILEA

„DE ce-o fi vrînd Gilbert să mă vadă ?" În fundul grădinilor umede care miros a toamnă şi a provincie, toate casele din Neuilly seamănă a clinici. „Să nu-i spui nimic Dominicăi." Avea o voce speriată. Cancer ? Sau inima ?

— Îţi mulţumesc că ai venit.

Armonie de cenuşiu şi de roşu, mochetă neagră, ediţii rare în rafturi din lemn scump, două tablouri moderne cu semnături costisitoare, instalaţia hifi, barul : biroul acela de miliardar pe care-l vinzi oricărui client pe un cupon de hîrtie ripsată sau pe o etajeră de pitch-pin *.

— Niţel whisky ?

— Nu, mulţumesc. (Simte un nod în gît.) Ce s-a-ntîmplat ?

— Un suc de fructe ?

— Asta da.

O serveşte, se serveşte, îşi pune cuburi de gheaţă-n pahar, nu se grăbeşte. Fiindcă e obişnuit să conducă el partida şi să vorbească doar atunci cînd socoteşte de cuviinţă ? sau se simte-ncurcat ?

---

* Varietate de pin din America de Nord, al cărui lemn e folosit la confecţionarea mobilelor scumpe.

— O cunoşti bine pe Dominique : ai putea să-mi dai un sfat.

Inima sau un cancer. Dacă-i cere ei Gilbert un sfat înseamnă că e grav. Aude nişte cuvinte ce rămîn suspendate-n aer, lipsite de sens :

— Sînt îndrăgostit de-o fată.

— Cum adică ?

— Îndrăgostit. De la *dragoste*. De-o fată de nouăsprezece ani.

Gura-i schiţează un zîmbet rotund, iar el vorbeşte cu o voce paternă, ca şi cînd i-ar explica unei înapoiate mintal un adevăr foarte simplu :

— Astăzi e ceva destul de obişnuit ca o fată de nouăsprezece ani să iubească un bărbat de peste cincizeci.

— Şi ea te iubeşte ?

— Da.

Nu, strigă Laurence, fără glas. Mama ! biata mama ! Nu vrea să-i pună întrebări lui Gilbert, nu vrea să-l ajute să se explice. Gilbert tace. Ea cedează, nu e la-nălţime :

— Da, şi ?

— Şi ne căsătorim.

De data asta strigă cu glas tare :

— Imposibil !

— Marie-Claire acceptă divorţul. O cunoaşte pe Patricia şi-o place foarte mult.

— Patricia ?

— Da. Fata Lucilei de Saint-Chamont.

— Imposibil ! repetă Laurence.

A văzut-o o dată pe Patricia, o fetiţă de doisprezece ani, blondă şi manierată ; anul trecut i-a văzut fotografia : îmbrăcată toată-n alb, la

balul debutantelor ; o gîsculiță adorabilă, scăpăcată, pe care maică-sa o azvîrle-n brațe bogate.

— N-ai s-o părăsești pe Dominique : șapte ani !

— Tocmai de-aia.

Gilbert își ia vocea lui cinică, iar gura i se rotunjește, azvîrlind un zîmbet. E pur și simplu bădăran. Laurence simte cum îi bate inima tare și foarte repede ; trăiește un coșmar dintr-acelea în care nu știi dacă totul ți se-ntîmplă cu adevărat sau dacă asiști la un film de groază. Marie-Claire acceptă divorțul ; este, bine-nțeles, foarte fericită să-i joace o farsă Dominicăi.

— Bine, dar Dominique te iubește. Crede că o să vă terminați viața-mpreună. N-are să suporte să fie părăsită.

— Suportă, suportă, zice Gilbert.

Laurence tace ; știe că orice cuvînt este inutil.

— Hai, nu lua mutra asta consternată. Maică-ta e tare. Își dă foarte bine seama că o femeie de cincizeci și unu de ani e mai bătrînă decît un bărbat de cincizeci și șase. Ține la cariera ei, la viața mondenă ; are să se resemneze. Mă-ntreb doar, cu privire la asta voiam să-ți cer un sfat, care e modul cel mai potrivit de-a-i prezenta lucrurile.

— Nici unul.

Gilbert o privește pe Laurence cu aerul acela încîntat care-i adusese reputația de seducător.

— Am multă-ncredere în puterea ta de judecată. După părerea ta, ar trebui să-i spun doar că n-o mai iubesc, ori să-i vorbesc numaidecît de Patricia ?

— N-are să suporte. Să nu faci asta ! îi roagă Laurence.

— Am să-i spun mîine după-amiază. Fă-n așa fel s-o vezi pe seară. Are să aibă nevoie de cineva. Să-mi telefonezi, ca să-mi spui cum a reacționat.

— A, nu ! zice Laurence.

— E vorba cum s-o rănesc cît mai puțin : aș vrea chiar să rămînem prieteni ; spre binele ei.

Laurence se ridică și se-ndreaptă spre ușă ; Gilbert o apucă de braț :

— Să nu-i pomenești de convorbirea noastră.

— Fac ce vreau.

În spatele ei, Gilbert mormăie tot felul de fleacuri ; Laurence nu-i întinde mîna, trîntește ușa, îl urăște. Se simte ușurată că-și poate în sfîrșit mărturisi : „L-am detestat totdeauna pe Gilbert". Merge strivind frunzele moarte ; în jurul ei frica e deasă ca o ceață ; luminos, dur, ceva incontestabil străpunge-ntunericul : „Îl urăsc !" Se gîndește : „Dominique are să-l urască !" E orgolioasă, puternică. „Nu te porți ca o midinetă". Are să sufere, dar orgoliul are s-o salveze. Rol dificil dar frumos : femeia care suportă cu eleganță o despărțire. Are să se țină cu-nverșunare de lucru, are să-și ia un amant nou... Dacă aș preveni-o numaidecît ? Laurence stă nemișcată la volanul mașinii. Deodată, e leoarcă de sudoare, îi vine să verse. E cu neputință ca Dominique s-audă vorbele pe care vrea să i le spună Gilbert. Are să se-ntîmple ceva : are să moară, ori el ori ea, peste noapte. Sau are să se scufunde pămîntul.

Mîine e azi ; pămîntul nu s-a scufundat. Laurence parchează la un pasaj marcat, puţin îi pasă de contravenţie. De trei ori a telefonat de la birou : mereu ocupat. Dominique a ridicat receptorul. Ia liftul, îşi şterge mîinile umede. Să aibă un aer firesc.

— Te deranjez ? N-am reuşit să vorbesc cu tine la telefon ; voiam să-ţi cer un sfat.

E cusută cu aţă albă ; ea nu-i cere niciodată sfaturi maică-si, dar Dominique nici n-ascultă ce-i spune :

— Hai, intră.

Se aşază amîndouă în colţul „relaxant" al salonului mare cu tonuri molcome. Într-o vază e un buchet enorm de flori galbene şi ţipătoare semănînd cu nişte păsări afurisite. Dominique are ochii umflaţi. Cum, plînge ? Pe un ton de sfidare aproape triumfător spune :

— Am una grozavă să-ţi povestesc !

— Ce anume ?

— Gilbert mi-a spus mai adineauri că iubeşte pe altcineva.

— E o glumă ! Pe cine ?

— Nu mi-a spus. Mi-a explicat doar că trebuie „să trecem raporturile noastre pe alt plan". Frumoasă formulă ! În week-end-ul ăsta nu vine la Feuverolles. (Vocea ei batjocoritoare tremură de ură) : — Mă lasă, asta e ! Dar aflu eu cine e persoana şi-ţi jur că n-o să-i fie bine !

Laurence ezită : să termine totul dintr-o dată ? N-o lasă inima, n-are curaj. Să mai cîştige timp.

— E un capriciu, bine-nţeles.

— Gilbert n-are niciodată capricii ; are numai fantezii. Un urlet brusc : — Ticălosul ! Ticălosul !

Laurence o ia pe maică-sa de umeri :

— Nu țipa.

— Am să țip cît am să vreau. Ticălosul, ticălosul !

Laurence n-ar fi crezut niciodată că mamă-sa poate să țipe așa, că cineva poate să țipe așa : ai zice că e teatru de proastă calitate. La teatru, da ; însă nu de-adevăratelea, nu în viață. Glasul urcă, ascuțit, indecent în atmosfera călduță a colțului relaxant :

— Ticălosul ! Ticălosul !

(Într-un alt salon, cu totul deosebit, dar absolut la fel, cu vase pline de flori luxoase, același țipăt iese din altă gură : „Ticălosul !")

Dominique s-a prăbușit pe divan, suspină :

— Îți dai seama. Să-mi facă el mie una ca asta. Mă plantează ca pe-o midinetă.

— Nu bănuiai nimic ?

— Nimic. Și-a bătut joc de mine. L-ai văzut duminica trecută : numai zîmbete.

— De fapt ce ți-a spus ?

Dominique se ridică, își trece mîna prin păr, lacrimile-i șiroiesc :

— Că trebuie să-mi spună adevărul. Că mă stimează, mă admiră ; balivernele obișnuite. Dar că iubește pe altcineva.

— N-ai întrebat cine e ?

— M-am zăpăcit, zice Dominique printre dinți. Își șterge ochii.

— Parcă le-aud pe toate fostele lui metrese : Gilbert Mortier a plantat-o pe Dominique. Ce-au să se mai bucure !

— Înlocuiește-l numaidecît : îți fac curte destui tipi.

— E ! niște mărunți ariviști...

— Pleacă într-o călătorie ; arată-le că te poți lipsi de el. E un ticălos, ai dreptate. Uită-l și gata.

— I-ar conveni grozav ! Închipuie-ți ce bine i-ar pica.

Se ridică-n picioare, umblă prin salon :

— Are să fie din nou al meu. Într-un fel sau într-altul. O privește pe Laurence cu ochi răutăcioși : — Era ultima mea șansă, înțelegi !

— Da' de unde.

— Haida de ! la cincizeci și unu de ani nu-ți mai refaci viața. Repetă pe-un ton de maniacă : — Are să fie din nou al meu. De bunăvoie sau cu forța.

— Cu forța ?

— Dacă descopăr un mijloc să-l constrîng.

— Ce fel de mijloc ?

— Am să văd eu.

— Bine, dar la ce ți-ar folosi dacă l-ai ține cu forța ?

— Să nu-l scap. N-am să fiu o femeie părăsită.

Se așază din nou, cu ochii ficși, cu gura strînsă. Laurence vorbește. Spune cuvinte luate altădată de pe buzele maică-si ; demnitate, seninătate, curaj, respect față de tine însuți ; să te ții tare, să te porți elegant, să-ți joci cum trebuie rolul. Dominique nu răspunde nimic. Spune cu un aer obosit :

— Du-te-acasă. Trebuie să mă gîndesc. Fii drăguță și telefonează familiei Pétridès din partea mea și spune-le că am amigdalită.

— Ai să poți dormi ?

— În orice caz, n-am să fac abuz de barbiturice, dacă-ți faci griji în privința asta.

O apucă pe Laurence de mîini, cu un gest neobișnuit, jenant ; degetele i se crispează pe-ncheieturile fiică-si :

— Încearcă să afli cine e.

— Nu cunosc anturajul lui Gilbert.

— Încearcă totuși.

Laurence coboară încet scara. Simte o convulsie în piept, care o-mpiedică să respire. Ar prefera să se prăpădească de tandrețe și de tristețe. Dar țipătul ăla îi răsună-n urechi și revede privirea aceea răutăcioasă. Furie și vanitate rănită, durere la fel de sfîșietoare ca și suferințele din dragoste : dar fără dragoste. Cine l-ar iubi pe Gilbert cu adevărat ? Dar Dominique a iubit vreodată ? e-n stare să iubească ? (Tată-său umbla prin casă ca un biet suflet zdrobit, el o iubise, încă o mai iubea. Iar Laurence se topea de tristețe și de tandrețe. De-atunci încolo, în jurul Dominicăi existase mereu un fel de aură malefică.) Nici suferința n-o umanizează. Parcă ai auzi o langustă crănțănind între dinți, un zgomot nearticulat care nu evocă nimic, afară doar de-o durere nudă. Mult mai nesuferit decît dacă ai putea împărtăși această durere.

*

Încercam să n-aud ; dar langustele îmi crănțăneau încă în urechi cînd am ajuns acasă. Louise

bătea nişte ouă spumă în bucătărie, supravegheată de Goya ; am sărutat-o. „Catherine s-a-ntors ? — E-n camera ei, cu Brigitte." Stăteau pe-ntuneric, față-n față. Am aprins lumina, Brigitte s-a ridicat în picioare : „Bună ziua, doamnă".

Am remarcat numaidecît acul de siguranță cît toate zilele pe care-l avea înfipt în tivul fustei : copil fără mamă, știam de la Catherine ; înaltă, slabă, cu părul castaniu tuns prea scurt și neîngrijit, cu un pulover bleu decolorat ; mai îngrijită, ar putea să fie drăguță. În cameră era dezordine ; scaune răsturnate, perne pe jos.

— Îmi pare bine că te cunosc.

Am sărutat-o pe Catherine.

— De-a ce vă jucați ?

— Stăteam de vorbă.

— Și harababura asta ?

— A, mai adineauri am făcut pe nebunele, cu Louise.

— O să facem ordine, a zis Brigitte.

— Nu e nici o grabă.

Am ridicat un fotoliu și m-am așezat. Puțin îmi păsa că alergaseră, săriseră, dăduseră mobilele cu dosu-n sus ; dar despre ce vorbeau cînd am intrat eu ?

— Despre ce vorbeați ?

— Vorbeam, așa, a zis Catherine.

În picioare, în fața mea, Brigitte mă măsura, fără obrăznicie, dar cu adevărată curiozitate. Mă simțeam un pic cam stînjenită. Adulții între ei nu se privesc cu adevărat. Ochii ăștia mă vedeau. Am luat de pe masă *Don Quijote* — versiune prescurtată și ilustrată — pe care Catherine i-l împrumutase prietenei ei.

— L-ai terminat ? ţi-a plăcut ? Hai, stai jos.

S-a aşezat :

— Nu l-am terminat.

Mi-a zîmbit frumos, deloc copilăreşte, chiar niţel cochet :

— Cînd o carte e prea lungă mă plictisesc. Şi, pe urmă, îmi plac mai mult poveştile adevărate.

— Povestirile istorice ?

— Da. Şi călătoriile ; şi ceea ce poţi citi în ziare.

— Îţi dă voie tata să citeşti ziarele ?

A rămas uimită ; cu o voce nehotărîtă a şoptit :

— Da.

Tata are dreptate, m-am gîndit eu, nu controlez totul. Dacă Brigitte aduce ziarele la liceu, dacă povesteşte ce-a citit în ele... toate faptele acelea diverse oribile : copii martiri, copii înecaţi de propria mamă.

— Înţelegi tot ?

— Îmi explică frate-meu.

Frate-său e student, taică-său, medic. Singură între doi bărbaţi. Lucien pretinde că fetiţele care au fraţi mari se maturizează mai repede decît celelalte : poate că din cauza asta are Brigitte maniere de femeiuşcă.

— Ce vrei să faci mai tîrziu ? Ai vreun proiect ?

S-au privit cu un aer complice.

— Eu am să mă fac doctoriţă. Iar ea agronom, a zis Catherine.

— Agronom ? Îţi place viaţa la ţară ?

— Bunicul spune că viitorul depinde de agronomi.

N-am îndrăznit s-o-ntreb cine e bunicu-său. M-am uitat la ceas. Opt fără un sfert.

— Catherine trebuie să se pregătească pentru masă. Cred că și pe tine te așteaptă acasă.

— O, la noi acasă mănîncă fiecare cînd vrea, a zis ea pe un ton dezinvolt. Sînt sigură că nu e încă nimeni acasă.

Da, cazul ei era clar. O fetiță neglijată care s-a-nvățat să n-aibă nevoie de nimeni. Nu i se-ngăduie și nu i se interzice nimic ; crește la-ntîmplare. Ce copilăroasă pare Catherine în comparație cu ea ! Ar fi drăguț din partea mea s-o invit la masă. Dar Jean-Charles detestă neprevăzutul. Și nu știu de ce, nu voiam s-o-ntîlnească pe Brigitte.

— E totuși vremea să te-ntorci acasă. Dar stai un pic să-ți cos tivul.

S-a roșit pînă-n vîrful urechilor.

— O, nu vă deranjați.

— Ba da, e urît.

— Am să-l cos cînd mă-ntorc.

— Lasă-mă cel puțin să prind acul de siguranță cum trebuie.

— Sînteți foarte drăguță !

— Aș vrea să ne cunoaștem ceva mai bine. Ai vrea să mergi joi, cu Catherine și cu Louise. la Muzeul Omului ? *

— O, da !

Catherine a condus-o pe Brigitte pînă la intrare ; au șușotit și au rîs. Mi-ar fi plăcut și

---

* Muzeul de antropologie din Paris.

mie să stau pe-ntuneric cu o fetiță de vîrsta mea, să rîd și să șușotesc. Dar Dominique spunea totdeauna : „Bine-nțeles, draga mea, prietena ta e foarte simpatică, dar e atît de comună". Marthe a avut o prietenă, fata unui prieten de-al tatei, mărginită și proastă. Eu nu — niciodată.

— E simpatică prietena ta.

— Ne distrăm bine împreună.

— Are note bune ?

— Da, cele mai bune din clasă.

— Ale tale sînt mai slabe decît la-nceputul lunii. Ai obosit ?

— Nu.

N-am insistat.

— Ea e mai mare decît tine : de-asta are voie să citească ziarele. Dar ți-aduci aminte ce ți-am spus : tu ești încă prea mică.

— Știu.

— Și-ai să m-asculți ?

— Da.

În vocea Catherinei erau anumite reticențe.

— Nu pari prea convinsă.

— Ba da. Numai că știi, e foarte ușor de-nțeles ce-mi povestește Brigitte.

M-am simțit foarte-ncurcată. Brigitte îmi place. O fi avînd însă o influență bună asupra Catherinei ?

— E ciudat să vrei să fii agronom : înțelegi ?

— Eu vreau mai degrabă să fiu doctoriță. Eu am să vindec bolnavii, iar ea are să semene grîu și roșii în pustiuri și toată lumea are să aibă ce mînca.

— I-ai arătat afișul cu băiețelul flămînd ?

— Ea mi l-a arătat mie.

Bine-nţeles. Am trimis-o să se spele pe mîini şi să se pieptene, iar eu am intrat în camera Louisei. Desena la pupitru. Mi-am adus aminte. Camera întunecoasă, doar cu o lampă mică aprinsă, creioanele colorate, în urmă o zi lungă presărată cu mici plăceri, iar afară lumea imensă şi misterioasă. Clipe de preţ pierdute pentru totdeauna. Într-o zi, şi pentru ele, vor fi pierdute pentru totdeauna. Ce păcat ! Să le-mpiedici să crească ? Sau ce altceva ?

— E frumos desenul tău, iubito.

— Ţi-l dau ţie.

— Mulţumesc. Am să-l pun pe masă. Te-ai distrat bine cu Brigitte ?

— M-a-nvăţat nişte dansuri... Vocea Louisei s-a-ntristat : — Dar pe urmă, m-au dat afară.

— Aveau de vorbit. În felul ăsta, ai putut s-o ajuţi pe Goya să pregătească masa. Tata are să fie mîndru cînd o să afle că sufleul e făcut aproape numai de tine.

A rîs ; pe urmă am auzit cheia învîrtindu-se în broască, iar Louise a alergat să-şi întîmpine tatăl.

Asta s-a-ntîmplat ieri. Laurence e preocupată. Îşi aminteşte zîmbetul Brigittei : „Sînteţi foarte drăguţă" ; se-nduioşează. Prietenia asta îi poate folosi Catherinei ; Catherine are vîrsta la care o poate interesa ce se petrece în lume ; eu nu-i spun destul în privinţa asta, iar taică-său o intimidează ; numai că n-ar trebui nici să fie traumatizată. Bunicii Brigittei după mamă trăiesc în Israel ; anul trecut a fost la ei şi de asta a-ntîrziat cu şcoala. Au avut morţi în familie ?

I-a povestit oare Catherinei toate ororile care m-au făcut să plîng atît de mult? Trebuie să fiu atentă, să știu tot ce se-ntîmplă, s-o lămuresc chiar eu pe fiică-mea. Laurence încearcă să-și concentreze atenția asupra „*France-Soir*"-ului. Încă un fapt divers îngrozitor. Doisprezece ani: s-a spînzurat în închisoare; a cerut banane, un prosop și s-a spînzurat. „Mici cheltuieli neprevăzute". Gilbert explica o dată că-n orice societate există obligatoriu mici cheltuieli neprevăzute. Da, obligatoriu. În orice caz, povestea asta ar tulbura-o pe Catherine.

Gilbert. „Dragoste, ca dragoste." Ce ticălos! „Ticălosul, ticălosul", urlă Dominique în colțul relaxat. Azi i-a spus cu o voce sumbră, la telefon, că a dormit bine și a-nchis numaidecît. Ce pot eu să-i fac? Nimic. E atît de greu să poți face ceva pentru cineva... Pentru Catherine, da. Atunci să facă. Să știe să răspundă la-ntrebările ei și chiar să le prevadă. S-o facă să descopere realitatea fără s-o sperie. Pentru asta trebuie mai întîi să mă informez. Jean-Charles îmi reproșează că mă dezinteresez de secolul meu; să-i cer să-mi recomande cărți; să mă forțez să le citesc. Proiectul ăsta nu e nou. Laurence ia periodic hotărîri, dar — la drept vorbind, pentru ce? — neavînd intenția să le ducă la-ndeplinire. De data asta e altceva. E vorba de Catherine. Dacă nu s-ar ține de cuvînt, nu și-ar ierta-o niciodată.

*

— Ce bine că eşti aici, zice Lucien.

Laurence, în halat, stă într-un fotoliu de piele, iar Lucien la picioarele ei, în halat, cu ochii spre ea.

— Şi eu mă simt bine.

— Aş vrea să fii aici mereu.

Au făcut dragoste, au mîncat ceva uşor, au stat de vorbă şi iar au făcut dragoste. Se simte bine-n camera asta ; un pat-divan acoperit cu-o blană, o masă, două fotolii de piele neagră, cumpărate de la talcioc, cîteva cărţi pe-o etajeră, o lunetă astronomică, o roză a vînturilor, un sextant, nişte schiuri într-un colţ şi nişte valize de piele de porc ; totul foarte degajat, nimic luxos. Dar nu eşti surprins că-n dulap sînt o mulţime de costume elegante, de haine de antilopă, de pulovere de caşmir, de fulare, de pantofi. Lucien desface un pic halatul Laurencei şi-i mîngîie un genunchi.

— Ai genunchi frumoşi. Genunchii frumoşi sînt rari.

— Tu ai mîini frumoase.

Nu e aşa de bine făcut ca Jean-Charles, e prea slab ; dar mîinile sînt fine şi nervoase, faţa mobilă, sensibilă, iar gesturile lui au o graţie sinuoasă. Trăieşte într-o lume catifelată, alcătuită din nuanţe, din semitonuri, din clarobscur ; în timp ce alături de Jean-Charles e totdeauna plină zi : o lumină egală şi puternică.

— Vrei să bei ceva ?

— Nu, bea tu.

Își toarnă un *bourbon** „on the rocks“ ** o marcă foarte rară, se pare; mîncarea îl interesează foarte puțin, dar la alcooluri și la vinuri se laudă că e cunoscător. Se așază din nou la picioarele Laurencei.

— Pariez că nu te-ai îmbătat niciodată.

— Nu-mi place alcoolul.

— Nu-ți place sau ți-e frică de el?

Laurence îi mîngîie părul negru, moale ca la copii.

— Nu face pe psihologul cu mine.

— Știi, ești o cuconiță nu prea ușor de-nțeles. Uneori atît de tînără, de veselă, de apropiată; alteori o Minervă afurisită, cu coif.

La-nceput îi plăcea să-l audă vorbind despre ea; tuturor femeilor le place asemenea lucru; din punctul ăsta de vedere, Jean-Charles n-o răsfățase, dar de fapt, e inutil. Știa foarte bine ce-l intrigă pe Lucien; sau mai degrabă ce-l neliniștește:

— O! Totul depinde de pieptănătură.

Lucien pune capul pe genunchii ei:

— Lasă-mă să visez cinci minute că vom rămîne așa toată viața. Vom ajunge cu părul alb fără măcar să fi băgat de seamă. Ai să fii o doamnă bătrînă adorabilă.

— Visează, dragul meu.

De ce spune prostiile astea? O dragoste care nu se sfîrșește e ca-ntr-un șlagăr „asta nu există, asta nu există“. Dar vocea nostalgică trezește în ea un fel de ecou tulbure a ceva trăit, odi-

---

* Varietate americană de whisky.

** Cu gheață; textual, „pe cubulețe“ (engl.).

nioară, într-o altă viață sau, poate, chiar în acest moment, pe o altă planetă. Ceva insinuant și pernicios ca un parfum, noaptea, într-o cameră închisă — un parfum de narcise. Laurence zice un pic cam sec :

— Te-ai plictisi de mine.

— Niciodată.

— Nu fi romantic.

— Un medic bătrîn s-a otrăvit zilele trecute, ținîndu-și de mînă nevasta moartă de-o săptămînă. Se-ntîmplă...

— Da, dar din ce cauză ? întreabă ea rîzînd.

Lucien spune mustrător :

— Eu nu rîd.

A lăsat conversația să ia un ton stupid sentimental și n-o să fie ușor să plece.

— Nu-mi place să mă gîndesc la viitor ; îmi ajunge prezentul, zice ea apăsîndu-și mîna pe obrazul lui Lucien.

— Adevărat ? O privește cu niște ochi în care imaginea ei are o strălucire aproape de neînfruntat. — Nu te plictisești cu mine ?

— Ce idee ! Cu nimeni nu mă plictisesc mai puțin.

— Caraghios răspuns.

— Pentru că pui întrebări caraghioase. Ți s-a părut că m-am plictisit astă seară ?

— Nu.

Lucien spune lucruri amuzante. Își pun împreună întrebări despre cei de la „Publinf", despre clienți, inventă aventuri pe seama lor. Sau Lucien povestește romane pe care le-a citit, descrie locuri pe care le-a văzut și știe să găsească amănuntul care trezește-n Laurence o fugitivă

dorință de citit, de călătorit. Adineauri, Lucien a vorbit de Fitzgerald *, pe care ea nu-l cunoaște decît din auzite și se miră că o poveste atît de ireală a putut fi cu adevărat trăită.

— A fost o seară perfectă, zice ea.

El tresare :

— De ce spui : a fost ? Încă nu s-a sfîrșit...

— E două din noapte. Iubitule, trebuie să mă duc acasă.

— Cum adică ? Nu rămîi să dormi aici ?

— Fetele sînt prea mari, începe să fie periculos.

— O, te rog.

— Nu.

Anul trecut, cînd Jean-Charles era în Maroc, de multe ori spunea : nu. Pleca și brusc oprea mașina, făcea cale-ntoarsă și urca scara în fugă. El o strîngea-n brațe : „Te-ai întors !" și rămînea pînă dimineața. Din cauza bucuriei de pe chipul lui. O cursă ca oricare alta. Astăzi n-are să se-ntoarcă. Și el știe asta.

— Cum adică ? N-ai să rămîi nici una din nopțile astea cu mine ?

Ea devine rece. Și-a-nchipuit că-n lipsa lui Jean-Charles are să doarmă cu el. Dar nu i-a promis nimic.

— Închipuie-ți că fetele-și dau seama. Riscul prea mare.

— Anul trecut nu ți se părea prea mare.

— Aveam remușcări.

S-au ridicat amîndoi. El umblă prin cameră, în lung și-n lat, și se oprește-n fața ei, furios :

* Fitzgerald Scott (1896—1940), celebru prozator american.

— Mereu același cîntec. Nițel adulteră pe de lături, dar soție bună, mamă bună. De ce nu există și-un cuvînt cu care să zici amantă rea, metresă rea... Vocea i se-năbușă, privirea i se tulbură : — Asta-nseamnă că n-o să mai petrecem nici o noapte împreună : și n-o s-avem alte ocazii.

— Ba poate că da.

— Nu, fiindcă n-ai să le mai cauți. Nu mă mai iubești, recunoaște.

— Atunci de ce sînt aici ?

— Nu mă mai iubești ca-nainte. De cînd te-ai întors din vacanță nu mai e ca-nainte.

— Ba da. Și-nainte am avut de zeci de ori aceeași discuție. Lasă-mă să mă-mbrac.

Își toarnă încă un pahar în timp ce ea se-ndreaptă spre baia cu etajere pline de sticle și de borcane. Lucien colecționează loțiunile și cremele pe care clienții le fac cadou „Publinf"-ului, ca să se-amuze, dar și pentru că are mare grijă de persoana lui. Bine-nțeles. Mi-aș înăbuși remușcările dacă ar fi ca-nainte ; tulburare care mistuie, noapte care arde, vîrtejuri și avalanșe de dorințe și de delicii : pentru aceste metamorfoze poți să trădezi, să minți, să riști totul. Dar nu pentru mîngîierile astea amabile, pentru o plăcere atît de asemănătoare celei pe care-o simte cu Jean-Charles. Nu pentru emoții potolite care fac parte din monotonia cotidiană : „Chiar și adulterul e ceva funcțional", își spune ea. Certurile astea care-o impresionau atît de mult, acum o obosesc. Cînd intră-n cameră, Lucien golește al doilea pahar.

— Am înţeles, hai lasă ! Ai vrut să ai o aventură, din curiozitate, fiindcă, oricum, eşti o bleagă dacă nu ţi-ai înşelat niciodată bărbatul... Atît şi nimic mai mult. Iar eu, tîmpitul de mine, care-ţi vorbeam de dragoste veşnică.

— Nu e-adevărat. Se-apropie de el şi-l sărută : — Ţin foarte mult la tine.

— Foarte mult ! Din viaţa ta n-am avut niciodată altceva decît firimituri. M-am resemnat. Dar dacă ai de gînd să-mi dai şi mai puţin, mai bine să terminăm.

— Fac ce pot.

— Nu poţi să-ţi superi bărbatul, nici fetele, dar să mă faci să sufăr, asta poţi.

— Nu vreau să suferi !

— Hai, lasă ! ţi-e totuna. Te credeam altfel decît celelalte ; uneori, aproape că s-ar putea spune că ai şi inimă. Dar de unde. Ca să fii la modă, femeie liberă şi care reuşeşte-n viaţă, la ce dracu-ţi trebuie şi inimă ?

Vorbeşte, vorbeşte. Cînd e supărat, Jean-Charles tace. Lucien vorbeşte. Două metode. E drept c-am învăţat din copilărie să-mi stăpînesc inima. O fi bine sau rău ? Întrebare inutilă ; nu te poţi schimba.

— Nu bei, nu-ţi ieşi niciodată din sărite, nu te-am văzut o singură dată plîngînd, ţi-e frică să nu te pierzi : eu numesc asta refuz de-a trăi.

Se simte lovită, nu-şi dă prea bine seama în ce ungher din ea însăşi :

— N-am ce face. Sînt aşa cum sînt.

O apucă de mînă :

— Nu-ţi dai seama ? Aştept nopţile astea de o lună de zile. Le visez în fiecare noapte.

— Bine, am greşit: ar fi trebuit să te previn!

— Nu m-ai prevenit: atunci rămîi!

Ea se desprinde încetişor.

— Judecă un pic: dacă Jean-Charles ar bănui, povestea noastră ar deveni imposibilă.

— Fiindcă, bine-nţeles, m-ai sacrifica, nu?

— Să nu mai vorbim despre asta.

— Nu. Ştiu c-am pierdut.

Chipul lui Lucien s-a-mblînzit, în ochi are doar o mare tristeţe.

— Atunci, pe mîine, zice el.

— Pe mîine. O s-avem o seară frumoasă.

Îl sărută; el nu-i întoarce sărutarea; o priveşte cu un aer dureros.

Ei nu-i e milă; ci mai degrabă, în timp ce urcă-n maşină, simte un fel de invidie. A suferit, la Le Havre, în noaptea aceea în care i-a spus că preferă să renunţe numaidecît: era la-nceputul poveştii lor; ea făcea o anchetă cu privire la vînzarea cafelei Mokeski, iar el o-nsoţise. Să depindă de bărbatul, de copiii ei, s-aştepte, să cerşească, nu dorea aşa ceva. „Am să-l pierd!" Simţise o sfîşiere la fel de precisă ca o rană fizică. Şi din nou, iarna trecută, cînd se-ntorsese de la Chamonix. Săptămînile acelea două fuseseră un chin, zicea Lucien, mult mai bine să termine. Îl implorase; el nu cedase şi zece zile nu-i vorbise, zece zile de infern. Nici un fel de legătură cu nobilele dureri puse pe muzică. Era mai degrabă ceva sordid: gura cleioasă, îi venea să verse. Dar cel puţin avea ce să regrete, ceva care-şi

merita prețul de amărăciune. El tot mai simte febra asta, disperarea, speranța. E mai norocos decît mine.

■

„De ce Jean-Charles și nu Lucien ?“ se-ntreabă Laurence luîndu-i seama lui bărbatu-său care unge un biscuit cu marmeladă de portocale. Știe foarte bine că pînă la urmă Lucien are să se depărteze de ea și are să iubească pe altcineva. (De ce pe mine și nu pe altcineva ?) Acceptă și, în cele din urmă, chiar dorește acest lucru. Se-ntreabă pur și simplu : „De ce Jean-Charles ?“ Copiii au plecat ieri seară la Feuverolles cu Marthe, apartamentul e tăcut. Dar vecinii profită că e duminică și bat în pereți cît pot. Jean-Charles izbește violent cu pumnu-n masă : „M-am săturat ! Mă duc și le sparg capul !“ De cînd s-a-ntors e nervos, repede copiii, se-nfurie pe Goya și se plînge-ntr-una. Vergne e un geniu, un vizionar, dar atît de intransigent că pînă la urmă — Dufrène are dreptate — nu realizează niciodată nimic. Antreprenorul nu i-a acceptat integral proiectul : înainte de-a lăsa afacerea baltă ar fi trebuit să se gîndească la colaboratorii lui ; o avere care le fuge de sub nas.

— Am să-ncerc să intru la Monnod.

— Spuneai că sînteți o echipă extraordinară, că lucrați cu entuziasm.

— Nu mănînci entuziasm. Merit mai mult decît cîștig la Vergne. La Monnod aș cîștiga cel puțin dublu.

— Trăim foarte bine și-așa.

— Am trăi și mai bine.

Jean-Charles e hotărît să plece de la Vergne care s-a purtat atît de frumos cu el (ce ne-am fi făcut la naşterea Catherinei fără-mprumutul lui ?), dar simte mai întîi nevoie să-l distrugă prin vorbe.

— Idei extraordinare, toată lumea vorbeşte, ziarele sînt pline de ele, foarte frumos...

De ce Jean-Charles şi nu Lucien ? Acelaşi gol se sapă uneori şi cînd e cu unul şi cînd e cu celălalt ; numai că între ea şi Jean-Charles există copiii, viitorul, căminul, o legătură solidă ; lîngă Lucien cînd nu mai simte nimic, se află lîngă un străin. Şi dacă s-ar fi măritat cu el ? Crede că n-ar fi fost nici mai bine, nici mai rău. De ce un bărbat şi nu altul ? E ciudat. Te vezi agăţată pe viaţă de-un tip fiindcă l-ai întîlnit cînd aveai nouăsprezece ani. Nu-i pare rău că tipul a fost Jean-Charles, nici gînd. Atît de viu, de-nsufleţit, cu mintea plină de idei şi de proiecte, pasionat de tot ce face, simpatic tuturor. Şi fidel, cinstit, cu un corp frumos, făcînd bine dragoste şi des. Îşi adoră copiii, casa, pe Laurence. Altfel decît Lucien, mai puţin romantic, dar solid şi-nduioşător, are nevoie de prezenţa ei, de asentimentul ei şi cînd i se pare că e tristă sau măcar preocupată, e-nnebunit. Soţul ideal. Se felicită că s-a măritat cu el şi nu cu altul ; totuşi se miră că o-ntîmplare poate fi atît de importantă. Fără nici un motiv special. (Dar totul e aşa.) Poveştile cu suflete surori există şi-n altă parte decît în cărţi ? Chiar şi medicul bătrîn pe care moartea nevestei-si l-a doborît : asta nu dovedeşte că erau într-adevăr făcuţi unul pentru altul. „Să iubeşti cu-adevărat“, zice tata. Îl iubesc oare pe Jean-

Charles — l-am iubit pe Lucien — cu-adevărat ? Are impresia că oamenii îi sînt juxtapuşi, nu locuiesc în ea ; afară de fetele ei, dar asta e ceva organic probabil.

— Dacă nu ştii să te adaptezi nu eşti un mare arhitect.

Jean-Charles e-ntrerupt de ţîrîitul soneriei ; desface panoul care-mparte camera-n două, iar Laurence o primeşte pe Mona în colţul birou.

— Eşti drăguţă c-ai venit.

— Nu era să te las.

Mona e drăguţă, în pantaloni şi-n pulover gros, băieţoasă ca siluetă, feminină prin zîmbetul şi prin mişcarea graţioasă a gîtului. În general, în afara orelor de serviciu nu mişcă un deget : sînt destul de exploataţi şi-aşa. Dar proiectul trebuie predat cel mai tîrziu în seara asta şi ea ştie că macheta ei nu e chiar aşa cum ar trebui. Priveşte-n jurul ei :

— Dar ştii că stai foarte bine ! Se gîndeşte :
— Amîndoi, cîştigaţi ceva parale.

Nici ironie, nici reproş : compară. Ea-şi cîştigă frumuşel existenţa, dar se pare — nu vorbeşte prea mult despre sine — că se trage dintr-un mediu foarte modest şi are toată familia de dus în spinare.

Se-aşază lîngă Laurence şi-şi întinde desenele pe masa de lucru.

— Am făcut din fiecare mai multe, cu mici variante.

Nu-i uşor să lansezi o marcă nouă dintr-un produs atît de răspîndit cum e sosul tomat. Larence îi sugerase Monei să meargă pe contrastul soare — răcoare. Pagina realizată era nos-

timă : un sat cocoțat pe o-nălțime și niște măslini ; în prim plan, cutia cu marca și-o roșie. Dar lipsea ceva : gustul fructului, carnea lui. Au discutat o mulțime. Au ajuns la concluzia că trebuia să se facă o crestătură în fruct, ca să se vadă un pic de miez.

— A ! Uite ce diferență ! zice Laurence : îți face poftă să muști.

— Da, m-am gîndit că au să-ți placă. Privește-le pe toate...

Între o foaie și alta există ușoare deosebiri de culoare și de formă.

— E greu s-alegi.

Jean-Charles intră-n cameră, dinții îi strălucesc, foarte albi, în timp ce-i strînge mîna Monei, cu efuziune :

— Laurence mi-a vorbit atîta despre dumneata. Am văzut o mulțime de desene de-ale dumitale. Méribel-ul dumitale mă-ncîntă. Ai foarte mult talent.

— Fac și eu ce pot, zice Mona.

— Care dintre desenele astea ți-ar face poftă să mănînci sos tomat ? îl întreabă Laurence.

— Seamănă mult între ele, nu ? De altfel sînt foarte frumoase : adevărate mici tablouri.

Jean-Charles pune mîna pe umărul Laurencei.

— Cobor să curăț mașina. Ești gata la douăsprezece jumătate ? Dacă vrem s-ajungem la Feuverolles la dejun trebuie să plecăm la douăsprezece jumătate cel mai tîrziu...

— Am să fiu gata.

Iese zîmbind.

— Mergi la țară ? întreabă Mona.

— Da, are mama o casă. Ne ducem aproape-n fiecare duminică. E o destindere.

Era să spună maşinal : indispensabilă, dar s-a oprit la timp. Aude vocea lui Gilbert : „O destindere indispensabilă", se uită la faţa boţită a Monei şi e vag jenată. (Fără jene, fără conştiinţă-ncărcată, fără gînduri insidioase.)

— E amuzant, spune Mona.

— Ce ?

— E amuzant ce mult seamănă bărbatu-tău cu Lucien.

— Visezi ! Lucien şi Jean-Charles, ca cerul de pămînt.

— Pentru mine sînt ca două picături de apă.

— Nu mi se pare.

— Tipi manieraţi, cu dinţi albi, care ştiu să vorbească şi care-şi dau cu *after-shave* * după ce se bărbieresc.

— A ! dac-o iei în felul ăsta...

— Da, în felul ăsta. Apoi zice brusc : — Ei, ce proiect preferi ?

Laurence le examinează din nou. Lucien şi Jean-Charles folosesc *after-shave*, fie. Dar tipul Monei cum e ? Are chef s-o tragă de limbă, dar Mona şi-a luat din nou aerul acela închis care o intimidează pe Laurence. Cum are să-şi petreacă duminica ?

— Cred că ăsta e cel mai bun. Din cauza satului : îmi place cum se rostogolesc casele.

— Şi eu tot pe ăsta-l prefer, zice Mona. Îşi aranjează hîrtiile. —Bun. Am şters-o.

---

* Cremă sau loţiune de faţă, folosită de bărbaţi după bărbierit (engl.).

— Nu vrei să bei ceva ? Vin, whisky ? ori suc de roşii ?

Rîd amîndouă.

— Nu, n-am poftă de nimic. Dar arată-mi casa.

Mona trece dintr-o cameră-ntr-alta, fără să spună nimic. Din cînd în cînd atinge o stofă de mobilă sau lemnul unei mese. În colţul salon, inundat de soare, se lasă-ntr-o berjeră.

— Înţeleg că nu-nţelegeţi nimic.

De obicei, Mona e prietenoasă, dar uneori pare s-o deteste pe Laurence. Laurencei nu-i place, în general, să fie detestată, şi mai ales de Mona. Aceasta se ridică, îşi încheie jacheta, aruncă-n jur o ultimă privire pe care Laurence n-o prea-nţelege : în orice caz nu e vorba de invidie.

Laurence o conduce pînă la ascensor şi se-ntoarce în birou. Vîră într-un plic macheta aleasă şi textul pe care l-a compus : se simte uşor vexată. Vocea dispreţuitoare a Monei : cu ce se crede superioară ? Nu e comunistă, însă trebuie să aibă-n orice caz mistica proletariatului, cum zice Jean-Charles ; există-n ea ceva sectar ; nu e prima oară că Laurence observă acest lucru. („Dacă detest ceva, detest sectarismul", zicea tata.) Păcat. De asta rămîne fiecare mărginit în micul lui cerc. Dacă ar avea fiecare un pic de bunăvoinţă, n-ar fi totuşi atît de greu să te-nţelegi, îşi spuse Laurence cu părere de rău.

*

E supărător, se gîndeşte Laurence, nu-mi aduc niciodată aminte ce visez. Jean-Charles povesteşte în fiecare dimineaţă cîte un vis : precis, ni-

ţel baroc, aşa ca cele pe care le-arată la cinema sau care sînt descrise în cărţi. Eu, nimic. Tot ce mi se-ntîmplă în desimea nopţii : o adevărată viaţă care mă priveşte şi care-mi scapă. Dacă aş cunoaşte-o mi-ar ajuta poate (la ce ?). În orice caz, ştie de ce se trezeşte cu-o apăsare dimineaţa. Dominique. Dominique, ea care şi-a croit drum în viaţă cu toporul, zdrobind, înlăturînd tot ce-o incomoda şi, deodată, neputincioasă şi zbătîndu-se turbată. L-a văzut pe Gilbert „pe plan amical" iar el nu i-a spus numele celeilalte. „Oare există ?" mi-a spus Dominique pe-un ton bănuitor.

— De ce te-ar minţi ?

— Eu un om atît de complicat.

L-am întrebat pe Jean-Charles :

— Dac-ai fi-n locul meu, i-ai spune adevărul ?

— În nici un caz. Cu cît te-amesteci mai puţin în treburile altora, cu-atît mai bine.

Dominique păstrează deci o vagă nădejde. Foarte şubredă. La Feuverolles a stat închisă-n camera ei, pretextînd că o doare capul, zdrobită de absenţa lui Gilbert, gîndindu-se : „N-are să mai vină niciodată". La telefon — îmi telefonează-n fiecare zi — mi-l zugrăveşte în trăsături atît de hidoase, că nu-nţeleg cum a putut ţine la el : arogant, narcisist, sadic, îngrozitor de egoist, sacrificînd toată lumea pentru binele şi pentru maniile lui. Alteori îmi laudă inteligenţa, forţa voinţei, strălucirea succeselor lui şi afirmă : „Se-ntoarce el la mine". Ezită în privinţa tacticii pe care s-o adopte : blîndeţe sau violenţă ? Ce-are să facă-n ziua cînd — curînd — Gilbert are să-i

spună tot ? Are să se omoare ? are să-l omoare ? Nu-mi pot închipui nimic. N-o știu pe Dominique decît triumfînd.

Laurence se uită la cărțile pe care i le-a recomandat Jean-Charles. (Jean-Charles rîdea :" A ! te-ai hotărît ? Mă bucur. Ai să-ți dai seama că-n orice caz trăim o epocă destul de extraordinară." Cînd îl apucă o criză de astea de entuziasm pare foarte tînăr.) Le-a răsfoit, s-a uitat la concluzii ; spun același lucru ca Jean-Charles și ca Gilbert : totul e mult mai bine ca-nainte, iar mai tîrziu are să meargă și mai bine. Unele țări au pășit cu stîngul : mai ales Africa neagră ; creșterea demografică în toată Asia e-ngrijorătoare ; totuși, datorită proteinelor sintetice, anticoncepționalelor, automaticii, energiei nucleare, se poate considera că-n jurul lui 1990 se va instaura civilizația abundenței și-a delectării. Pămîntul va forma o singură lume, vorbind poate — grație traducerilor automate — o limbă universală ; oamenii vor mînca pe săturate și vor consacra muncii doar un timp infim ; nu vor mai cunoaște durerea și boala. În 1990, Catherine va fi încă tînără. Numai că ea ar vrea să fie de pe-acuma liniștită cu privire la ce se-ntîmplă în jurul ei. Mi-ar trebui alte cărți care să-mi prezinte alte puncte de vedere. Care anume ? Proust nu mă poate ajuta. Nici Fitzgerald. Ieri m-am postat în fața vitrinei unei mari librării. *Masă și putere, Bandung, Patologia acțiunii, Psihanaliza femeii, America și Americile, Pentru o doctrină militară franceză, O nouă clasă muncitoare, O clasă muncitoare nouă, Aventura spațiului, Logică și structură, Iranul...* Cu ce să-ncep ? Nu sînt antrenată.

Să pun întrebări. Dar cui ? Monei ? Nu-i place să pălăvrăgească ; face maximum de lucru în minimum de timp. Și știu ce-ar spune. Are să-mi descrie standardul de viață al muncitorilor, care nu este ceea ce-ar trebui să fie, cu asta e toată lumea de acord, deși cu alocațiile familiale au aproape toți mașină de spălat, televizor și chiar mașină. E lipsă de locuințe, dar situația e pe cale să se schimbe : n-ai decît să te uiți la imobilele noi, la șantiere și la macaralele galbene și roșii de pe cerul Parisului. Toată lumea e preocupată astăzi de problemele sociale. De fapt, singura problemă e următoarea : face lumea sau nu tot ce e posibil ca să existe mai multă bunăstare și mai multă dreptate pe pămînt ? Mona crede că nu. Jean-Charles zice : „Nu se face niciodată tot ce e posibil : dar în momentul de față se face enorm". După părerea lui, oamenii ca Mona păcătuiesc prin nerăbdare, seamănă cu Louise cînd se miră că nu s-a debarcat încă pe lună : „Evident, repercusiunile umane ale concentrării, ale automaticii sînt uneori regretabile. Dar cine ar vrea să oprească progresul ?"

Laurence ia din raftul de reviste ultimele numere din *„l'Express"* și din *„Candide"*. În general, ziarele — cotidienele, săptămînalele — îi dau dreptate lui Jean-Charles. Acum le deschide fără aprehensiune. Nu, nu se mai întîmplă nimic îngrozitor — cu excepția Vietnamului, dar nimeni în Franța nu-i aprobă pe americani. E mulțumită că a-nvins frica aceea care-o condamna la ignoranță (mult mai mult decît lipsa de timp ; timp se mai găsește). La urma urmei, e de-ajuns să adopți un punct de vedere obiectiv asupra

lucrurilor. Greu e că nu-l poţi comunica unui copil. În momentul ăsta Catherine pare liniştită. Dar dacă se-agită iară, tot n-am să ştiu să-i spun mai mult ca-nainte...

Criza Algeria—Franţa. Laurence a ajuns la jumătatea articolului cînd cineva sună la intrare: de două ori, vesel. Marthe. Laurence a rugat-o de zeci de ori să nu vină pe neanunţate. Dar ea ascultă de-ndemnuri supranaturale; de cînd o inspiră cerul a devenit foarte autoritară.

— Te deranjez?

— Un pic. Dar dacă ai venit, stai cinci minute.

— Lucrezi.

— Da.

— Munceşti prea mult. Marthe o priveşte pe soră-sa cu un aer perspicace: — Sper că n-ai necazuri. Duminică nu erai prea veselă.

— Ba da.

— Hai, lasă! Te cunoaşte surioara ta.

— Te-nşeli.

Laurence n-are nici un un chef să-i facă Marthei confidenţe. Cuvintele ar deveni numaidecît prea umflate. Dacă ar spune: sînt îngrijorată din cauza mamei, am probleme cu Catherine, Jean-Charles e-ntr-o dispoziţie îngrozitoare, am o legătură care mă incomodează, s-ar putea crede că-n mintea ei există o masă densă de preocupări care o absorb pe de-a-ntregul. De fapt este şi nu este aşa, e ca lumina zilei. Se gîndeşte tot timpul la lucrurile astea şi-n acelaşi timp nu se gîndeşte niciodată.

— Ascultă, zice Marthe, vreau să vorbesc ceva cu tine. Am vrut să vorbim duminică, dar mă intimidezi.

— Te intimidez ?

— Da, închipuie-ţi. Şi ştiu c-am să te enervez. Dar, mă rog. În curînd, Catherine are să-mplinească unsprezece ani : cred că trebuie s-o trimiţi la catehism şi la prima comuniune.

— Ce idee ! nici eu, nici Jean-Charles nu sîntem credincioşi.

— Cu toate astea ai botezat-o.

— Din cauza mamei lui Jean-Charles. Dar acum cînd ea a murit...

— Îţi iei o gravă răspundere privîndu-ţi fata de orice fel de-nvăţătură religioasă. Trăim într-o societate creştină. Majoritatea copiilor se duce la prima comuniune. Mai tîrziu are să-ţi reproşeze că ai hotărît în locul ei, fără să-i dai libertatea s-aleagă.

— Superb ! S-o las liberă înseamnă s-o trimit la catehism.

— Da. De vreme ce astăzi, în Franţa, asta e atitudinea normală. Faci din ea o excepţie, o exclusă.

— Nu insista.

— Insist. Catherine mi se pare tristă, neliniştită. Face nişte reflecţii foarte ciudate. N-am încercat niciodată s-o influenţez, dar o ascult. E greu pentru un copil să-nfrunte moartea, răul, dacă nu crede-n Dumnezeu. Dacă ar crede, asta ar ajuta-o.

— Ce reflecţii a făcut ?

— Nu-mi mai aduc aminte exact. Marthe se uită atent la soră-sa : — N-ai remarcat nimic ?

— Ba da. Catherine pune o mulţime de-ntrebări. Nu vreau să-i răspund cu minciuni.

— Eşti cam arogantă cînd decretezi că sînt minciuni.

— Nu mai mult decît tine care decretezi că sînt adevăruri. Laurence atinge braţul soră-sii : — Hai să nu ne certăm. E fata mea şi-o cresc cum cred eu. Tu n-ai decît să te rogi pentru ea.

— Asta şi fac.

Ce-ndrăzneală pe Marthe ! E drept că nu-i uşor să creşti laic nişte copii, în lumea asta năpădită de religie. Catherine nu e ispitită de aspectul ăsta. Pe Louise o atrage pitorescul ceremoniilor. De Crăciun are să vrea sigur să vadă ieslea... De cînd erau mici, Laurence le-a povestit Biblia, mitologia greacă şi pe cea latină şi viaţa lui Buda. Nişte legende frumoase, în legătură cu evenimente reale şi cu oameni reali, le-a explicat ea. Taică-său a ajutat-o în aceste expuneri. Iar Jean-Charles le-a povestit despre-nceputul universului, despre cum s-a trecut de la nebuloase la stele, de la materie la viaţă : istoria asta li s-a părut minunată. Louise a fost cucerită de-o carte, foarte simplă, de astronomie, cu poze frumoase. Un lung efort gîndit, pus la punct, pe care Marthe nu l-a făcut, dîndu-şi copiii pe mîna unor popi, şi pe care e gata să-l năruie dintr-un bobîrnac, cu o nemaipomenită obrăznicie.

— Într-adevăr, nu-ţi aduci aminte ce reflecţii te-au frapat la Catherine ? întreabă ceva mai tîrziu Laurence în timp ce-şi conduce sora pînă la uşă.

— Nu. Am avut mai degrabă un fel de intuiţie, dincolo de cuvinte, zice Marthe cu un aer recules.

Laurence închide uşa enervată. Adineauri, întorcîndu-se de la liceu, Catherine părea veselă. O aşteaptă pe Brigitte ca să-şi facă traducerea la latină. Despre ce-au să discute ? Cînd Laurence o-ntreabă, Catherine ocoleşte răspunsul. Nu cred că n-are-ncredere-n mine : mai degrabă ne lipseşte un limbaj comun. Am lăsat-o foarte liberă, tratînd-o-n acelaşi timp ca pe un bebeluş, n-am încercat niciodată să stau de vorbă cu ea ; cred că o intimidează cuvintele, cel puţin în prezenţa mea. Nu reuşesc să stabilesc o legătură. *Criza Algeria—Franţa.* Aş vrea totuşi să termin articolul ăsta.

— Bună ziua, doamnă.

Brigitte îi întinde Laurencei un buchețel de margarete.

— Mulţumesc. Eşti foarte drăguţă.

— Vedeţi ? mi-am cusut tivul.

— A, da ! E mult mai bine-aşa.

Cînd s-au întîlnit în hol la Muzeul Omului, acul de siguranţă era tot înfipt în fustă. Laurence n-a zis nimic, dar fetiţa i-a surprins privirea şi i s-au roşit urechile.

— O ! Iar am uitat.

— Încearcă să-ţi aduci aminte.

— Vă promit că-l cos astă seară.

Laurence le-a arătat muzeul ; Louise se cam plictisea ; celelalte două alergau peste tot şi se mirau. Seara, Brigitte i-a spus Catherinei :

— Ai mare noroc că ai o mamă atît de drăguţă !

Nu trebuie să fii prea deştept ca dincolo de manierele ei de cuconiţă să ghiceşti o dezorientare de copil orfan.

— Faceţi o traducere la latină ?

— Da.

— Şi pe urmă pălăvrăgiţi ca două ţaţe.

Laurence ezită :

— Brigitte, să nu-i povesteşti Catherinei lucruri triste.

S-a roşit toată la faţă, i s-a roşit pînă şi gîtul.

— I-am spus ceva ce n-ar fi trebuit să-i spun ?

— Nimic special. Laurence zîmbeşte liniştitor :

— Catherine e încă foarte mică ; de multe ori plînge noaptea ; îi e frică de o groază de lucruri.

— A ! bun !

Brigitte pare mai degrabă nedumerită decît întristată.

— Dacă-mi pune-ntrebări, să-i spun că nu-mi daţi voie să-i răspund ?

Acum se simte Laurence încurcată : mă simt vinovată că o fac să se simtă vinovată, cînd de fapt...

— Ce fel de-ntrebări ?

— Nu ştiu. Despre ce-am văzut la televizor.

A ! da ; mai e şi televiziunea. Jean-Charles visează adesea la ceea ce-ar putea fi televiziunea, dar o detestă aşa cum este : nu se uită decît la Actualităţile televizate şi la „Cinci coloane într-a-ntîia *, la care se uită şi Laurence din cînd în

---

* Expresie în argoul gazetarilor, desemnînd ştirile-„bombă“, reportajele senzaţionale, evenimentele ieşite din comun, corespondenţe sociale, a căror importanţă le dă dreptul să fie tipărite în pagina întîi a gazetei, pe cinci coloane, adică întreaga lăţime a paginii *(„cinq colonnes a la une“)*.

cînd. Uneori se arată scene greu de suportat ; iar pentru un copil imaginile sînt mai impresionante decît cuvintele.

— Ce-ai văzut la televizor zilele-astea ?

— O ! o mulțime de lucruri.

— Triste ?

Brigitte se uită-n ochii Laurencei :

— Foarte multe lucruri mi se par triste. Dumneavoastră nu ?

— Ba da, bine-nțeles.

Ce-or fi arătat zilele astea ? Ar fi trebuit să mă uit. Foametea din India ? Masacrele din Vietnam ? Încăierări rasiste-n Statele Unite ?

— N-am văzut ultimele emisiuni, reia Laurence. Ce te-a impresionat mai mult ?

— Niște fete care pun felii de morcov peste fileuri de heringi, spune Brigitte cu elan.

— Cum adică ?

— Așa cum vă spun. Povesteau că toată ziua pun felii de morcov peste fileuri de heringi. Nu sînt mult mai mari decît mine. Aș prefera să mor decît să trăiesc așa !

— Pentru ele probabil că nu-i același lucru.

— De ce ?

— Au fost altfel crescute.

— Nu păreau mulțumite, zice Brigitte.

Meserii stupide care au să dispară-n curînd datorită automatizării ; pîn-atunci, evident... Tăcerea se prelungește.

— Bine. Du-te și fă-ți traducerea. Mulțumesc pentru flori, zice Laurence.

Brigitte stă pe loc.

— Nu trebuie să-i spun Catherinei ?

— Ce anume ?

— Despre fetele alea ?

— Ba da, zice Laurence. Doar cînd ceva ţi se pare-ntr-adevăr oribil e mai bine să nu-i spui. Mă tem să n-aibă coşmaruri.

Brigitte îşi tot suceşte cordonul ; ea care, de obicei, e atît de simplă, de directă, pare dezorientată. „N-am ştiut cum s-o iau", se gîndeşte Laurence ; nu e mulţumită de felul cum s-a purtat. Dar cum trebuia să se poarte ? „În sfîrşit, am încredere-n tine. Fii doar atentă şi-atîta tot", încheie ea cu stîngăcie.

Am ajuns eu insensibilă sau Brigitte e deosebit de vulnerabilă ? se-ntreabă ea după ce se-nchide uşa. „Toată ziua felii de morcov." Bine-nţeles, fetele care fac asemenea meserie nu sînt în stare de-o muncă mai interesantă. Dar pentru ele asta nu face lucrurile mai amuzante. Iată încă una dintre acele „incidenţe umane" regretabile. Am dreptate sau n-am dreptate că-mi pasă atît de puţin ?

Laurence termină de citit articolul : nu-i place să lase neterminat ceva început. Pe urmă se-apucă de lucru : un scenariu pentru o marcă de şampon. Fumează ţigară după ţigară : chiar şi lucrurile stupide pot deveni interesante cînd încerci să le faci bine. Pachetul de ţigări e gol. E tîrziu. Se-aude un fel de rumoare din fundul apartamentului. Brigitte o mai fi aici ? dar Louise ce face ? Laurence traversează vestibulul. La ea-n cameră Louise plînge iar Catherine are vocea înecată-n lacrimi.

— Nu plînge, se roagă ea. Îţi jur că n-o iubesc pe Brigitte mai mult decît pe tine.

Asta era! de ce trebuie totdeauna ca bucuria unora să fie plătită cu lacrimile altora!

— Loulou, pe tine te iubesc cel mai mult; cu Brigitte îmi place să stau de vorbă; dar tu ești surioara mea.

— E-adevărat? e-adevărat, adevărat?

Laurence se depărtează fără zgomot. Duioase necazuri ale copilăriei, în care sărutările sînt amestecate cu lacrimile. Catherine nu mai învață chiar așa de bine, dar asta n-are nici o importanță; i se maturizează sensibilitatea; învață lucruri care nu se predau la școală: să compătimească, să consoleze, să primească și să dea, să perceapă în voci și pe chipuri nuanțe care-i scăpau. O clipă Laurence simte cum i se-ncălzește inima: căldură prețioasă, atît de rară. Ce să fac pentru ca mai tîrziu Catherinei să nu-i lipsească niciodată această căldură?

CAPITOLUL AL TREILEA

LAURENCE profită de lipsa copiilor ca să le facă ordine în camere. Poate că Brigitte n-a spus nimic despre emisiunea de televiziune care-a impresionat-o atît de mult ; în orice caz, Catherine n-a fost de loc impresionată. Azi-dimineață nu nu mai putea de bucurie cînd s-a urcat, cu Louise, în mașina bunicului lor : le-a lua în week-end să vadă castelele de pe Loara. La drept vorbind, Laurence — ca o proastă — s-a lăsat tulburată de povestea asta. Ideea unei nefericiri terne și cotidiene i s-a părut mai greu de mistuit decît niște mari catastrofe, excepționale totuși. A vrut să știe ce părere au alții în privința asta.

Luînd masa cu Lucien, luni, l-a-ntrebat. (Neplăcute-ntîlnirile astea. Îmi poartă pică, dar se cramponează. Acum zece ani, Dominique spunea : „Sînt sătulă de bărbați pînă peste cap". Întîrzii, contramandezi, dai din ce în ce mai puțin, pîn' la urmă se scîrbesc. Eu nu știu cum să procedez. Trebuie să mă hotărăsc zilele astea să mă despart fără menajamente.) Pe Lucien problemele de felul ăsta nu-l interesează, totuși mi-a răspuns. O fată de șaisprezece ani condamnată

la o muncă imbecilă, fără viitor, e stupid, da; însă, de fapt, viaţa e totdeauna stupidă, dintr-un motiv sau dintr-altul. Eu am ceva bani, cîştig mult şi la ce-mi foloseşte dacă tu nu mă iubeşti? Cine e fericit? tu cunoşti oameni fericiţi? Eviţi încurcăturile mari zăvorîndu-ţi inima: asta, după mine, nu e fericire. Bărbatu-tău e fericit? poate; dacă însă ar şti adevărul, nu i-ar face plăcere. Toate vieţile sînt la fel, cu mici deosebiri. Chiar tu spuneai: e jalnic să cunoşti mobilurile oamenilor, bietele lor fantasme, bietele lor miraje. N-au nimic solid de care să se-agaţe, nimic la care să ţină cu adevărat; dacă ar fi mulţumiţi, n-ar înghiţi atîtea tranchilizante, atîtea deconectante. Există o nenorocire a săracilor. Există şi-o nenorocire a bogaţilor: ar trebui să-l citeşti pe Fitzgerald, vorbeşte grozav de bine despre asta.* Da, se gîndeşte Laurence, e ceva adevărat în ce spune Lucien. Jean-Charles e deseori vesel, dar nu e fericit cu-adevărat: e prea uşor şi prea violent contrariat, cînd de una, cînd de alta. Pe mama, cu tot apartamentul ei frumos, cu toate toaletele ei, cu toată casa ei de la ţară, ce iad o aşteaptă! Dar eu? Nu ştiu. Alţii au ceva care mie-mi lipseşte... Numai dacă... Numai dacă nu le lipseşte şi lor. Poate cînd Gisèle Dufrène spune: „E minunat", sau cînd Marthe afişează un zîmbet luminos pe gura ei mare, nu simt altceva decît mine. Doar tata...

Miercurea trecută, după ce s-au culcat fetiţele, au rămas singuri: Jean-Charles a mîncat în oraş

---

* Aluzie la romanele *The Rich Boy (Fecior de bani gata)* şi *The Great Gatsby* (*Marele Gatsby*).

cu niște arhitecți tineri. („S-a sfîrșit cu verticalul și cu orizontalul, arhitectura are să fie oblică sau n-are să mai fie de loc." Lui i s-a părut cam caraghios, totuși tinerii au păreri interesante, i-a povestit el, cînd s-a-ntors.) Laurence încearcă încă o dată să facă ordine în ceea ce i-a răspuns tată-său, pe sărite. Socialiști sau capitaliști, în toate țările omul este zdrobit de tehnică, alienat prin munca lui, înlănțuit, îndobitocit. Tot răul vine de-acolo că și-a-nmulțit nevoile în loc să și le țină-n frîu ; în loc să aspire la o abundență care nu există și care nu va exista poate niciodată, ar fi trebuit să fie mulțumit cu un minimum vital, cum fac și astăzi unele comunități foarte sărace — în Sardinia, în Grecia, de exemplu — în care tehnica n-a pătruns, pe care banul nu le-a corupt. Acolo oamenii cunosc o fericire austeră deoarece anumite valori sînt apărate, valori într-adevăr umane, de demnitate, de fraternitate, de generozitate, care dau vieții un gust unic. Cît timp lumea va continua să creeze noi necesități, se vor înmulți frustrările. Cînd a-nceput decăderea ? În ziua-n care știința a fost preferată înțelepciunii, utilul frumosului. Odată cu apariția Renașterii, a raționalismului, a scientismului. Fie. Dar acum, că s-a ajuns aici, ce-i de făcut ? Să-ncerci să-nvii în tine însuți, în jurul tău, înțelepciunea și gustul pentru frumos. Numai o revoluție morală, nu socială, nici politică, și nici tehnică, l-ar readuce pe om la adevărul pierdut. Cel puțin pe plan individual poți realiza această convertire : atunci ai ajunge la bucurie, în ciuda lumii ăsteia de absurditate și de dezordine care ne-nconjoară.

De fapt, ceea ce spune tata se potrivește cu ce spune Lucien. Toată lumea e nefericită ; toată lumea își poate găsi fericirea : echivalențe. Pot oare să-i explic eu Catherinei : oamenii nu sînt atît de nenorociți de vreme ce țin la viață ? Laurence ezită. Asta-nseamnă să zici că oamenii nenorociți nu sînt nenorociți. E-adevărat ? Vocea Dominicăi, întretăiată de suspine și de țipete ; îi e groază de viața ei, dar nu vrea deloc să moară : asta e nenorocirea. Și pe urmă e golul, vidul acela care-ți îngheață sîngele-n vine și care e mai rău decît moartea, cu toate că-l preferi morții atîta vreme cît nu te omori : acum cinci ani am trecut prin asta și-mi aduc aminte cu groază. E drept că oamenii se omoară — a cerut banane și-un prosop — tocmai pentru că există ceva mai rău decît moartea. Asta este ceea ce te-nfioară cînd citești relatarea unei sinucideri : nu cadavrul firav atîrnat de barele ferestrei, ci ceea ce s-a petrecut în această inimă, înainte.

Nu, dacă te gîndești bine, își spune Laurence, ceea ce mi-a spus tata e valabil doar pentru el ; a suportat totdeauna totul cu stoicism, colicile renale și operația, cei patru ani de lagăr, plecarea mamei, cu toate că a fost atît de amărît. Numai el e-n stare să fie mulțumit cu viața asta atît de retrasă, atît de austeră, pe care-o duce. Aș vrea să-i aflu secretul. Dacă l-aș vedea mai des, mai mult, poate că...

„Ești gata ?..." întreabă Jean-Charles. Coboară-n garaj ; Jean-Charles deschide portiera. „Lasă-mă pe mine să conduc, zice Laurence. Ești prea nervos".

Jean-Charles zîmbeşte bine dispus : „Cum vrei". Şi se-aşază-n maşină lîngă ea. Explicaţiile lui cu Vergne trebuie să fi fost neplăcute ; nu vorbea despre asta, însă era ursuz, conducea periculos, prea repede, cu frîne brutale, furios. N-a lipsit mult ca alaltăieri ziarele s-anunţe iar capete sparte între automobilişti.

Zilele trecute, la „Publinf", Lucien a explicat strălucit psihologia omului la volan : frustrare, compensaţie, putere şi izolare. (El conduce foarte bine, dar îngrozitor de repede.) Mona l-a-ntrerupt :

— Am să-ţi spun eu de ce toţi domnii ăştia civilizaţi devin nişte brute cînd sînt la volan.

— De ce ?

— Fiindcă sînt nişte brute.

Lucien a dat din umeri. De fapt ce voia Mona să spună ?

— Luni, cînd ne-ntoarcem, semnez contractul cu Monnod, zice Jean-Charles cu-o voce veselă.

— Eşti mulţumit ?

— Foarte. Duminică am să dorm şi-am să joc badminton*. Iar luni pornesc cu dreptul.

Maşina iese din tunel, Laurence accelerează, cu ochii fixaţi în retrovizor. Depăşeşte, trece iar pe dreapta, depăşeşte, depăşeşte, trece iar pe dreapta. Sîmbătă seara : Parisul se goleşte. Ei îi place să conducă, iar Jean-Charles n-are defectul atîtor soţi : orice-ar crede nu-şi permite niciodată să-i facă observaţii. Laurence zîmbeşte.

---

* Joc înrudit cu tenisul.

De fapt, Jean-Charles n-are defecte multe, iar cînd merge-n mașină alături de el are totdeauna iluzia — deși nu se lasă dusă — că sînt „făcuți unul pentru altul". Se gîndește cu hotărîre : „Săptămîna asta vorbesc cu Lucien". Ieri, Lucien i-a reproșat din nou : „Nu iubești pe nimeni !" E-adevărat ? Nu. Țin la el. Am s-o rup cu el, dar țin la el. Țin la toată lumea. Afară de Gilbert.

Părăsește autostrada și trece pe-un drum mic singuratic. Gilbert vine la Feuverolles. Dominique i-a telefonat cu-o voce misterioasă : „Vine Gilbert". De ce vine ? Poate că joacă acum cartea prieteniei : n-o să-i folosească la nimic în ziua cînd adevărul are să iasă la iveală. Sau vine ca să-i spună tot ? Palmele Laurencei umezesc volanul. Dominique se ține tare de-o lună fiindcă speră.

— Mă-ntreb de ce- a acceptat Gilbert să vină.

— Poate c-a renunțat la proiectele de-nsurătoare.

— Nu cred.

E frig și cenușiu, florile sînt veștede ; ferestrele strălucesc în noapte, un foc mare de lemne arde-n living-room ; lume puțină, dar de mîna-ntîi : Dufrènii, Gilbert, Thirion și nevastă-sa ; pe Thirion îl știe de cînd era mică ; era coleg cu taică-său ; a ajuns cel mai celebru avocat din Franța. De data asta, Marthe și Hubert n-au fost invitați. Nu sînt destul de reprezentativi. Zîmbete, strîngeri de mînă ; Gilbert sărută mîna pe care Laurence a refuzat să i-o-ntindă acum o

lună ; privirea lui e plină de-nțeles cînd o-ntreabă :

— Vrei să bei ceva ?

— Numaidecît, zice Dominique. O ia pe Laurence pe după umeri : — Hai mai întîi sus să te piepteni că ești ciufulită. În cameră zîmbește : Nu ești deloc ciufulită. Voiam să-ți spun ceva.

— Ce s-a mai întîmplat ?

— Cît pesimism !

Dominicăi îi sclipesc ochii. E cam prea elegantă cu bluza asta *belle époque* * și cu fusta lungă (pe cine imită oare ?).

— Închipuie-ți c-am descoperit misterul, zice Dominique cu o voce surescitată.

— Ce spui ?

Dacă știe, cum poate avea aerul ăsta zglobiu ?

— Ține-te bine, ai să fii uimită. Face o pauză : — Gilbert s-a-ntors la vechile lui amoruri : Lucile de Saint-Chamont.

— Ce te face să crezi așa ceva ?

— O ! am fost informată. Nu se mișcă de lîngă ea. Își petrece week-end-urile la Manoir. Curios, nu ? După tot ce mi-a spus despre ea ! Mă-ntreb cum a făcut. E mai tare decît o credeam.

Laurence tace. Detestă superioritatea nedreaptă pe care-o are cineva care știe-un lucru față de cineva care nu știe-acest lucru. Să-i deschidă ochii ? Nu astăzi, cu toți musafirii ăștia în casă.

---

* „Vremurile bune", perioada primilor ani ai secolului nostru.

— Poate că nu e Lucile ci vreo prietenă de-a ei.

— Dar de unde! Lucile n-ar încuraja o idilă între Gilbert și altă femeie. Înțeleg de ce nu mi-a spus numele ei: îi era teamă să nu-i rîd în nas. Nu-mi pot explica toana asta; în orice caz, nu poate ține. Dacă Gilbert a părăsit-o cînd m-a cunoscut pe mine, a părăsit-o fiindcă avea niște motive care stau și azi în picioare. Are să se-ntoarcă la mine.

Laurence nu zice nimic. Tăcerea se prelungește. Dominique ar trebui să se mire, dar nici gînd: e atît de obișnuită să-ntrebe și să răspundă tot ea... Continuă, cu-o voce visătoare:

— Ar merita să-i trimit Lucilei o scrisoare în care să-i descriu în detaliu anatomia și gusturile ei.

Laurence sare-n sus:

— N-ai să faci una ca asta!

— Ar fi amuzant! Ce mutră ar face Lucile! Dar Gilbert! Nu. Gilbert m-ar urî de moarte. Dimpotrivă, tactica mea e să fiu foarte drăguță. Să recîștig teren. Contez mult pe călătoria noastră-n Liban.

— Crezi că mai faceți călătoria asta?

— Cum adică? Bine-nțeles! Vocea Dominicăi devine nervoasă: — De luni de zile mi-a promis Crăciunul ăsta la Balbeck. Știe toată lumea. Acuma nu se poate eschiva.

— Dar cealaltă are să se opună.

— Încheiem o-nțelegere: nu merge-n Liban, nu mă mai vede niciodată.

— N-o să se lase șantajat.

— N-are nici un chef să mă piardă. Povestea asta cu Lucile nu e serioasă.

— Atunci de ce ţi-a mai spus ?

— Dintr-un pic de sadism. Şi-avea şi nevoie de timp ; mai ales de week-end-uri. Dar după cum vezi, n-a trebuit decît să insist un pic şi-a venit.

— Atunci propune-i tîrgul, zice Laurence.

Poate că-i o soluţie. Dominique va avea satisfacţia să-şi închipuie că ea este cea care se desparte. Mai tîrziu, cînd are să afle adevărul, greul va fi trecut.

Living-room-ul răsună de rîsete şi de voci ; beau vin, bourbon, Martini. Jean-Charles îi întinde Laurencei un suc de ananas :

— Ceva neplăcut ?

— Nu. Dar nici plăcut. Uită-te la ea.

Cu un gest posesiv, Dominique a pus mîna pe braţul lui Gilbert.

— Cînd mă gîndesc că n-ai mai venit de trei săptămîni ! Munceşti prea mult. Trebuie să ştii să te şi destinzi !

— Ştiu foarte bine, zice el cu o voce neutră.

— Ba nu ştii. Numai la ţară te odihneşti cu adevărat.

Îi zîmbeşte cu-o cochetărie zburdalnică, nouă pentru ea şi care nu i se potriveşte nici un pic. Vorbeşte foarte tare.

— Sau în călătorii, adaugă ea. Cu mîna agăţată de braţul lui Gilbert, îi spune lui Thirion :

— Vom petrece Crăciunul în Liban.

— O idee grozavă. Se pare că e superb.

— Da. Şi sînt curioasă să petrec un Crăciun într-o ţară caldă. Crăciunul ţi-l închipui totdeauna pe zăpadă.

Gilbert nu răspunde. Dominique e-atît de-ncordată că ar fi de-ajuns un singur cuvînt ca să explodeze. Gilbert trebuie să simtă asta.

— Prietenul nostru Luzarches a avut o idee încîntătoare, zice doamna Thirion, cu vocea ei cîntată de blondă. Un revelion surpriză cu avionul. Îmbarcă douăzeci şi cinci de invitaţi : şi nu ştim dacă vom ateriza la Londra, la Roma, la Amsterdam sau în altă parte. Şi bine-nţeles are să reţină mese la cel mai frumos restaurant din oraş.

— Amuzant, zice Dominique.

— În general, oamenii au foarte puţină imaginaţie cînd e vorba să se-amuze, spune Gilbert.

Încă un cuvînt dintr-acelea al căror sens s-a pierdut pentru Laurence. Uneori un film o interesează ori o face să rîdă : dar să se-amuze... Oare Gilbert se-amuză ? Să iei un avion fără să ştii unde merge, e amuzant ? Bănuiala pe care-a avut-o zilele trecute... e poate întemeiată.

Se-aşază cu Jean-Charles şi cu Dufrènii în colţul căminului.

— Păcat că-n imobilele moderne nu-ţi poţi îngădui luxul unui cămin, zice Jean-Charles.

Se uită la flăcările a căror lumină îi joacă pe faţă. Şi-a scos scurta de antilopă, şi-a descheiat gulerul cămăşii americane ; pare mai tînăr, mai relaxat ca de obicei. (De altfel, ca şi Dufrène în costumul de catifea reiată ; e vorba doar de haine ?)

— Am uitat să-ți povestesc o anecdotă care-o să-l încînte pe taică-tău, zice Jean-Charles. Lui Goldwater * îi place atît de mult focul de lemne, încît vara își îngheață casa cu aer condiționat și aprinde vîlvătăi imense.

Laurence rîde :

— Tatei are să-i placă...

Pe-un gheridon, alături de ea sînt cîteva reviste — *„Réalité"*, *„L'Express"*, *„Candide"*, *„Votre Jardin"* — și cîteva cărți : premiile Goncourt și Renaudot. Pe divan sînt împrăștiate discuri, cu toate că Dominique n-ascultă niciodată muzică. Laurence se uită din nou spre ea : zîmbitoare, dezinvoltă, vorbește făcînd o mulțime de gesturi cu mîna.

— Ei bine ! Eu prefer să cinez la *Maxim-s* **. Cel puțin sînt sigură că bucătarul n-a scuipat în mîncare, că nu stau cu genunchii lipiți de-ai domnului de la masa vecină. Știu că la ora actuală există un snobism al micilor bistrouri care costă la fel de mult ca și marile restaurante, miros a rîntaș și nu poți mișca un deget în ele fără să te lovești de cineva.

— La *Gertrude* ați fost ?

— Da. La același preț, prefer *La Tour d'Argent* ***.

Pare foarte în largul ei. De ce-o fi venit Gilbert ? Laurence aude rîsul lui Jean-Charles și pe-al Dufrènilor.

---

* Senator și om politic american, adversar al lui Richard Nixon la candidatura prezidențială.

** Celebru local de noapte parizian.

*** Unul dintre cele mai costisitoare restaurante pariziene.

— Nu, zău, serios, vă dați seama ce se-ntîmplă cu noi, bieții arhitecți, printre antreprenori, proiectanți, gestionari ? zice Jean-Charles.

— A ! proiectanții ! oftează Dufrène.

Jean-Charles ațîță focul, ochii îi strălucesc. O fi făcut în copilărie focul ? În orice caz, pe chipul lui e ceva copilăresc, iar Laurence simte că se topește ceva în ea ; tandrețea : dacă ar fi putut s-o regăsească pentru totdeauna... Vocea Dominicăi o trezește din reverie.

— Nici eu nu m-așteptam să fie amuzant ; a și-nceput prost ; serviciul de ordine șchiopăta ; ne-am învîrtit o oră pînă să intrăm ; dar merita : era toată lumea de vază din Paris. Șampania era pasabilă. Trebuie să recunosc că doamna de Gaulle mi s-a părut mult mai bine decît mă așteptam, nu ca alură, nu, evident, nu e o Linette Verdelet, dar are foarte multă demnitate.

— Am auzit că numai financiarilor și politicienilor li s-a dat de mîncare ; artelor și literelor li s-a dat numai de băut, e-adevărat ? întreabă Gilbert cu-o voce nepăsătoare.

— Nimeni nu s-a dus acolo să mănînce, zice Dominique și rîde puțin crispat.

Ce scîrbă, Gilbert ăsta, i-a pus mamei întrebarea asta special ca să-i fie antipatic ! Dufrène se-ntoarce spre el :

— E-adevărat că e vorba să se utilizeze mașini I. B. M. * pentru pictat tablouri abstracte ?

— S-ar putea. Dar presupun că n-ar fi rentabil, zice Gilbert cu un zîmbet rotund.

---

* Marcă de calculator electronic.

— Cum ! o mașină poate să picteze ? exclamă doamna Thirion.

— Pictură abstractă : de ce nu ? zice Thirion pe-un ton ironic.

— Nu știți că există unele care compun Bach și Mozart ? întreabă Dufrène. Singurul lor defect e că operele lor n-au nici un defect în timp ce la muzicienii-n carne și oase există totdeauna defecte.

Aha ! am citit asta într-un hebdomadar. De cînd se uită prin ziare, Laurence a băgat de seamă că de multe ori, în conversație, lumea spune articole pe dinafară. De ce nu ? Trebuie să-și culeagă undeva informațiile.

— În curînd mașinile au să ne-nlocuiască atelierele, iar noi o să rămînem pe drumuri, zice Jean-Charles.

— Asta e sigur, zice Gilbert. Intrăm într-o eră nouă, în care oamenii au să devină inutili.

— Noi nu ! zice Thirion. Avocați au să fie totdeauna, fiindcă niciodată o mașină n-are să fie capabilă de elocvență.

— Dar poate că lumea n-o să mai fie sensibilă față de elocvență, zice Jean-Charles.

— Fugi de-acolo ! Omul e-un animal vorbitor și are să se lase totdeauna sedus de cuvînt. Mașinile n-au să schimbe natura umană.

— Ba tocmai că da !

Jean-Charles și Dufrène sînt de acord (au aceleași lecturi), ideea de om trebuie revăzută și, fără-ndoială, că va dispărea, fiind o invenție a secolului al XIX-lea, astăzi perimată. În toate domeniile — literatură, muzică, pictură, arhitectură — arta respinge umanismul generațiilor

precedente. Gilbert tace, cu un aer indulgent, iar ceilalți își iau unul altuia vorba din gură. Recunoașteți că există cărți care nu se mai pot scrie, filme pe care nu le mai poți vedea, muzică pe care n-o mai poți asculta, însă că niciodată capodoperele nu se-nvechesc ; ce este o capodoperă ? Ar trebui eliminate toate criteriile subiective, dar e imposibil, în asta constă, scuzați, efortul întregii critici moderne ; aș vrea să știu care sînt criteriile premiilor Goncourt și Renaudot ; anul ăsta cărțile premiate sînt mai proaste ca anul trecut ; a ! știți, toate astea sînt combinații între editori, știu din sursă sigură că unii membri ai juriului sînt cumpărați ; e rușinos ; cu pictorii e și mai scandalos ; orice mîzgălitor e făcut geniu prin publicitate ; și dacă toată lumea-l consideră geniu, e geniu, ce paradox, dar nu există alte criterii, criterii obiective.

— Cu toate astea ce e frumos e frumos ! zice doamna Thirion, cu atîta convingere, că un moment tac toți din gură. Pe urmă iar încep.

Ca de obicei, Laurence se-ncurcă-n gînduri ; ea este aproape totdeauna de altă părere decît cel care vorbește, dar cum nu sînt toți de acord între ei, contrazicîndu-i se contrazice pe ea însăși. Deși doamna Thirion e-o tîmpită patentată, sînt tentată să zic ca ea : ce e frumos e frumos, ce e-adevărat e-adevărat. Dar cîte parale face părerea asta ? De unde-mi vine ? De la tata, de la liceu, de la domnișoara Houchet. La optsprezece ani aveam convingeri. I-a mai rămas ceva din ele, nu mare lucru, mai degrabă un fel de nostalgie. Se-ndoiește de judecățile ei : totul depinde atît de mult de dispoziție, de-mprejurări.

Cînd ies de la cinema, abia de sînt în stare să spun dacă filmul mi-a plăcut sau nu.

— Am putea să stăm de vorbă două minute ?

Laurence îl priveşte rece pe Gilbert.

— N-am deloc chef.

— Insist.

Laurence îl urmează în camera de-alături, curioasă, îngrijorată.

Stau jos ; Laurence aşteaptă.

— Voiam să te previn că am să-i spun totul Dominicăi. Bine-nţeles că nici nu poate fi vorba de călătoria aceea. Patricia este foarte-nţelegătoare, foarte umană : dar crede c-a aşteptat destul. Vrem să ne căsătorim la sfîrşitul lui mai.

Hotărîrea lui Gilbert este irevocabilă. Singura soluţie ar fi să-l omoare : Dominique ar suferi mult mai puţin. Laurence şopteşte :

— De ce-ai venit ? Îi dai speranţe mincinoase.

— Am venit fiindcă, dintr-o mulţime de motive, nu vreau să-mi fac din Dominique un duşman ; iar ea a pus în joc prietenia noastră. Dacă prin cîteva concesii reuşesc s-o rup paşnic, e preferabil, mai întîi pentru ea, nu crezi ?

— N-ai să reuşeşti.

— Da, cred că ai dreptate, reia el pe alt ton. Am venit şi ca să-mi dau seama în ce stare de spirit se află. Se-ncăpăţînează să creadă că e vorba de ceva trecător. Trebuie să-i deschid ochii.

— Nu acum !

— Astă seară mă-ntorc la Paris... Gilbert se luminează la faţă : — Ascultă ; mă-ntreb dacă,

spre binele ei, n-ar trebui s-o pregătești pe Dominique.

— A ! va să zică ăsta e adevăratul motiv al prezenței dumitale aici : voiai să-mi dai pe cap treaba asta murdară.

— Recunosc că am oroare de scene.

— Fiindcă n-ai imaginație : nu scenele sînt lucrul cel mai rău. Laurence se gîndește : — Fă ceva : refuză călătoria fără să pomenești de Patricia. Dominique are să fie atît de supărată, că are să rupă de la sine.

Gilbert spune pe un ton tăios :

— Știi foarte bine că n-o s-o facă.

Are dreptate. Laurence a vrut să creadă un moment în vorbele Dominicăi : „Am să-i propun un tîrg“, dar după reproșuri și țipete are să continue s-aștepte, să pretindă, să spere.

— Ceea ce faci e atroce.

— Ostilitatea ta mă-ntristează, îi spune Gilbert cu un aer mîhnit. Nimeni nu e stăpîn pe inima lui. N-o mai iubesc pe Dominique ; o iubesc pe Patricia : ce crimă comit ?

Verbul a iubi are ceva obscen în gura lui. Laurence se ridică.

— Am să-i spun în cursul săptămînii. Și te rog să-mi promiți că te duci s-o vezi imediat după explicația noastră.

Laurence îl privește cu ură :

— Ca s-o-mpiedic să se omoare și să lase vreo scrisoare în care să spună de ce ? O pată de sînge pe rochia albă a Patriciei ar avea un efect urît...

Laurence se depărtează. În urechi îi crănțănesc languste ; un zgomot groaznic de suferință inu-

mană. Se duce la bufet şi-şi toarnă o cupă de şampanie. Ei îşi umplu farfuriile continuîndu-şi conversaţia.

— Puştoaica asta nu-i lipsită de talent, zice doamna Thirion, ar trebui însă învăţată să se-mbrace ; ar fi-n stare să umble cu bluză cu buline şi cu fustă-n dungi.

— Să ştii că se poate, zice Gisèle Dufrène.

— Dacă eşti un croitor de geniu poţi face orice, zice Dominique.

Dominique se-apropie de Laurence :

— Ce ţi-a spus Gilbert ?

— A ! Voia să mi-o recomande pe nepoata unui prieten de-al lui pe care o interesează publicitatea.

— Zău ?

— Cred că nu-ţi închipui că Gilbert mi-ar vorbi despre raporturile dintre voi.

— Cu el, orice se poate. Nu mănînci nimic ?

Laurencei i-a pierit pofta de mîncare. Se lasă-ntr-un fotoliu şi ia o revistă. Nu se simte-n stare să susţină o conversaţie. Are să-i spună-n cursul săptămînii. Cine are să mă poată ajuta s-o liniştesc pe Dominique ? Laurence şi-a dat seama luna asta cît de singură e maică-sa. O sumă de relaţii, dar nici o prietenă. Nimeni care să fie-n stare s-o asculte sau măcar s-o distragă. Viaţa noastră, acest fragil edificiu atît de ameninţat, pe care trebuie s-o ducem singuri. Aşa o fi cu toată lumea ? Eu oricum îl am pe tata. Şi, de altfel, n-am să fiu niciodată nenorocită de pe urma lui Jean-Charles. Ridică ochii spre el. Vorbeşte, rîde, se rîde-n jurul lui ; cînd vrea să-şi dea osteneala place. Din nou, un elan de

tandrețe urcă-n inima Laurencei. La urma urmei, era firesc ca-n ultimele zile să fie nervos. Știe ce-i datorează lui Vergne ; totuși, nu-și poate sacrifica toate ambițiile, de dragul lui. Conflictul ăsta-l făcea să nu se simtă-n apele lui. Jean-Charles are gustul reușitei și Laurence îl înțelege. Munca ar fi grozav de plictisitoare dacă n-ai avea nici o ambiție.

— Draga mea Dominique, regret, dar am să fiu obligat să plec, zice Gilbert pe un ton ceremonios.

— Așa de repede ?

— Am venit devreme fiindcă trebuie să plec devreme, zice Gilbert.

Își ia repede rămas-bun în stînga și-n dreapta. Dominique iese din casă cu el. Jean-Charles îi face semn Laurencei :

— Vino-ncoace. Thirion ne povestește niște istorii pasionante cu procesele lui.

Toți stau jos, afară de Thirion care umblă-n sus și-n jos, agitînd mînecile unei robe imaginare.

— Ce părere am despre colegele mele, coniță ? se adresează el Giselei. Foarte bună ; multe dintre ele sînt niște femei încîntătoare și multe au talent (în general nu aceleași). Un lucru e sigur : nici una n-o să fie niciodată în stare să pledeze la Curtea cu juri. N-au plămîni, nici autoritate și nici — o să vă mirați — simțul teatral necesar.

— S-au văzut femei reușind în meserii care *a priori* le respingeau, zice Jean-Charles.

— Vă jur că pe cea mai isteață, pe cea mai bună oratoare o fac praf dintr-o suflare, în fața unui juriu, zice Thirion.

— Poate o s-aveți și surprize, spune Jean-Charles. Eu cred că viitorul e-al femeilor.

— Poate, cu condiția să nu-i maimuțărească pe bărbați, zice Thirion.

— Să faci o meserie de bărbat nu-nseamnă că-i maimuțărești pe bărbați.

— Să fim serioși, Jean-Charles, zice Gisèle Dufrène, dumneata care ești totdeauna atît de la curent cu totul, să nu-mi spui că ești feminist. Astăzi feminismul e depășit.

Feminismul : în ultima vreme numai de asta se vorbește. Laurence devine absentă. E ca psihanaliza, ca Piața comună, ca forța militară de atac, nu știe ce să creadă despre ele și nu crede nimic. Sînt alergică. Se uită la maică-sa care intră-n cameră cu un zîmbet forțat pe buze. Mîine, peste două zile, săptămîna asta, Gilbert are să-i spună tot. Vocea ei a răsunat și are să mai răsune în colțul relaxant : „Ticălosul ! Ticălosul !" Laurence revede florile care semănau cu niște păsări afurisite. Cînd își revine din aceste gînduri, doamna Thirion vorbește cu vehemență :

— Denigrarea sistematică mi se pare dezgustătoare. E totuși o idee frumoasă : la masa din 25 ianuarie, în folosul copiilor flămînzi, pentru douăzeci de mii de franci are să ni se dea meniul micilor indieni : o strachină de orez și-un pahar cu apă. Ei bine, presa de stînga ricanează. Ce-ar zice dac-am mînca icre negre și pateu de ficat !

— Totul poate fi totdeauna criticat. Important e să nu-ți pese.

Pare absentă, îi răspunde distrat doamnei Thirion ; în vremea asta, ceilalţi patru se instalează la o masă de bridge ; Laurence deschide „*Express*"-ul : împărţită-n rubrici mici, actualitatea se-nghite ca o ceaşcă de lapte ; nici o asperitate, nimic n-agaţă, nimic nu zgîrie. Îi e somn, se ridică în grabă cînd Thirion părăseşte masa de bridge spunînd :

— Mîine am o zi-ncărcată. O să trebuiască să plecăm.

— Eu mă duc sus să mă culc.

— Trebuie să se doarmă grozav aici, zice doamna Thirion. Cred că n-ai nevoie de somnifere. La Paris nu te poţi lipsi de ele.

— Eu am întrerupt somniferele de cînd iau în fiecare zi un armonizator, zice Gisèle Dufrène.

— Am încercat şi eu un disc de-al lor legănător, dar nu m-a legănat de loc, zice Jean-Charles amuzat.

— Am auzit de-un aparat surprinzător, zice Thirion ; merge cu electricitate ; produce nişte semnale luminoase, monotone şi fascinante, care te-adorm, iar aparatul se-ntrerupe de la sine. Am să-mi comand şi eu unul.

— O ! eu astă seară n-am nevoie de nimic din toate astea, spune Laurence. Camerele sînt într-adevăr încîntătoare : tapetate cu pînză de Jouy, paturi ţărăneşti, cuverturi *patchwork* *, iar pe un lavoar un lighean şi-o cană de faianţă. O uşă aproape invizibilă dă-n baie. Laurence se-apleacă pe fereastră şi respiră mirosul rece de pămînt. Într-o clipă, Jean-Charles are să fie-aici : vrea

* Făcut din bucăţi, din petice (engl.).

să se gîndească numai la el, la profilul lui luminat de sclipirea jucăuşă a flăcărilor. Şi deodată el e-aici, o ia-n braţe şi tandreţea se preface în vinele ei într-un flux fierbinte şi-n timp ce li se unesc buzele, se topeşte de dorinţă.

*

— Ei, fată dragă, ţi-a fost chiar aşa de frică ?
— Nu, zice Laurence. Eram aşa de mulţumită că nu l-am călcat pe ciclist.
Îşi reazimă capul de spătarul fotoliului confortabil de piele. Fără să ştie prea bine de ce, nu mai e chiar atît de mulţumită.
— Vrei o ceaşcă de ceai ?
— O ! nu te deranja.
— În cinci minute e gata.
Badminton, televiziune : cînd am plecat noi se-ntunecase ; nu mergeam repede. Simţeam prezenţa lui Jean-Charles, îmi aminteam noaptea noastră în timp ce cercetam drumul cu privirea. Deodată, dintr-o potecă din dreapta, un ciclist roşcovan a ţîşnit în lumina farurilor. Am întors brusc volanul, maşina s-a dezechilibrat şi s-a răsturnat în şanţ.
— N-ai păţit nimic ?
— Nimic, a zis Jean-Charles. Dar tu ?
— Nimic.
El a-ntrerupt contactul. S-a deschis portiera :
— Sînteţi răniţi ?
— Nu.
Un grup de ciclişti — băieţi şi fete — înconjurau maşina care stătea răsturnată, roatele continuînd să se-nvîrtească ; am strigat la roşcovan : „Imbecilule“ ; ce uşurare ! Eram aproape sigură

că l-am călcat. M-am aruncat în brațele lui Jean-Charles : „Dragul meu ! Ce noroc am avut ! Nici o zgîrietură !"

Jean-Charles nu zîmbea :

— Mașina e făcută praf.

— Asta e drept. Dar mai bine decît să fi fost tu sau eu.

Niște automobiliști s-au oprit ; unul dintre băieți a explicat :

— Idiotul ăsta mergea brambura și s-a azvîrlit sub roțile mașinii ; atunci doamna a virat la stînga.

Roșcovanul mormăia scuze, ceilalți îmi mulțumeau :

— Să nu știe cum să vă mulțumească !

Pe marginea aceea de drum ud, lîngă mașina paradită, urca în mine o bucurie, amețitoare ca șampania. Îmi era drag ciclistul ăla imbecil fiindcă nu-l omorîsem, îmi erau dragi amicii lui care-mi zîmbeau și necunoscuții care ne propuneau să ne ducă la Paris. Și deodată s-a-nvîrtit pămîntul cu mine și mi-am pierdut cunoștința.

Își revenise într-un DS. Dar nu-și aduce bine-aminte drumul ăsta : suferise totuși un șoc. Jean-Charles spunea că o să trebuiască să cumpărăm altă mașină, iar că pe epavă n-o să scoatem nici două sute de mii de franci ; era supărat, se-nțelege ; Laurence avea impresia că Jean-Charles era supărat pe ea, lucru pe care-l admitea mai greu. Totuși nu-i vina mea, mai degrabă sînt mîndră că ne-am răsturnat încetișor în șanț ; pînă la urmă toți bărbații sînt convinși că sînt mult mai pricepuți la volan decît nevestele lor. Era atît de pornit, încît mi-aduc aminte că înainte

de-a ne culca i-am spus : „Nimeni n-ar fi reuşit fără să prăpădească maşina", iar el mi-a răspuns : „Mare brînză ; n-avem asigurare decît de categoria a treia" *

— N-ai fi vrut totuşi să-l omor pe individ ?

— Nu l-ai fi omorît. I-ai fi rupt un picior.

— Aş fi putut să-l omor.

— Ar fi meritat-o. Oricine ar fi depus mărturie în favoarea ta.

A spus asta fără să creadă nimic din ce spune, ca să facă pe nesuferitul, fiindcă e convins c-aş fi putut să scap mai ieftin. Şi nu e-adevărat.

— Uite ceaiul, amestec special, zice taică-său punînd tava pe o masă-ncărcată cu ziare. Ştii ce mă-ntreb eu, zice el : dacă erau fetiţele-n maşină, ai fi avut acelaşi reflex ?

— Nu ştiu, zice Laurence. Ezită. Jean-Charles este pentru mine un al doilea eu, se gîndeşte ea. Sîntem solidari. Am acţionat ca şi cînd aş fi fost singură. Dar să-mi pun fetele-n primejdie ca să scap un necunoscut, ce absurditate ! Dar pe Jean-Charles ? El stătea pe locul mortului. La urma urmei are oarecare dreptate să fie supărat.

Tată-său reia conversaţia :

— Ieri, cu fetiţele, mai bine omoram o şcoală-ntreagă decît să am cel mai mic risc.

— Ce fericite erau ! zice Laurence. Le-ai tratat ca pe nişte regine.

---

* În original, *assurance tierce-collision*, asigurare ce, spre deosebire de asigurarea totală, *tout risque*, nu acordă nici o despăgubire în cazul în care îţi accidentezi singur maşina.

— A ! Le-am dus la un han dintr-acelea unde se mai mănîncă smîntînă adevărată, pui crescut cu boabe cinstite, ouă adevărate. Știi că-n Statele Unite găinile sînt hrănite cu alge și că trebuie să injectezi în ou un produs chimic ca să aibă gust de ou ?

— Nu mă miră. Dominique mi-a adus de la New York șocolată parfumată chimic cu miros de șocolată.

Rîd amîndoi. Cînd te gîndești că n-am petrecut niciodată un week-end cu el ! Servește ceaiul în cești desperecheate. Un bec montat într-o veche lampă de gaz luminează masa pe care stă deschis un volum din Pléiade : are colecția completă. Ca să se distreze n-are nevoie să-și chinuie imaginația.

— Louise e tare isteață, spune el. Dar Catherine îți seamănă mai mult. La vîrsta ei erai la fel de gravă.

— Da, i-am semănat, zice Laurence. (Ea are să-mi semene oare ?)

— Am impresia că i s-a dezvoltat foarte mult imaginația.

— Ce-ți închipui ? Marthe mă-ndeamnă s-o duc la prima comuniune.

— Aspiră să ne convertească pe toți. Nu predică : se dă pe sine de exemplu. Parcă spune : uitați-vă cum transfigurează credința o femeie și la ce frumusețe interioară o duce. Săraca, nu-i ușor să exteriorizezi frumusețea interioară.

— Ești rău !

— O ! e o fată de treabă. Tu și cu maică-ta faceți o carieră strălucită ; să fii mamă de fa-

milie e foarte plicticos : atunci a dat-o și ea pe sfințenie.

— Și să-l ai pe Hubert unic martor al vieții tale, bine-nțeles că nu-i de-ajuns.

— Cine a venit la Feuverolles ?

— Gilbert Mortier, Dufrènii, Thirion și nevastă-sa.

— Primește asemenea jigodie ! Ți-aduci aminte cînd venea pe la noi ; tot timpul gata să peroreze, și fără nici un miez. Fără să mă laud, dar o pornisem mai bine decît el. Toată cariera lui se bazează pe combinații murdare și pe publicitate. Asta ar fi vrut Dominique s-ajung eu.

— Nu puteai.

— Aș fi putut dac-aș fi făcut porcăriile pe care le-a făcut el.

— Asta am vrut să zic.

Lipsa de-nțelegere a Dominicăi. „A ales mediocritatea". Nu. O viață fără compromisuri, cu timp în care să gîndești și să te cultivi, în locul existenței trepidante pe care o duce lumea din jurul mamei ; pe care-o duc și eu.

— Maică-ti îi merge tot așa de bine ?

Laurence ezită :

— Nu prea mai merg lucrurile cu Gilbert Mortier. Cred că o părăsește.

— Are să rămînă trăznită ! Fiindcă e mai deșteaptă decît miss Univers și mai arătoasă ca madam Roosevelt, se crede superioară tuturor femeilor.

— Pentru moment e amărîtă. Laurence înțelege duritatea lui taică-său, dar îi e milă de Dominique : — Știi, m-am gîndit la ce mi-ai spus tu despre nenorocire. Totuși, există neno-

rocire. Tu domini orice situaţie, dar asta nu e-n puterea oricui.

— Ce pot eu poate toată lumea. Nu sînt o excepţie.

— Mie mi se pare că da, zice Laurence cu tandreţe. De exemplu, nu e multă lume-n stare să se-nveţe cu singurătatea.

— Fiindcă nu-ncearcă-n mod sincer. Cele mai mari bucurii le-am avut în singurătate.

— Eşti cu adevărat mulţumit de viaţa ta ?

— N-am făcut niciodată un lucru pe care să mi-l reproşez.

— Eşti norocos.

— Tu nu eşti mulţumită de viaţa ta ?

— Ba da ! Însă-mi reproşez anumite lucruri ; mă ocup prea puţin de fete ; pe tine te văd prea puţin.

— Ai casă, ai meserie.

— Da, totuşi...

Dacă n-ar fi Lucien aş avea mai mult timp pentru mine, îşi zice ea ; l-aş vedea mai des pe tata şi aş putea şi eu să citesc, să mă gîndesc. Viaţa mea e prea-ncărcată.

— Acum trebuie să plec. Se ridică. — Amestecul tău special a fost delicios.

— Eşti sigură că n-ai leziuni interne ? Ar trebui să te duci la un doctor.

— Nu, nu. Mi-e foarte bine.

— Ce-o să faceţi fără maşină ? Vrei să ţi-o-mprumut pe-a mea ?

— Nu vreau să te las fără maşină.

— N-o să-mi lipsească ; mă folosesc foarte rar de ea. Îmi place mult mai mult să hoinăresc pe jos.

Așa e el, se gîndește Laurence cu emoție, așezîndu-se la volan. Nu se lasă dus de nimeni și poate chiar să-și arate colții, dar atît de prezent, de atent și gata oricînd să-ți fie de folos. Simte încă-n jurul ei penumbra moale a apartamentului. Să-și descurce viața. Trebuie să scap de Lucien.

*

„Chiar astă seară" s-a hotărît ea. A spus că iese cu Mona. Jean-Charles a crezut-o, o crede totdeauna, din lipsă de imaginație. Binențeles că n-o-nșeală și nici nu-i trece prin minte să fie gelos.

— E frumos aici, nu-i așa ?

— Foarte frumos, zice ea.

După o oră petrecută acasă la Lucien, Laurence insistase să iasă-n oraș. I se părea mai ușor să se explice într-un loc public decît în intimitatea unei camere. A dus-o într-un cabaret elegant „belle époque" : lumini filtrate, oglinzi, plante, colțuri discrete cu sofale. Laurence ar fi putut inventa acest cadru ca să pună-n valoare, într-un film, o marcă de șampanie sau de coniac. Unul dintre inconvenientele meseriei : știe prea bine cum se face un decor, i se descompune sub ochi.

— Ce bei ? Au niște whisky remarcabil.

— Comandă-mi unul ; ai să-l bei tu.

— Astă seară arăți grozav.

Ea zîmbește drăgălaș :

— Așa-mi spui de fiecare dată.

— Așa e de fiecare dată.

Se priveşte o clipă-n oglindă. O femeie frumoasă, veselă şi gingaşă, niţel capricioasă, niţel misterioasă, aşa mă vede Lucien. Şi-mi plăcea. Pentru Jean-Charles ea este suficientă, loială, deschisă. La fel de fals. Plăcută la vedere, da. Dar sînt multe femei mult mai frumoase decît ea. O brună sidefată, cu ochi mari verzi, încadraţi de nişte imense gene false, dansează cu un băiat ceva mai tînăr decît ea : înţeleg ca un bărbat să-şi piardă capul pentru asemenea creatură. Îşi zîmbesc şi din cînd în cînd li se ating obrajii. Dragoste ? Şi noi ne zîmbim, mîinile ni se ating.

— Dac-ai şti ce supliciu sînt week-end-urile astea pentru mine ! Sîmbătă noaptea... De celelalte nopţi mă mai pot îndoi. Dar de asta sînt sigur. Pentru mine e o prăpastie roşie în săptămînă. M-am îmbătat.

— Rău ai făcut. Nu contează atît de mult.

— Nici cu mine nu mai contează atît de mult.

Ea nu răspunde. Ce plicticos a devenit ! Reproşuri şi iar reproşuri. Dacă-mi mai face un reproş, am de ce mă agăţa : într-adevăr...

— Dansezi ? propune el.

— Să dansăm.

— „Chiar astă seară", îşi repetă ea. La drept vorbind, de ce ? Nu din cauza nopţii de la Feuverolles ; n-o incomodează trecerea dintr-un pat într-altul : nici o deosebire. Iar Jean-Charles a făcut-o să-ngheţe cînd, după accident, s-a aruncat în braţele lui, iar el i-a spus sec : „maşina e făcută praf". Adevăratul motiv, singurul, e că

amorul e plictisitor la culme cînd nu mai iubești. Tot timpul pe care-l pierzi. Tac așa cum au tăcut de-atîtea ori ; dar el simte că nu e-aceeași tăcere ?

„Și acum cum să-ncep ?“ se-ntreabă Laurence, așezîndu-se pe sofa. Își aprinde o țigară. În romanele de modă veche, tot timpul se aprind țigări, e artificial, zice Jean-Charles. Dar o faci de multe ori în viață cînd ai nevoie să te stăpînești.

— Și tu folosești un Criquet * ? zice Lucien. Tu care ai atîta gust ? E grozav de urîtă.

— E comodă.

— Mi-ar face atîta plăcere să-ți ofer o brichetă frumoasă. Cu adevărat frumoasă. Dar n-am dreptul nici măcar să-ți fac cadouri.

— Hai, lasă ! ți-ai luat dreptul ăsta.

— Cu niște fleacuri.

Parfumuri, eșarfe, zicea că sînt eșantioane publicitare. Dar bine-nțeles că la o pudrieră sau la o brichetă de aur Jean-Charles ar fi strîmbat din nas.

— Știi, nu țin la lucruri. Făcîndu-le reclamă, m-am dezgustat de ele.

— Nu văd legătura. Un lucru frumos durează, e plin de amintiri. Cu o brichetă din asta ți-am aprins țigările cînd ai venit la mine prima oară.

— Nu-i nevoie de așa ceva ca să-ți aduci aminte.

---

* Marcă franțuzească de brichetă (cu gaz) care, nemaiputînd fi încărcată, se aruncă după epuizarea combustibilului.

De fapt, Lucien, ca şi Jean-Charles, cu unele diferenţe, trăieşte în afara lui. Doar tata e deosebit. Fidelităţile lui sînt în el, nu în lucruri.

— De ce-mi vorbeşti pe tonul ăsta? întreabă Lucien. Ai vrut să ieşim, am ieşit; fac tot ce vrei. Ai putea fi mai drăguţă.

Ea nu răspunde nimic.

— Toată seara nu mi-ai spus un singur cuvînt tandru.

— Nu s-a ivit prilejul.

— Nu se mai iveşte deloc prilejul.

„Acum e momentul", îşi zice ea. Are să sufere niţel şi pe urmă are să se consoleze. Chiar în clipa asta, o mulţime de amanţi se despart; peste un an n-au să se mai gîndească la asta.

— Ascultă, tot timpul îmi faci reproşuri. Mai bine să ne explicăm deschis.

— N-am ce să-ţi explic, zice el nervos. Şi nu-ţi cer nimic.

— Ba indirect da. Şi vreau să-ţi răspund eu. Am pentru tine cea mai mare afecţiune şi am s-o am totdeauna. Dar nu te mai iubesc. (L-am iubit vreodată? Cuvintele astea au vreun sens?)

Urmează o tăcere. Laurencei îi bate inima ceva mai repede, însă ce-a fost greu a trecut. Cuvintele definitive au fost spuse. Rămîne de terminat scena.

— Ştiu de mult asta, zice Lucien. De ce simţi nevoia să mi-o spui astă-seară?

— Fiindcă trebuie să tragem concluziile. Dacă nu mai e vorba de dragoste, e mult mai bine să nu ne mai culcăm.

— Eu te iubesc. Sînt o mulţime de oameni care se culcă fără să se iubească la nebunie.

— Nu văd nici un motiv pentru care s-o fac.

— Bine-nţeles ! ai acasă tot ce-ţi trebuie. Iar de mine, de mine care nu mă mai pot lipsi de tine, puţin îţi pasă.

— Dimpotrivă, mai întîi de toate mă gîndesc la tine. Îţi dau mult prea puţin, fîrimituri, cum spui de atîtea ori. Altă femeie te-ar face mult mai fericit.

— Cîtă solicitudine !

Lucien are chipul răvăşit, o ia pe Laurence de mînă :

— Nu vorbeşti serios ! Toată povestea noastră, toate nopţile de la Le Havre, nopţile din camera mea, escapada noastră de la Bordeaux, ştergi totul cu buretele ?

— Nu. Am să-mi aduc aminte totdeauna.

— Ai şi uitat.

Invocă trecutul, se zbate ; ea îi dă calm replica ; e absolut inutil, dar ea ştie ce-i datorezi cuiva pe care-l părăseşti ; are să-l asculte politicos pînă la capăt, e-o nimica toată. O priveşte cu un aer bănuitor :

— Am înţeles ! E vorba de alt bărbat !

— O ! Cu viaţa pe care-o duc !

— Într-adevăr ; nu cred. Nu m-ai iubit. Nu iubeşti pe nimeni. Există femei frigide la pat. Tu eşti mai rău. Suferi de frigiditatea inimii.

— Nu e vina mea.

— Şi dacă ţi-aş spune că mă duc să-mi fac capul ţăndări pe autostradă ?

— N-ai fi atît de stupid. Hai, nu face o dramă din asta. Una pe care o pierzi... Oamenii sînt atît de interșanjabili.

— Tot ce-mi spui e atroce. Lucien se ridică. — Să ne-ntoarcem. Altfel mi-ar veni chef să te bat.

Merg în tăcere pînă acasă la Laurence. Ea coboară și stă o clipă nehotărîtă, pe marginea trotuarului.

— La revedere, zice ea.

— Nu. Nici un la revedere ; iar cu afecțiunea șterge-te la cur. Am să-mi schimb dugheana și n-am să te mai văd în viața mea.

Închide portiera, ambreiază. Laurence nu e prea mîndră de ea. Dar nici nemulțumită. „Trebuia s-o fac" își zice ea. Nu știe prea bine de ce.

*

L-a-ntîlnit azi pe Lucien la „Publinf" și nu și-au vorbit. E zece seara. Face ordine prin cameră cînd aude zbîrnîitul telefonului și vocea lui Jean-Charles :

— Laurence ! vrea să vorbească maică-ta cu tine.

— Tu ești, Dominique ?

— Da. Vino imediat.

— Ce s-a-ntîmplat ?

— Am să-ți spun.

— Vin numaidecît.

Jean-Charles își ia din nou cartea ; o-ntreabă cu un aer plictisit :

— Ce s-a-ntîmplat ?

— Cred că Gilbert i-a spus.

— Ce mai bramburează !

Laurence își pune paltonul, sărută fetițele.

— De ce pleci la ora asta ? zice Louise.

— Mammie e cam bolnavă. M-a rugat să-i cumpăr niște medicamente.

Ascensorul o duce în garaj, unde se află mașina împrumutată de taică-său. Gilbert i-a spus ! Intră-n marșarier, iese. Să fie calmă, să fie calmă. Respiră de cîteva ori adînc. Să-și păstreze firea. Să nu meargă prea repede. Din fericire, găsește numaidecît loc și garează lîngă trotuar. Stă o clipă, nemișcată, în fața scării. N-are curaj să urce, să sune. Peste ce-are să dea dincolo de ușă ? Urcă, sună.

— Ce ți s-a-ntîmplat ?

Dominique nu răspunde. E bine pieptănată, bine machiată, nu plînge, fumează nervos.

— Gilbert a plecat adineauri, zice ea cu-o voce surdă. O conduce pe Laurence în salon : — E un nemernic. Cel mai mare nemernic. Și nevastă-sa la fel. Toți sînt. Dar am să mă apăr. Îmi vor pielea, dar n-au să reușească.

Laurence o-ntreabă din ochi ; așteaptă ; cuvintele ies cu greu din gura Dominicăi :

— Nu e vorba de Lucile. E vorba de Patricia. Netoata aia. Se-nsoară cu ea.

— Se-nsoară ?

— Se-nsoară. Îți dai seama ? Parcă văd. Nuntă mare la Manoir, cu lămîiță. La biserică, fiindcă cu Marie-Claire n-a trecut pe la popă. Iar Lucile, emoționată, în chip de tînără mamă a miresei. Să mori de rîs.

Izbucnește-n rîs, cu capul dat pe spate, sprijinit de spătarul fotoliului ; rîde cu ochii ficși,

palidă, iar sub pielea gîtului apar niște sfori proeminente, dintr-o dată un gît de femeie foarte bătrînă. În asemenea cazuri trebuie să pălmuiești oamenii sau să le azvîrli apă rece-n cap, dar Laurence nu-ndrăznește. Spune doar : „Liniștește-te. Liniștește-te, te rog !"

Un foc de lemne agonizează în cămin, e prea cald. Rîsul se oprește, capul Dominicăi se-ndreaptă, vinele gîtului dispar, fața se prăbușește. Să vorbească.

— Marie-Claire acceptă divorțul ?

— Foarte bucuroasă : mă urăște. Presupun că are să meargă la nuntă. Dominique dă cu pumnul în brațul fotoliului.

— Toată viața am luptat. Și uite-o pe dobitoaca asta, la douăzeci de ani, nevasta unuia dintre cei mai bogați bărbați din Franța. Are să fie încă tînără cînd el o să crape lăsîndu-i jumătate din avere. Ți se pare drept ?

— A ! dreptatea. Ascultă : tu ai reușit prin tine însăți și e foarte frumos. N-ai nevoie de nimeni. Asta dovedește puterea ta. Arată-le că ești tare și că puțin îți pasă de Gilbert...

— Ți se pare frumos să reușești prin tine însuți ! Habar n-ai ce-nseamnă asta. Ce trebuie să faci, să-nduri, mai ales cînd ești femeie. Toată viața am fost umilită. Cu Gilbert... Vocea Dominicăi se-nmoaie : — Cu Gilbert mă simțeam ocrotită, liniștită, în sfîrșit liniștită, după atîția ani...

A spus vorbele astea cu un asemenea accent, încît Laurence simte un fel de elan pentru ea. Siguranța, liniștea. I se pare că-nțelege adevă-

rul acestei vieți de obicei atît de-nverşunată să se deghizeze.

— Dominique dragă, trebuie să fii mîndră de tine. Şi să nu te mai simţi umilită niciodată. Uită-l pe Gilbert, nu merită să-l regreţi. Bine-nţeles că e greu, asta are să-ți ceară niţel timp, dar ai să reuşeşti...

— Nu ţi se pare umilitor să fii azvîrlită la rebuturi ca o zdreanță? Ah! parcă-i aud cum rîd.

— Nu-i nimic de rîs.

— Oricum au să rîdă.

— Atunci sînt nişte imbecili. Lasă-i în pace.

— Dar nu pot. Nu-nţelegi. Eşti ca taică-tău, pluteşti în afara lumii. Eu, eu cu oamenii ăştia trăiesc.

— Să nu-i mai vezi.

— Şi pe cine-am să văd? Lacrimile-ncep să curgă pe chipul livid al Dominicăi :— Să fii bătrînă şi încă e-ngrozitor. Dar îmi ziceam că Gilbert are să fie alături de mine, că are să fie mereu alături de mine. Şi pe urmă, gata. Bătrînă şi singură : e-ngrozitor.

— Nu eşti bătrînă.

— Am să fiu.

— Nu eşti singură. Mă ai pe mine, ne ai pe noi.

Dominique plînge. Sub fard se află o femeie din carne şi din sînge, cu o inimă, care simte cum îmbătrîneşte şi pe care o-nspăimîntă singurătatea : şopteşte :

— O femeie fără bărbat e o femeie singură.

— Ai să-ntîlneşti alt bărbat. Pînă atunci ai meseria ta.

— Meseria ? crezi că-mi folosește la ceva ? Altădată, într-adevăr, fiindcă voiam să parvin. Acum am reușit și mă-ntreb la ce bun.

— Ai reușit ceea ce ți-ai propus, ai o situație ieșită din comun ; ai o meserie pasionantă.

Dominique n-ascultă. Privirea ei fixează peretele din față : — O femeie care-a reușit ! de la distanță asta impune. Dar seara, cînd rămîi singură în camera ta... absolut singură. Tresare de parcă ar ieși din transă : N-am să suport ! „Suporți, suporți", zicea Gilbert. Da sau nu ?

— Pleacă într-o călătorie. Du-te la Balbeck fără el.

— Singură ?

— Cu o prietenă.

— Mă știi pe mine că am prietene ? Și de unde să iau bani ? Nu știu nici măcar dacă am să pot păstra Feuverollul, costă prea mult întreținerea.

— Ia mașina, pleacă-n Italia, schimbă-ți gîndurile.

— Nu ! Nu ! N-am să cedez. Am să fac ceva.

Chipul Dominicăi a devenit din nou atît de dur, încît Laurencei îi e frică.

— Ce ? ce poți face ?

— În orice caz, am să mă răzbun.

— În ce fel ?

Dominique ezită ; un fel de zîmbet îi schimonosește gura :

— Sînt sigură că i-au ascuns fetei culcatul mă-si cu Gilbert. Am să-i spun eu. Și cum vorbea despre Lucile : țîțele pîn'la genunchi și restul.

— N-ai să faci una ca asta! Ar fi curată nebunie. N-ai să te duci la ea.
— Nu. Dar pot să-i scriu.
— Vorbeşti serios?
— Şi de ce nu?
— Ar fi dezgustător.
— Şi ce-mi fac ei mie nu-i dezgustător? Eleganţa, *fair-play*-ul, ce glumă! N-au dreptul să mă facă să sufăr: n-am să le plătesc răul cu bine.
Laurence n-a judecat-o niciodată pe Dominique, nu judecă pe nimeni; dar tremură. E-atît de-ntuneric în inima asta, se-ncolăcesc şerpi în ea. Să-mpiedice aşa ceva, cu orice preţ.
— N-are să-ţi folosească la nimic; ai să te-njoseşti în ochii lor şi de căsătorit tot au să se căsătorească.
— Mă-ndoiesc, zice Dominique. Se gîndeşte, calculează: — Patricia e-o gîscă. Asta e genul Lucilei: ai amanţi, dar fetiţa nu ştie nimic, fetiţa e fată-mare, merită cunună de lămîiţă...
Laurence e uimită de brusca vulgaritate a Dominicăi. Dominique n-avusese niciodată vocea asta, nu folosise niciodată limbajul ăsta; nu vorbeşte Dominique, vorbeşte altcineva.
— Cînd are să afle adevărul cred că oaia Domnului are să aibă un şoc.
— Ea nu ţi-a făcut nimic, n-are nici o vină.
— Ba are şi ea. Cu-o voce agresivă, Dominique adaugă: — De ce-i aperi?
— Te apăr împotriva ta însăţi. Ascultă, ai spus totdeauna că trebuie să ştii să primeşti loviturile; erai aşa de indignată pe Jeanne Texcier.
— Dar eu nu mă sinucid; mă răzbun.

Ce să spună, ce argument să găsească ?

— Au să spună că minți.

— N-are să le spună : are să-i urască prea mult.

— Admite că le spune. Au să povestească peste tot c-ai scris scrisoarea asta.

— Da' de unde ! N-au să-și spele rufele murdare în public.

— Au să spună c-ai scris niște scrisori dezgustătoare, fără să precizeze.

— Atunci am să precizez eu.

— Îți închipui ce-are să creadă lumea despre tine ?

— Că nu admit să fiu călcată pe bătături. În orice caz, sînt o femeie părăsită ; o femeie bătrînă, părăsită pentru o fată tînără. Prefer să fiu odioasă decît ridicolă.

— Te implor...

— Ei ! mă obosești, zice Dominique. Bine, n-am s-o fac. Și ce-i cu asta ? Fața i se descompune din nou, izbucnește-n plîns :

— N-am avut niciodată noroc. Taică-tău era un incapabil. Da, un incapabil. Și cînd, în sfîrșit, găsesc și eu un bărbat, un bărbat adevărat, mă lasă pentru-o tîmpită de douăzeci de ani.

— Vrei să rămîn cu tine în noaptea asta ?

— Nu. Dă-mi pilulele. Am să iau o doză mai mare și-am să dorm. Sînt istovită.

Un pahar cu apă, o capsulă verde, două comprimate mici albe. Dominique le ia :

— Acum poți să pleci.

Laurence o sărută și-nchide ușa de la intrare în urma ei. Conduce încet. Are să scrie oare Dominique scrisoarea aceea ? Cum s-o-mpiedice ?

Să-l prevină pe Gilbert ? ar fi o trădare. Și pe urmă, Gilbert nu poate supraveghea corespondența Patriciei. Să plece cu maică-sa într-o călătorie, numaidecît, chiar mîine ? Are să refuze. Ce să facă ? Îndată ce se pune această problemă, ce zăpăceală ! Totdeauna m-am lăsat la voia-ntîmplării. N-am hotărît niciodată nimic : nici măcar căsătoria, nici măcar meseria ; nici povestea cu Lucien : a-nceput și s-a sfîrșit fără voia mea. Lucrurile mi se-ntîmplă și atîta tot. Ce să fac ? Să cer sfatul lui Jean-Charles ?

— O, Doamne ! Dac-ai ști-n ce hal era Dominique ! zice ea. Gilbert i-a spus tot.

Jean-Charles pune cartea jos după ce strecoară un semn între foi :

— Era de-așteptat.

— Speram că are să suporte mai bine lovitura. De-o lună încoace atîta mi l-a vorbit de rău pe Gilbert !

— Sînt o mulțime de lucruri la mijloc. De n-ar fi vorba decît de parale și încă ar fi de-ajuns ; o să trebuiască să-și schimbe felul de viață.

Laurence e șocată. Jean-Charles detestă patetismul, de acord ; dar oricum, ce indiferență-n vocea lui !

— Dominique nu-l iubește pe Gilbert pentru banii lui.

— Da, dar Gilbert are bani și asta contează. Asta contează pentru toată lumea, închipuie-ți ! zice el cu o voce agresivă.

Ea nu-i răspunde și se-ndreaptă spre camera ei. Se vede că lui Jean-Charles îi stau încă la stomac cei opt sute de mii de franci cît îl costă accidentul. Și mă socotește pe mine răspunzătoare.

Își scoate hainele de pe ea cu gesturi bruște. Se-nfurie. Nu trebuie să mă-nfurii, trebuie să dorm bine. Un pahar de apă, mișcări de gimnastică, un duș rece. Evident nu puteam conta pe sfatul lui Jean-Charles : să se amestece el în treburile altuia, Doamne ferește ! O singură persoană ar putea s-o ajute pe Laurence : tată-său ; totuși, în ciuda înțelegerii și-a generozității lui, n-are să-l înduioșeze în privința amărăciunilor Dominicăi. O dată-n viață ia și ea o casetă înainte de-a se urca-n pat. Prea multe emoții de duminică pînă acum : totdeauna vin toate deodată.

De teamă să n-o trezească pe mamă-sa, Laurence s-a abținut să-i telefoneze pînă-n momentul cînd a plecat la birou. Întreabă :

— Cum te simți ? Ai dormit ?

— Admirabil, pînă la patru dimineața.

În vocea Dominicăi e un fel de sfidare veselă.

— Doar pînă la patru ?

— Da. La patru m-am trezit. Tăcere, apoi pe un ton victorios Dominique azvîrle : — I-am scris Patriciei.

— O, nu ! Laurencei începe să-i bată repede inima : — Și i-ai trimis scrisoarea ?

— Cu taxă de urgență, la ora cinci. Mă amuz ca o nebună cînd mă gîndesc ce mutră face păpușica.

— Dominique ! n-are nici un rost. Patricia nu trebuie să citească scrisoarea asta. Telefonează-i : implor-o să nu deschidă scrisoarea.

— Glumești. De altfel, e prea tîrziu, a și citit-o.

Laurence tace. Închide telefonul și de abia are timp s-ajungă la baie : un spasm îi sfîșie stomacul, varsă tot ceaiul pe care l-a băut mai adineauri ; de ani de zile nu i se mai întîmplase să verse de emoție. Cu stomacul gol, tot se mai zvîrcolește de spasme. N-are imaginație, nu și-i închipuie nici pe Patricia, nici pe Lucile, nici pe Gilbert, nimic. Dar îi e frică. O frică îngrozitoare. Bea un pahar cu apă și se prăvălește pe un divan.

— Ești obosită, mamă ? întreabă Catherine.

— Un pic. Nu e grav. Fă-ți lecțiile.

— Ești obosită sau ești tristă ? Din cauza lui mammie ?

— De ce mă-ntrebi ?

— Adineauri spuneai că-i e mai bine, dar nu păreai prea convinsă.

Catherine ridică spre maică-sa un chip îngrijorat dar plin de-ncredere. Laurence o apucă de mijloc și-o strînge la piept.

— Nu e chiar bolnavă. Dar trebuia să se mărite cu Gilbert și el n-o mai iubește, și are să se-nsoare cu alta. Iar mammie e amărîtă.

— A ! Catherine reflectează : — Ce putem face ?

— Să fim drăguți cu ea. Altceva nimic.

— Mamă, mammie are să se facă rea ?

— Cum așa ?

— Brigitte zice că oamenii sînt răi fiindcă sînt nefericiți. Afară de naziști.

— Ți-a spus ea asta ? Laurence o strînge pe Catherine la piept și mai tare : — Nu. Mammie n-are să se facă rea. Dar cînd ai s-o vezi să fii atentă : să te faci că nu știi că e tristă.

— Tu nu vreau să fii tristă, zice Catherine.

— Eu sînt fericită că am o fetiță atît de drăguță. Du-te și fă-ți lecțiile și nu-i pomeni Louisei nimic din toate astea : e prea mică. Promiți ?

— Promit, zice Catherine.

O sărută pe maică-sa pe obraz și pleacă zîmbind. O copilă atît de iubitoare, de sinceră. Va trebui s-ajungă femeie ca mine, cu pietre-n piept și fumuri de pucioasă-n cap ?

*

„Să nu ne mai gîndim la asta, nu vreau să mă mai gîndesc" își spune Laurence în timp ce, în biroul ei de la „Publinf", discută cu Mona și cu Lucien despre lansarea linoului Floribelle. Unsprezece jumătate. Patricia a primit scrisoarea de la opt dimineața.

— Asculți ce-ți spun ? întreabă Lucien.

— Bine-nțeles.

E-nțepat și ranchiunos, ostil ; ar prefera să nu-l mai vadă chiar deloc, dar Voisin refuză să-i dea drumul. Inocența linoului, inocență sofisticată ; transparență : limpezimea izvoarelor, dar și indiscreție impertinentă ; trebuie mers pe aceste contraste. Soneria telefonului o face pe Laurence să tresară. Gilbert : „Te sfătuiesc insistent să treci pe la maică-ta". O voce tăioasă, rea : Gilbert a-nchis. Laurence formează numărul maică-si. Urăște acest instrument care-i apropie atît de mult pe oameni, îi depărtează, această Casandră al cărei apel strident sparge brusc zilele și prin care se anunță drame ! La celălalt capăt al firului soneria zbîrnîie în gol : ai zice că apartamentul e pustiu. Dar după spusele lui Gilbert,

Dominique trebuie să fie acolo. Cineva într-un apartament pustiu, ce-nseamnă asta ? Un mort.
— Mama a avut un accident. Un atac, nu știu ce anume... Dau o fugă pînă la ea.
Are probabil o mutră ciudată ; nici Lucien nici Mona nu spun un cuvînt.
Aleargă ; se urcă-n mașină și conduce cît poate de repede ; lasă mașina pe partea unde nu-i voie ; urcă treptele cîte patru deodată, neavînd răbdare să cheme ascensorul ; sună de trei ori repetat. Tăcere. Lasă degetul pe buton.
— Cine e ?
— Laurence.
Ușa se deschide. Dominique îi întoarce spatele ; poartă un halat bleu. Intră-n camera ei ; perdelele sînt trase. În penumbră se zărește un vas răsturnat pe jos, niște lalele-mprăștiate și-o băltoacă pe mochetă. Dominique se prăvălește pe-o berjeră : ca zilele trecute, cu capul dat pe spate, cu ochii-n tavan ; gîtul cu vinele țepene i se umflă de plîns. Partea din față a halatului e sfîșiată, nasturii smulși :
— M-a pălmuit.
Laurence se duce la baie, deschide dulăpiorul cu medicamente.
— N-ai luat tranchilizante, nu ? Atunci înghite asta.
Dominique se supune. Vorbește cu o voce a nimănui. Gilbert a sunat la zece, ea a crezut că-i portarul și i-a deschis. Patricia a dat fuga să plîngă-n brațele lui Gilbert, iar Lucile țipa, el a-nchis ușa cu piciorul, o mîngîia pe Patricia pe cap atît de tandru și-i vorbea cu-o voce atît de liniștitoare și-acolo, în vestibul, o insultase, o

pălmuise, o apucase de gulerul halatului bleu, o tîrîse în cameră. Dominique se-năbușe, sughite.

— Nu-mi mai rămîne decît să mor.

— De fapt ce s-a-ntîmplat? Laurence simte că-i ia creierul foc. În dezordinea asta, cu patul nefăcut, cu halatul sfîșiat, cu florile răsturnate, îl vede pe Gilbert cu mîinile lui mari și-ngrijite, și răutatea de pe chipul lui nițel cam prea gras. Să fi-ndrăznit...! Ce l-ar fi-mpiedicat s-o facă? Pe Laurence o apucă groaza, groaza de ceea ce s-a petrecut cu Dominique în acele cîteva clipe, de ceea ce se petrece-n clipa asta. Ah! toate imaginile s-au făcut țăndări și n-are să mai fie niciodată posibil să le cîrpească. Laurence ar vrea să ia și ea un tranchilizant, dar nu, are nevoie de toată luciditatea.

— Ce brută! zice ea. Sînt niște brute.

— Vreau să mor, șoptește Dominique.

— Haide, haide! Nu plînge, i-ar face prea mare plăcere, zice Laurence. Spală-te pe față, fă un duș, îmbracă-te și hai să ieșim.

Gilbert a-nțeles că există o singură cale de-a o lovi pe Dominique pînă-n măduva oaselor: umilirea. Are să-și revină? Ce ușor ar fi dacă Laurence ar putea s-o ia-n brațe, și s-o mîngîie ca pe Catherine. Ceea ce-o zdrobește este repulsia asta amestecată cu milă: așa cum i-ar fi milă de-o broască strivită, fără să se hotărască s-o atingă. Are oroare de Gilbert, dar și de maică-sa.

— Chiar acum îi povestește totul Patriciei și Lucilei.

— Ba nu. Nu-i nici o scofală să brutalizezi o femeie.

— E mîndru de asta : are să se laude peste tot. Îl cunosc...

— N-ar putea spune care-s motivele. Chiar tu mi-ai spus ieri : n-are să strige-n gura mare că s-a culcat cu mama logodnicei lui.

— Scîrba ! i-a arătat scrisoarea.

Laurence se uită la maică-sa cu stupoare :

— Bine, Dominique, ți-am spus că are să i-o arate.

— N-am crezut. Am crezut că are să fie scîrbită și că are să rupă logodna. Asta ar fi trebuit să facă, din considerație pentru maică-sa : să tacă și să rupă logodna. Dar vrea paralele lui Gilbert.

Ani de zile a tratat oamenii ca pe niște obstacole care trebuie doborîte și-a reușit ; pînă la urmă, a uitat că ceilalți există pe cont propriu și că nu se supun obligatoriu planurilor ei. Încăpățînîndu-se în istericalele și-n comediile ei. Imitînd totdeauna pe cineva pentru că nu știe să-și invente o comportare personală potrivită cu împrejurările. E luată drept femeie cu cap, stăpînă pe sine, descurcăreață...

— Îmbracă-te, repetă Laurence. Pune-ți ochelarii negri și te iau să mîncăm undeva în împrejurimile Parisului, unde sîntem sigure că nu-ntîlnim pe nimeni.

— Nu mi-e foame.

— Dacă mănînci îți face bine.

Dominique trece în baie. Calmantul a avut efect. Își face toaleta fără vorbă. Laurence aruncă florile, șterge apa, telefonează la birou. O urcă pe maică-sa în mașină. Dominique tace. Ochelarii mari negri îi subliniază paloarea feței.

Laurence a ales un restaurant numai sticlă, pe-o colină de unde se vede un peisaj întins de periferie. În fundul încăperii e o banchetă. Un loc scump, fără să fie elegant, unde nu vin cunoştinţele Dominicăi. Aleg o masă.

— Trebuie să-mi previn secretara că nu vin azi, spune Dominique.

Se depărtează, cu umerii niţel încovoiaţi. Laurence iese pe terasa care domină cîmpia. În depărtare, albul Sacré-Coeur-ului, ardezia acoperişurilor din Paris strălucesc sub un cer de un albastru intens. Este o zi dintr-acelea în care se strecoară veselia primăverii sub frigul lui decembrie. Păsările cîntă în copacii fără frunze. Jos, pe autostradă, maşinile aleargă, scînteietoare. Laurence stă nemişcată ; timpul se opreşte brusc. Îndărătul acestui peisaj calculat, cu drumurile lui, cu marile lui ansambluri arhitectonice, cu parcelările lui, cu maşinile lui care se grăbesc, transpare ceva atît de emoţionant încît Laurence uită de griji, de intrigi, de tot ; ea nu mai e altceva decît o aşteptare fără-nceput şi fără sfîrşit. Pasărea cîntă, nevăzută, vestind depărtata înnoire. O nuanţă trandafirie stăruie la orizont, iar Laurence rămîne un timp paralizată de-o tulburare misterioasă. Apoi se trezeşte din nou pe terasa unui restaurant ; îi e frig, se-ntoarce la masă. Dominique se-aşază lîngă ea. Laurence îi întinde lista.

— N-am chef de nimic.

— Alege totuşi ceva.

— Alege tu pentru mine.

Dominicăi îi tremură buzele ; pare sfîrşită. Vocea ei devine umilă :

— Laurence, să nu vorbeşti cu nimeni despre treaba asta. Nu vreau să afle Marthe. Nici Jean-Charles, nici taică-tău.
— Bine-nţeles că nu.
Laurence e gîtuită. E-nduioşată de maică-sa, ar vrea s-o ajute. Dar cum ?
— Dac-ai şti ce mi-a spus ! E-ngrozitor. E un om îngrozitor.
Îndărătul ochelarilor negri curg două lacrimi.
— Nu te mai gîndi. Impune-ţi să nu te mai gîndeşti.
— Nu pot !
— Pleacă undeva. Ia-ţi un amant. Şi pune punct.
Laurence comandă omletă, peşte, vin alb. Ştie că o aşteaptă ore-n şir de bătut apa-n piuă. Se resemnează. Dar pînă la urmă va trebui să se despartă de Dominique. Şi atunci ?
Dominique face un fel de grimasă vicleană, maniacală :
— Mă gîndesc că totuşi le-am stricat niţel noaptea nunţii, zice ea.

■

— Aş vrea să găsesc ceva şic pentru Dufrèni, zice Jean-Charles.
— Ar trebui să cauţi în cartierul tatei.
Jean-Charles are o parte de buget specială pentru cadouri, gratificaţii, ieşiri în oraş, recepţii, întîmplări neprevăzute, şi-o controlează cu-aceeaşi grijă pentru ordine şi echilibru ca şi pe celelalte. Cînd vor face cumpărăturile, după-amiază, cheltuielile au să fie dinainte stabilite, cu-o aproximaţie de cîteva mii de franci. Treabă delicată. Să

nici nu pari că te calicești, dar nici c-azvîrli cu țărînă-n ochi, cadoul nu trebuie să oglindească această grijă, ci doar pe-aceea de a-i fi pe plac destinatarului. Laurence aruncă o privire peste cifrele pe care le scrie bărbatu-său.

— Cinci mii de franci pentru Goya, e cam puțin.

— E la noi doar de trei luni. N-o să-i facem un cadou ca pentru un an.

Laurence tace. Are să dea zece mii de franci din banii ei ; e comod să ai o meserie în care încasezi prime fără știrea consortului. Te scutește de discuții. Este inutil să-l indispună pe Jean-Charles. Notele Catherinei n-au să-i facă plăcere. Trebuie totuși să se hotărască să i le arate.

— Copiii au adus ieri carnetul de note trimestrial.

I-l întinde pe-al Louisei. Prima, a treia, a doua. Jean Charles trece indiferent cu privirea peste el.

— Al Catherinei nu-i chiar așa de strălucit.

Jean-Charles se uită la el și se-ncruntă : a douăsprezecea la franceză, a noua la latină, a opta la matematică, a cincisprezecea la istorie, a treisprezecea la engleză.

— A douășpea la franceză ! Era totdeauna prima ! Ce s-a-ntîmplat cu ea ?

— Nu-i place profesoara.

— A cinsprezecea la istorie, a noua la latină !

Observațiile nu-mbunătățesc situația. „Ar putea învăța mai bine. Vorbește la ore. Distrată“. Distrată : o moșteni asta de la mine ?

— Ai vorbit cu profesoarele ?

— Am vorbit cu cea de istorie ; Catherine pare obosită, cu capul în nori, sau, dimpotrivă, se agită și face pe proasta. De multe ori, la vîrsta asta, fetițele trec printr-o criză, a zis profesoara ; se apropie de pubertate, nu trebuie să fim prea-ngrijorați.

— Mi se pare o criză serioasă. Nu-nvață, noaptea țipă.

— A țipat de două ori.

— E destul. Cheam-o, vreau să vorbesc cu ea.

— N-o certa. Notele ei nu sînt totuși dezastruoase.

— Te mulțumești cu puțin !

În camera copiilor, Catherine o ajută pe Louise să scoată abțibilduri. Este înduioșător de drăguță cu soră-sa, de cînd a mică a plîns de gelozie. N-am ce face, se gîndește Laurence, Louise e frumoasă, e amuzantă, și isteață, dar eu tot pe Catherine o prefer. De ce oare delăsarea asta la-nvățătură ? Laurence are anumite păreri în privința asta, însă e hotărîtă să le păstreze pentru sine.

— Iubito, vrea tata să te vadă. E-ngrijorat din cauza notelor tale.

Catherine o urmează-n tăcere, cu capul nițel plecat. Jean-Charles o privește sever :

— Ascultă, Catherine, spune-mi ce-i cu tine. Anul trecut erai mereu printre primele trei. Îi vîră carnetul sub nas : — Nu-nveți, asta e.

— Ba da.

— A douăsprezecea, a cincisprezecea.

Catherine ridică spre taică-său un chip mirat :

— Are vreo importanță ?

— Nu fi obraznică.

Laurence intervine, cu o voce veselă :

— Dacă vrei s-ajungi doctoriță, trebuie să-nveți mult.

— A, am să-nvăț ; asta are să mă intereseze, spune Catherine. Ce se-nvață acum nu mă interesează.

— Istoria, literatura nu te interesează ? rostește Jean-Charles cu-o voce indignată.

Cînd discută, Jean-Charles vrea mai degrabă să aibă dreptate decît să-și înțeleagă interlocutorul, altfel ar întreba : ce te interesează ? Catherine n-ar ști să răspundă, însă Laurence știe : o interesează lumea din jurul ei, această lume care i se ascunde, dar pe care-o zărește.

— Prietena ta Brigitte te face să vorbești în clasă ?

— O ! Brigitte e-o elevă foarte bună. Vocea Catherinei se-nsuflețește : — Are note proaste la franceză fiindcă e proastă profesoara, dar a fost prima la latină și-a treia la istorie.

— Foarte bine, ar trebui s-o imiți. Sînt amărît să știu că fetița mea e-o leneșă.

Catherinei i se umplu ochii de lacrimi ; Laurence o mîngîie pe cap.

— În trimestrul următor are să-nvețe mai bine. Acum are să profite de vacanță, are să uite de liceu. Du-te, iubito, și joacă-te cu Louise.

Catherine iese din cameră, iar Jean-Charles spune cu-o voce supărată :

— Dacă tu o mîngîi cînd eu o cert, degeaba mă mai ocup de ea.

— E-atît de sensibilă.

— Prea sensibilă. Ce se-ntîmplă cu ea ? plînge, pune-ntrebări nepotrivite cu vîrsta ei și nu-nvață.

— Spuneai chiar tu că e la vîrsta cînd îţi pui întrebări.

— Fie. Dar regresul ăsta la şcoală e anormal. Mă-ntreb dacă e bine să aibă o prietenă mai mare ca ea şi pe deasupra şi ovreică.

— Cum ?

— Să nu mă crezi antisemit. Dar se ştie că mai toţi copiii ovrei sînt de-o precocitate niţel cam îngrijorătoare şi de-o emotivitate excesivă.

— A ! astea-s poveşti ; nu cred absolut deloc. Brigitte e precoce fiindcă neavînd mamă trebuie să se descurce singură şi fiindcă are un frate mai mare cu care e foarte intimă ; găsesc că are o influenţă excelentă asupra Catherinei ; Catherine se maturizează, gîndeşte, se deşteaptă. Dai prea mare importanţă succeselor şcolare.

— Vreau ca fata mea să reuşească-n viaţă. De ce n-o duci la un psiholog ?

— Ei asta-i ! Dacă ar trebui să consulţi un psiholog ori de cîte ori un copil rămîne în urmă la şcoală !

— Rămîne-n urmă la şcoală şi plînge-n somn. De ce nu ? De ce în caz de tulburări afective nu te-ai duce la un specialist de vreme ce cum tuşesc le duci la doctor ?

— Nu-mi place deloc ideea.

— E clasic. Părinţii sînt numaidecît geloşi pe psihologii care se ocupă de copiii lor. Dar noi sîntem destul de inteligenţi ca să depăşim atitudinea asta. Eşti ciudată. În unele puncte de vedere eşti modernă, iar în altele, pur şi simplu retrogradă.

— Retrogradă sau neretrogradă, mie mi se pare Catherine foarte bine aşa cum e ; nu vreau să mi-o zăpăcească nimeni.

— Un psiholog n-are să ți-o zăpăcească. Are să-ncerce să vadă ce e-n neregulă și-atîta tot.

— Ce e-n neregulă : adică ce-nseamnă asta ? După părerea mea, ceva e-n neregulă cu oamenii pe care tu-i socotești normali. Dacă pe Catherine o interesează altceva decît ce se-nvață la școală nu-nseamnă că-i lipsește o doagă.

Laurence a vorbit pe un ton violent de care se miră și ea. Să-ți urmezi drumul, fără să te abați nici cu un pas, să nu te uiți nici la dreapta, nici la stînga, să-ți faci datoria la orice vîrstă și dacă te-nfurii, să bei un pahar cu apă și să faci gimnastică. Cu mine a mers, a mers perfect ; dar n-o să mă silească nimeni s-o cresc la fel pe Catherine. Spune cu putere :

— N-am s-o-mpiedic pe Catherine să citească ce-i place și să umble cu prietenele la care ține.

— Recunoaște că și-a pierdut echilibrul. Taică-tău avea dreptate-n cazul ăsta : informarea este grozavă, dar periculoasă pentru copii. Trebuie să fim atenți și s-o ferim, poate, de unele influențe. E inutil să afle de pe-acum toate amărăciunile vieții. Are vreme mai tîrziu.

— Crezi ? Nu va fi niciodată vreme, nu e niciodată vremea, zice Laurence. Mona are dreptate cînd spune că nu-nțelegem nimic. Citim în fiecare zi în ziare lucruri îngrozitoare, dar continuăm să le ignorăm.

— Ah ! nu-ncepe iar să-mi faci o criză de conștiință ca-n '62, zice Jean-Charles sec.

Laurence simte că albește la față : parcă ar fi pălmuit-o. Tremura, își ieșise din fire în ziua cînd citise povestea cu femeia aceea torturată îngrozitor. Jean-Charles o strînsese la piept, ea

i se lăsase-n braţe cu-ncredere, iar el spunea : „E groaznic“ ; ea crezuse că era şi el emoţionat. Din cauza lui se liniştise, făcuse un efort ca să-ndepărteze amintirea asta şi aproape că reuşise. La urma urmei, din cauza lui evitase de-atunci încoace să mai citească ziarele. De fapt, lui puţin îi păsa de povestea aceea, zicea şi el : „E groaznic“, doar ca s-o liniştească : iar acum îi azvîrlea-n faţă incidentul ăsta cu un fel de ură. Ce trădare ! Atît de sigur pe dreptul lui ; furios dacă-i stricăm imaginea pe care şi-a făcut-o despre noi, fetiţă, femeie exemplară, păsîndu-i prea puţin de ceea ce sîntem cu adevărat.

— Nu vreau să moştenească şi Catherine această conştiinţă a ta liniştită.

Jean-Charles bate cu pumnu-n masă ; n-a suportat niciodată să-l înfrunţi.

— Tu o strici cu hipersensibilitatea ta.

— Eu şi hipersensibilă !

E de-a dreptul mirată. A fost hipersensibilă, dar Dominique, apoi Jean-Charles au înăbuşit în ea sensibilitatea. Mona îi reproşează că este indiferentă, Lucien că n-are inimă.

— Da, chiar zilele trecute, cu ciclistul ăla.

— Pleacă de-aici, zice Laurence, sau dacă nu, plec eu.

— Plec eu : trebuie să trec pe la Monnod. Dar n-ai face rău nici tu să te duci la un psihiatru, zice Jean-Charles ridicîndu-se de pe scaun.

Laurence se-nchide-n camera ei. Să bea un pahar cu apă, să facă gimnastică : nu. De data asta nu-şi stăpîneşte furia ; în piept i se dezlănţuie un uragan, îi zguduie toate celulele, o durere fizică, dar simte că trăieşte. Se revede stînd pe

marginea patului, aude vocea lui Jean-Charles: „E o prostie; avem asigurare de categoria a treia. Oricine ar fi depus mărturie în favoarea ta". Laurence își dă seama într-o fracțiune de secundă că Jean-Charles nu glumea. Îmi reproșa, și încă-mi reproșează că nu l-am scutit de opt sute de mii de franci riscînd să omor un om. Ușa de la intrare s-a-nchis, Jean-Charles a plecat. El ar fi făcut așa ceva? În orice caz, e furios pe mine că n-am făcut-o.

Rămîne un timp pe scaun, cu sîngele-n cap, cu ceafa țeapănă; ar vrea să plîngă; de cîtă vreme s-a dezvățat să mai plîngă?

În camera copiilor se-aude un disc: cîntece vechi englezești; Louise scoate abțibilduri, Catherine citește *Scrisori din moara mea* *. Ridică privirea:

— Mamă, tata e foarte supărat?

— Nu-nțelege de ce-nveți mai prost.

— Și tu ești supărată.

— Nu. Dar aș vrea să faci un efort.

— În ultima vreme, tata e mereu supărat.

Pe de o parte — certurile cu Vergne, pe de alta — accidentul; s-a enervat cînd fetițele-au vrut să le spună cum a fost. Catherine a băgat de seamă că e prost-dispus; ea simte nenorocirea Dominicăi, anxietatea Laurencei. Oare din cauza asta o avea coșmaruri? De fapt a țipat de trei ori.

— Are unele supărări. Trebuie să luăm altă mașină și costă mult. Și-apoi e mulțumit că și-a

---

* Celebră culegere de povestiri a lui Alphonse Daudet.

schimbat slujba, dar asta nu s-a făcut așa de ușor.

— E trist să fii om mare, zice Catherine pe un ton convins.

— Nu e-adevărat ; ai mari bucurii ; de exemplu, să ai niște fetițe drăgălașe ca voi.

— Tatei nu-i par atît de drăgălașă.

— Ba da ! Dacă n-ar ține atît de mult la tine, puțin i-ar păsa că ai note proaste.

— Crezi ?

— Bine-nțeles.

Are oare dreptate Jean-Charles ? De la mine o moșteni caracterul ăsta neliniștit ? E groaznic să știi că-ți pui pecetea pe copii prin simplul fapt că exiști. Un cuțit înroșit prin inimă. Anxietate, remușcări. Enervările cotidiene, hazardul unui cuvînt, al unei tăceri, toate aceste contingențe care-ar trebui să se șteargă în urma mea, toate se-ntipăresc în copila asta care le rumegă și care și le va aminti așa cum îmi amintesc eu inflexiunile de voce ale Dominicăi. Pare nedrept. Nu poți să-ți iei răspunderea pentru tot ceea ce faci, sau nu faci. „Ce faci pentru ei ?" Să dai deodată socoteală într-o lume în care nimic nu contează cine știe ce. E un fel de abuz.

— Mamă, ne duci să vedem ieslea de Crăciun ? întreabă Louise.

— Da, mîine sau poimîine.

— O să mergem și la slujba de la miezul nopții ? Pierrot și Riquet spun că e-așa de frumos, cu muzică și cu lumini.

— O să vedem.

Atîtea povești ușoare pentru liniștit copiii : raiurile lui Fra Angelico ; viitorul minunat ; solidaritatea, caritatea, ajutorul dat țărilor subdez-

voltate. Pe unele le resping, pe altele le accept, mai mult sau mai puţin.

Sună : un buchet de trandafiri roşii cu carta de vizită a lui Jean-Charles : „Cu dragoste". Scoate acele de gămălie, pergamentul ; îi vine să le-arunce la lada de gunoi. Un buchet e totdeauna altceva decît nişte flori : înseamnă prietenie, gratitudine, veselie. Trandafiri roşii : dragoste fierbinte. Exact pe dos. Nici măcar o remuşcare sinceră, e sigură că nu ; simplă deferenţă faţă de convenţiile conjugale : fără ceartă în timpul sărbătorilor de sfîrşit de an. Aranjează trandafirii într-o vază de cristal. Nici vorbă de-o voluptuoasă pîlpîire de pasiune ; dar trandafirii sînt frumoşi, şi dacă li s-a dat sarcina unui mesaj mincinos ei n-au nici o vină.

Laurence atinge cu buzele petalele parfumate. În fond, ce părere am eu despre Jean-Charles ? Dar el despre mine ? Are impresia că asta n-are nici o importanţă. În orice caz, sîntem legaţi pe viaţă. De ce Jean-Charles şi nu altul ? Pentru că asta e. (Altă femeie tînără, alte femei tinere se-ntreabă-n clipa asta : de ce el şi nu altul ?) Orice-ar face sau ar zice Jean-Charles, orice-ar face sau ar zice ea, nu va avea nici o urmare. Este inutil chiar şi să se-nfurie. Nimic de făcut.

Cum a auzit cheia-n broască, a alergat înaintea lui, i-a mulţumit, s-au sărutat. Era foarte vesel fiindcă Monnod i-a-ncredinţat un proiect de locuinţe prefabricate în împrejurimile Parisului : o afacere sigură şi care va aduce parale. A mîncat repede (ea a spus că a mîncat cu copiii, nu putea să-nghită nimic) şi au plecat cu taxiul să cumpere cadouri. Merg pe jos prin Rue

du Faubourg Saint-Honoré, pe-o vreme frumoasă și rece. Vitrinele sînt luminate, pe stradă și-n magazine sînt pomi de Crăciun ; bărbați și femei umblă grăbit sau hoinăresc, cu pachete-n mînă, cu zîmbetul pe buze. Se spune că oamenilor singuratici nu le plac sărbătorile. Eu degeaba nu sînt singură, că tot nu-mi plac. Brazii, pachetele, zîmbetele o fac să se simtă prost.

— Vreau să-ți fac un cadou foarte frumos, zice Jean-Charles.

— Să nu faci nebunii. Cu mașina asta nouă...

— Nu mai vorbi de asta. Am chef să fac o nebunie și de azi dimineață am și cu ce.

Vitrinele defilează-ncet. Eșarfe, clipsuri, brățări, lanțuri, bijuterii pentru miliardari — colerete de briante cu motive de rubin, coliere lungi de perle negre, de safire, de smaralde, brățări de aur și de pietre prețioase — fanteziuri mai modeste, pietre semiprețioase de Tyrol, de Rin, jad, bile de sticlă în care dansează în voia luminii panglici strălucitoare, oglindă în inima unui soare de pai aurit, carafe de sticlă trasă, vaze de cristal gros pentru un singur trandafir, altele de opalin alb sau bleu, flacoane de porțelan, de lac, pudriere de aur, altele încrustate cu pietre, parfumuri, loțiuni, atomizoare, cape de pene, cașmiruri, prospețimea spumoasă a lenjeriei, moliciunea pufoasă a rochiilor de interior cu tonuri pastelate, luxul lameurilor, al bucleurilor, al broșeurilor, al gofreurilor, lenaje fine, presărate cu fir metalic, roșul surd al vitrinei de la „Hermes“, contrastul piele-blană care pune-n valoare fiecare materie prin cealaltă, nori de puf, dantele spumoase. Și toți ochii sclipesc de poftă, ai bărbaților ca și ai femeilor.

Şi eu aveam ochii ăştia sclipitori ! îmi plăcea grozav să intru-n prăvălii, să mîngîi cu privirea foiala ţesăturilor, să hoinăresc prin pajiştile astea mătăsoase smălţate, cu flori fantastice ; în mîinile mele şiroia moliciunea mohairului şi-a angorei, prospeţimea pînzeturillor, graţia linoului, căldura îmbătătoare a catifelelor. Fiindcă-i plăceau aceste paradisuri cu solul acoperit cu stofe luxoase, cu arborii-ncărcaţi de granate, a ştiut numaidecît să vorbească despre ele. Iar acum e victimă a reclamelor pe care le-a fabricat. Deformare profesională : îndată ce un decor sau un obiect mă atrage, mă-ntreb cărei cerinţe mă supun. Simte praful azvîrlit în ochii proştilor, mistificarea şi toate aceste rafinamente o excedează şi chiar o irită. Pînă la urmă am să mă scîrbesc de toate... Totuşi s-a oprit în faţa unei jachete de antilopă de-o culoare nedefinită : culoarea ceţei, a timpului, a rochiilor din poveşti.

— Ce frumuseţe.

— Cumpăr-o. Dar ăsta nu e cadoul meu. Nu vreau să-ţi ofer ceva util.

— Nu, nu vreau s-o cumpăr.

Nu mai are chef de jachetă ; jacheta n-ar mai avea aceeaşi nuanţă şi-aceeaşi catifelare, despărţită de troacarul culoarea frunzei veştede, a hainelor de piele moale, a eşarfelor strălucitoare care-o-ncadrează-n vitrină ; în fiecare obiect expus, de fapt, jinduieşti întreaga vitrină.

Pomeneşte numele unui magazin cu obiecte fotografice :

— Să intrăm. Asta are să-i facă cea mai mare plăcere Catherinei.

— Bine-nțeles, n-o s-o lăsăm fără cadou de Crăciun, zice Jean-Charles cu un aer preocupat. Dar să știi c-ar trebui să luăm măsuri.

— Îți promit c-am să mă gîndesc.

Cumpără un aparat ușor de manevrat. Un semnal verde arată că lumina e bună ; dacă lumina nu e bună se face roșu, nu poți greși. Catherine are să se bucure. Dar aș vrea să-i dau cu totul altceva : siguranța, bucuria, plăcerea de-a fi pe lume. Asta pretind că vînd cînd lansez un produs. Minciună. În vitrine, obiectele păstrează încă nimbul care le aureola în imaginea de pe hîrtia cerată. Dar cînd le iei în mînă vezi doar o lampă, o umbrelă, un aparat de fotografiat. Inerte, reci. La „Manon Lescaut" e o mulțime de lume : femei, cîțiva bărbați, perechi. Ăștia sînt tineri căsătoriți : se privesc drăgăstos în timp ce el îi pune ei o brățară la mînă. Cu ochi strălucitori, Jean-Charles îi prinde Laurencei la gît un colier : „Îți place ?" Un colier superb, strălucitor și sobru, dar prea luxos, prea scump. Laurence se-ncordează. Jean-Charles nu mi-ar oferi colierul dacă n-ar fi fost cearta de azi dimineață. E o compensație, un simbol, un înlocuitor. Un înlocuitor de ce ? Înlocuitor de ceva ce nu mai există, care poate n-a existat niciodată : o legătură intimă și caldă care ar face inutile toate cadourile.

— Îți stă grozav de bine ! zice Jean-Charles.

Oare Jean-Charles nu simte între noi apăsarea lucrurilor nerostite ? nu a tăcerii, ci a frazelor goale ; nu simte depărtarea, absența, sub curtoazia riturilor ?

Scoate bijuteria cu un fel de furie, ca și cînd ar scăpa de o minciună.

— Nu ! n-am chef.

— Ai spus că-ți place.

— Da. Zîmbește slab : — Dar e-o nebunie.

— Eu hotărăsc dacă este sau nu, zice el pe un ton nemulțumit. În sfîrșit, dacă nu-ți place, să renunțăm.

Laurence ia din nou colierul în mînă : la ce bun să-l supere ? Mai bine să termine cu asta.

— O, e splendid. Dar mă gîndeam că e-o nebunie. La urma urmei, treaba ta.

— Mă privește.

Ea înclină un pic capul ca el să-i poată prinde colierul : imaginea cuplului care încă se adoră după zece ani de căsătorie. Jean-Charles cumpără liniștea conjugală, bucuriile căminului, înțelegerea, dragostea ; și mîndria de sine. Laurence se privește-n oglindă.

— Iubitule, ai avut dreptate să insiști : sînt nebună de bucurie.

*

Prin tradiție, Revelionul se petrece la Marthe. „Asta e privilegiul femeii fără slujbă, am timp cît poftesc", zice ea cu complezență. Cheltuielile se-mpart între Hubert și Jean-Charles : de multe ori se ciorovăiesc fiindcă Hubert e calic (e drept că nu-l dau banii afară din casă), iar Jean-Charles nu vrea să dea mai mult decît cumnatu-său. Anul trecut, masa a fost cam sărăcăcioasă. Astă seară merge, își spune Laurence după ce s-a uitat la bufetul aranjat în fundul salonului, pe care Marthe l-a „crăciunit" cu lu-

mînări, cu un brăduț, cu vîsc, cu ilex, cu beteală, cu globuri strălucitoare. Tatăl lor a adus patru sticle de șampanie pe care le are de la un prieten din Reims, iar Dominique, un enorm pateu de ficat de Périgord „mult mai bun decît cel de Strasburg, cel mai bun pateu de ficat din Franța". Cu friptura înăbușită, cu salata de orez, cu gustările, cu fructele, cu pișcoturile, cu sticlele de vin și de whisky, e de mîncat și de băut pe săturate pentru zece persoane.

În ceilalți ani, Dominique petrecea sărbătorile cu Gilbert. Laurence a avut ideea s-o invite astă-seară. L-a-ntrebat pe taică-său :

— Te superi ? E-atît de singură și de nenorocită.

— Mi-e absolut indiferent.

Nimeni nu cunoaște detaliile, dar toată lumea e la curent cu despărțirea dintre Dominique și Gilbert. Sînt invitați Dufrènii, aduși de Jean-Charles, Henri și Thérèse Vuillenot, prieteni cu Hubert. Dominique e stil „petrecere-n familie" ; e-mbrăcată ca o „tînără bunică", într-o rochie sobră de jersey culoarea mierii, cu părul mai mult alb decît blond. Zîmbește cu blîndețe, aproape cu timiditate, și vorbește foarte încet ; face abuz de tranchilizante și de asta are un aer atît de apatic. Cum rămîne singură, fața i se prăbușește. Laurence se apropie de ea :

— Cum ți-ai petrecut săptămîna ?

— Nu tocmai rău ; am dormit destul de bine.

Un zîmbet mecanic : parcă și-ar trage de colțurile gurii cu două sfori ; dă drumul sforilor.

— M-am hotărît să vînd casa de la Feuverolles. Nu pot să-ntreţin singură asemenea hărăbaie.

— Păcat. Dac-ai putea să te aranjezi într-un fel...

— Pentru ce ? Pe cine să mai primesc acolo ? Lumea interesantă, Houdan, Thirion, Verdelet, veneau pentru Gilbert.

— O, ar veni şi pentru tine.

— Crezi ? Încă nu cunoşti viaţa. Social, o femeie nu e nimic fără un bărbat.

— Nu-i cazul tău. Tu ai un nume. Eşti cineva.

Dominique dă din cap :

— Chiar cu un nume, o femeie fără bărbat e o semi-ratată, un fel de epavă... Văd cum se uită lumea la mine : e cu totul altfel decît înainte, crede-mă.

Dominique are-o obsesie : singurătatea.

Se-nvîrteşte un disc, Thérèse dansează cu Hubert, Marthe cu Vuillenot, Jean-Charles cu Gisèle, iar Dufrène o invită pe Laurence. Toţi dansează foarte prost.

— Eşti strălucitoare astă seară, zice Dufrène.

Laurence se zăreşte într-o oglindă. E-mbrăcată într-o rochie colantă neagră şi poartă colierul ăsta care nu-i place. E totuşi frumos, iar Jean-Charles i l-a oferit ca să-i facă plăcere. Se găseşte foarte oarecare. Dufrène a băut niţel şi are-o voce mai stăruitoare ca de obicei. Un băiat drăguţ, un bun camarad pentru Jean-Charles (deşi în fond nu se iubesc chiar aşa de mult,

ba mai degrabă sînt invidioşi unul pe celălalt), dar Laurence n-are pentru el o simpatie deosebită.

Se schimbă discul, se schimbă dansatorii.

— Stimată doamnă, îmi acordaţi acest dans? întreabă Jean-Charles.

— Cu plăcere.

— E ciudat să-i vezi din nou împreună! zice Jean-Charles.

Laurence îi urmăreşte privirea; îl vede pe taică-său şi pe Dominique stînd faţă-n faţă şi vorbind politicos. Da, e ciudat.

— Pare să-şi fi revenit, zice Jean-Charles.

— Se-ndoapă cu tranchilizante, cu decontraritante şi cu armonizatoare.

— De fapt, ar trebui să trăiască din nou împreună, zice Jean-Charles.

— Cine?

— Taică-tău şi maică-ta.

— Eşti nebun!

— De ce?

— Au gusturi complet deosebite. Ea e o mondenă, el — un singuratic.

— Amîndoi sînt singuratici.

Marthe opreşte discul: — E douăsprezece fără cinci.

Hubert pune mîna pe-o sticlă de şampanie:

— Ştiu un truc grozav pentru destupat şampania. S-a vîndut zilele trecute la bursa de idei.

— Ştiu, zice Dufrène. Ştiu şi eu un truc şi mai bun.

— Să vedem...

Fiecare face cîte un dop să sară fără să verse o picătură, şi par foarte mîndri (cu toate că fie-

care s-ar fi bucurat ca celuilalt să nu-i reușească). Umplu cupele.

— La mulți ani !

— La mulți ani !

Pahare ciocnite, pupături, rîsete, și-n stradă concertul clacsoanelor.

— Ce zgomot îngrozitor ! zice Laurence.

— Li s-au acordat cinci minute, ca la copiii care au neapărat nevoie să facă tărăboi între ore, zice taică-său. E vorba de adulți civilizați..

— La urma urmei, trebuie arătat într-un fel că e sărbătoare, zice Hubert.

Destupă și celelalte două sticle, se duc să ia pachetele-ngrămădite în spatele unei canapele, desfac sforicelele aurii, deznoadă fundele, desfac hîrtiile în culori vii, imprimate cu stele și cu brazi, pîndindu-se unii pe alții cu coada ochiului, ca să vadă cine cîștigă *potlatciul* *. „Noi", constată Laurence. Au găsit pentru Dufrène un ceas care arată ora din Franța și din toate țările din lume ; pentru taică-său — un telefon adorabil, copie după unul vechi, care are să meargă foarte bine cu vechile lui lămpi de gaz. Celelalte cadouri ale lor sînt mai puțin originale, dar rafinate. Dufrène a căutat mai ales tinichele. Lui Jean-Charles i-a oferit un *venusic* ** — inimă perpetuă care emite șaptezeci de bătăi pe minut — iar Laurencei un claxon-privighetoare tranzis-

---

* *Potlatch* — sărbătoare religioasă a indienilor americani și-a melanezienilor, constînd din schimburi de daruri.

** Jucărie *(gadget)* de tip „cosmic", sugerînd prin imitație micro-aparatele complicate de la bordul sateliților-radio, care emit semnale sonore.

torizat * pe care ea n-o să-ndrăznească niciodată să-l pună la volanul mașinii, dacă imită într-adevăr cîntecul privighetorii. Jean-Charles e-ncîntat: el are un *hobby* **, lucrurile care nu spun nimic, care nu servesc la nimic. Laurence a primit și mănuși, parfumuri, batiste, și fiecare exclamă, se extaziază, mulțumește.

— Luați-vă farfurii, tacìmuri, serviți-vă, stați jos, spune Marthe.

Zgomot, clinchet de veselă, e delicios, mai luați. Laurence aude vocea lui taică-său :

— Nu știați ? Vinul trebuie șambrat după ce l-ați destupat, nu-nainte.

— E remarcabil.

— Jean-Charles l-a ales.

— Da, cunosc un negustoraș foarte bun.

Lui Jean-Charles poate să i se pară excelent un vin care are miros pronunțat de dop, dar face pe cunoscătorul, ca și ceilalți. Laurence bea o cupă de șampanie. Rîd, glumesc, dar ei nu i se par hazlii glumele lor. Anul trecut... Ei, da ! nu se distrase grozav nici atunci, dar se prefăcuse că se distrează ; anul ăsta n-are chef să facă eforturi, în cele din urmă e obositor. Pe urmă, anul trecut se gîndea la Lucien : un fel de alibi. Se gîndea că există cineva cu care i-ar fi plăcut să fie-mpreună ; regretul era o flăcăruie romantică, o flăcăruie care o-ncălzea. Nici măcar un regret. De ce se hotărîse să facă vid în viața ei, să facă

* Mic emițător muzical tranzistorizat, care, conectat la automobil, înlocuiește cu triluri sunetele stridente ale claxonului clasic.

** Manie inofensivă (engl.)

economie de timp, de forțe, de inimă, cînd nu prea știe ce să facă nici cu timpul, nici cu forțele, nici cu inima? Viață prea plină? prea goală? Plină de lucruri goale, ce harababură!

— Totuși, priviți profilul cîtorva existențe din zodia Capricornului și a cîtorva dintr-a Gemenilor: între ele există niște analogii tulburătoare, zice Vuillenot.

— Din punct de vedere științific nu este exclus ca astrele să aibă influență asupra destinelor noastre, zice Dufrène.

— Ei asta-i! Adevărul este că epoca noastră e-atît de pozitivistă, încît, ca o compensație, oamenii au nevoie de miraculos. Se construiesc mașini electronice și lumea citește „*Planète*" *.

Vehemența lui taică-său o-nveselește pe Laurence: a rămas atît de tînăr, cel mai tînăr dintre toți.

— Așa e, zice Marthe. Eu prefer să citesc Evanghelia și să cred în misterele religiei.

— Chiar și-n religie sensul misterului se pierde, zice doamna Vuillenot. Mi se pare-ntristător că liturghia se slujește-n franțuzește și încă și pe muzică modernă.

— Ah! nu sînt de acord, zice Marthe cu vocea ei inspirată. Biserica trebuie să fie-n ton cu timpurile.

— Pînă la un punct.

Se depărtează amîndouă și continuă cu glas scăzut o discuție pe care urechile necredincioase nu trebuie s-o audă.

---

* Publicație de vulgarizare științifică, redactată la un nivel deosebit de ridicat.

Gisèle Dufrène întreabă :

— Aţi văzut ieri la televizor retrospectiva ?

— Da, zice Laurence ; se pare c-am trăit un an ciudat ; nu-mi dădusem seama.

— Toţi sînt la fel şi nu ne dăm niciodată seama, zice Dufrène.

Vezi *Jurnalul de actualităţi*, fotografiile din „*Match*", şi le uiţi încetul cu încetul. Cînd le revezi pe toate-mpreună, te miră niţel. Cadavre-n-sîngerate, de albi, de negri, autocare răsturnate în prăpastii, douăzeci şi cinci de copii morţi, alţii făcuţi bucăţi, incendii, carcase de avioane sfărîmate, o sută zece pasageri morţi dintr-o dată, cicloane, inundaţii, ţări întregi devastate, sate-n flăcări, răscoale rasiale, războaie locale, şiruri de refugiaţi năuciţi. Era atît de lugubru că-n cele din urmă aproape că-ţi venea să rîzi. Trebuie să spunem că asistăm la toate catastrofele astea confortabil instalaţi în decorul nostru familiar şi nu e-adevărat că lumea pătrunde-n el : nu vezi decît imagini, bine cadrate pe micul ecran şi care n-au greutate reală.

— Mă-ntreb ce o să zică peste douăzeci de ani lumea despre filmul *Franţa peste douăzeci de ani*, zice Laurence.

— Sub anumite aspecte are să te facă să zîmbeşti ca toate anticipaţiile, zice Jean-Charles. Dar în mare e-adevărat.

În contrast cu dezastrele astea, li s-a arătat Franţa peste douăzeci de ani. Triumful urbanismului : peste tot oraşe radioase care seamănă, pe-o sută de metri înălţime, cu nişte stupi, cu nişte furnicare, scăldate-n soare însă. Autostrăzi, laboratoare, facultăţi. Singurul inconvenient, a

explicat comentatorul, este acela că francezii se vor prăbuși sub povara unei asemenea abundențe riscînd să-și piardă complet energia. Au arătat cu-ncetinitorul niște tineri nepăsători, care nu-și dădeau nici măcar osteneala să pună un picior înaintea celuilalt. Laurence aude vocea lui tai-că-său :

— În general, după vreo cinci ani sau chiar după un an, bagi de seamă că planificatorii și alți profeți s-au înșelat total.

Jean-Charles îl privește cu un aer de superioritate cam plictisit.

— Se vede că nu știi că la ora actuală previziunea viitorului e pe cale să devină o știință exactă. N-ai auzit niciodată despre „Rand Corporation" ?

— Nu.

— Este un organism american dotat cu mijloace extraordinare. Sînt interogați specialiști din toate disciplinele și se face un calcul de date medii. Mii de savanți din lumea-ntreagă participă la munca asta.

Pe Laurence o enervează aerul lui superior.

— În orice caz, cînd ni se spune că francezilor n-are să le lipsească nimic... Nu-i nevoie să consulți mii de specialiști ca să știi că-n douăzeci de ani de-aici înainte majoritatea încă n-are să aibă o baie, de vreme ce în majoritatea blocurilor de locuințe ieftine se instalează doar chiuvete.

Amănuntul ăsta a scandalizat-o cînd Jean-Charles i-a expus proiectul lui de locuințe prefabricate.

— De ce nu se fac băi ? întreabă Thérèse Vuillenot.

— Ţevăria costă foarte mult şi ar ridica preţul locuinţelor, zice Jean-Charles.

— Şi dacă s-ar micşora beneficiile ?

— Dragă, dacă s-ar micşora prea mult, nimeni n-ar mai fi interesat să construiască, zice Vuillenot.

Nevastă-sa-l priveşte fără amabilitate. Patru tinere perechi : cine pe cine iubeşte ? De ce l-ai iubi pe Hubert sau pe Dufrène sau pe oricine altcineva, după ce ţi-a trecut prima înflăcărare sexuală ?

Laurence bea două cupe de şampanie. Dufrène le spune că-n afacerile cu terenuri este greu de stabilit o limită între escrocherie şi speculă : te paşte ilegalitatea.

— Dar e-ngrijorător ce spui dumneata, zice Hubert. Pare într-adevăr consternat.

Laurence schimbă un zîmbet amuzat cu taică-său.

— Nu pot să cred, zice el. Dacă vrei să rămîi cinstit, există bine-nţeles posibilităţi.

— Cu condiţia să ai altă meserie.

Marthe a pus alt disc ; dansează din nou ; Laurence încearcă să-l înveţe pe Hubert să danseze *jerk* *, Hubert se străduieşte, îi iese sufletul, ceilalţi îl privesc cu un aer batjocoritor ; ea-ntrerupe brusc lecţia şi se-apropie de taică-său care discută cu Dufrènii.

— „Demodat", n-aveţi pe buze decît cuvîntul ăsta ! Romanul clasic e demodat. Umanismul

* Stil „smuls", „smucit" de dans modern (engl.).

e demodat. Dar apărîndu-l pe Balzac și umanismul poate că am să fiu la modă mîine. Acuma scuipați pe abstract. Deci v-o luasem înainte acum zece ani cînd refuzam să mă las dus. Nu. Există altceva decît módele: există valori, adevăruri.

Și ea a gîndit de multe ori ce spune taică-său: în sfîrșit, nu gîndeam cu vorbele astea, însă acum cînd le aude i se par ale ei. Ea crede-n valori, în adevăruri care rezistă în fața modelor. Dar care sînt ele, de fapt?

Abstractul nu se mai vinde, dar nici figurativul, criză-n pictură, ce vrei, a fost o asemenea inflație. Se bate apa-n piuă. Laurence se plictisește. Am chef să le propun un test, se gîndește ea. Aveți o asigurare de-a treia, un ciclist vi se-azvîrle sub roate; omorîți ciclistul sau faceți praf mașina? Cine ar prefera, sincer, să dea opt sute de mii de franci ca să salveze viața unui necunoscut? Tata, bine-nțeles, Marthe? Mă-ndoiesc; în orice caz, ea nu-i decît o unealtă în mîinile Domnului: dacă El a hotărît să-l cheme la El pe bietul băiat... Ceilalți? Dacă l-ar cruța pe nenorocit din reflex, sînt sigură că pe urmă ar regreta. „Jean-Charles nu glumea". De cîte ori și-a repetat fraza asta săptămîna care-a trecut? Încă și-o mai repetă. Oare eu sînt anormală? o anxioasă, o angoasată: ce am eu ce lor le lipsește? Puțin îmi pasă de roșcovanul ăla; dar mi-ar fi fost groază dacă l-aș fi omorît. Asta e influența tatei. Pentru el nimic nu face cît o viață omenească, chiar dacă oamenii i se par niște nepricopsiți. Pentru el banii nu contează. Pentru mine, da: totuși, mai puțin decît pentru ei toți.

Trage cu urechea fiindcă vorbește taică-său : în noaptea asta e mult mai puțin taciturn decît în ceilalți ani.

— Complexul de castrare ! explicînd totul nu mai explică nimic. Mi-nchipui un psihiatru care-l asistă pe-un condamnat la moarte în ziua execuției și-l găsește plîngînd : ce complex de castrare ! ar zice el.

Rîd, reiau discuția.

— Cauți o idee ? Pentru ce nou produs ?

Tată-său îi surîde Laurencei.

— Nu, eram cu gîndul aiurea. Mă plictisesc poveștile astea ale lor cu bani.

— Te-nțeleg. Ei cred sincer că banii înseamnă fericire.

— Vezi, banii ajută.

— Nu sînt sigur nici măcar de asta. Se-așază lîngă ea :

— Nu te-am mai văzut deloc.

— M-am ocupat mult de Dominique.

— E mai puțin vehementă ca altă dată.

— E deprimată.

— Dar tu ?

— Eu ?

— Tu cum o duci ?

— Perioada sărbătorilor e obositoare. În curînd e expoziția de albituri.

— Nu știi la ce m-am gîndit : ar trebui să facem un mic voiaj amîndoi.

— Amîndoi ?

Vis vechi, niciodată realizat ; pe vremuri era prea tînără, pe urmă au venit Jean-Charles și copiii.

— Am concediu în februarie și-aș vrea să profit să revăd Grecia. Nu te poți aranja să vii cu mine ?

Bucurie ca un foc de artificii. Ușor de obținut în februarie cincisprezece zile de concediu și am și bani puși de-o parte. Dar se realizează oare vreodată un vis ?

— Dacă fetițele sînt sănătoase, dacă totul merge bine, poate c-am să mă aranjez. Dar mi se pare prea frumos...

— Încearcă !

— Bine-nțeles. Am să-ncerc.

Cincisprezece zile. În fine, am să am timp să pun întrebări, să capăt răspunsuri rămase-n suspensie de atîția ani. Am să simt gustul vieții lui. Am să pătrund secretul care-l face-atît de deosebit de toți ceilalți și de mine, în stare să stîrnească dragostea asta pe care n-o simt decît pentru el.

— Am să fac totul ca să reușesc. Dar tu n-ai să te răzgîndești ?

— Cruce de fier, cruce de brad, dacă mint s-ajung în iad ! zice el cu solemnitate, ca pe vremea cînd era ea mică.

CAPITOLUL AL PATRULEA

MI-ADUC aminte un film al lui Buñuel * ; nu-i plăcuse niciunuia dintre noi. Şi totuşi de cîtva timp mă obsedează. Închişi într-un cerc magic, nişte oameni repetau din întîmplare un moment din trecutul lor ; înnodau firul timpului şi ocoleau capcana în care căzuseră, fără să ştie **. (E drept că nu mult după aceea picau din nou în ea.) Aş vrea şi eu să mă-ntorc înapoi, să evit cursele, să-mi reuşească ce nu mi-a reuşit. Ce nu mi-a reuşit ? Nici măcar nu mai ştiu. N-am motive să mă plîng sau să regret. Dar nodul ăsta din gît mă-mpiedică să mănînc.

S-o luăm de la capăt. Nu mă grăbesc. Am tras perdelele. Culcată, cu ochii-nchişi, am să recapitulez acest voiaj imagine cu imagine, cuvînt cu cuvînt.

---

* Luis Buñuel (n. 1900), regizor spaniol, unul dintre cei mai mari creatori contemporani, considerat printre „părinţii" filmului modern.

** Aluzie la filmul *El Angel exterminador (Îngerul răzbunării)*, realizat în Mexico, în 1962, după o nuvelă a lui José Bergamín ; premiat la Cannes în acelaşi an şi la Acapulco în 1963.

Explozia de bucurie cînd m-a-ntrebat: „Vrei să vii cu mine în Grecia?“ Totuşi ezitam. Jean-Charles m-a-ndemnat. Eram deprimată. Şi-n cele din urmă acceptasem s-o duc pe Catherine la un psiholog: Jean-Charles se gîndea că absenţa mea avea să-i apropie.

„E totuşi păcat să zbori la Atena cu un *Caravelle*“, zicea tata. Mie-mi plac *jet*-urile *. Avionul se repede brusc spre cer, îl aud sfărîmînd zidurile închisorii mele: viaţa mea strîmtă, înconjurată de milioane de alte vieţi despre care nu ştiu nimic. Marile ansambluri şi căsuţele dispar, zbor pe deasupra tuturor îngrădirilor, eliberată de greutate; deasupra capului meu se desfăşoară spaţiul nesfîrşit de albastru, sub picioare se-ntind peisaje albe care-mi iau ochii şi care nu există. Mă aflu aiurea: nicăieri şi pretutindeni. Iar tata-ncepuse să-mi spună ce-avea să-mi arate, ce-aveam să descoperim împreună. Iar eu mă gîndeam: „Pe tine vreau să te descopăr“.

Aterizare. Moliciunea aerului, miros de benzină amestecat cu miros de mare şi de pini; cerul senin, în depărtare colinele dintre care una se numeşte Himet — albine alergînd încoace şi-n-colo pe-un pămînt violet — iar tata traducea inscripţiile de pe frontoanele clădirilor: intrare, ieşire, poştă. Îmi plăcea să regăsesc în faţa acestui alfabet misterul copilăresc al limbajului şi, ca odinioară, al sensului cuvintelor şi-al lucrurilor, care-mi venea prin el. „Nu te uita“,

---

* Avion ultra-modern, la care motoarele clasice, cu elice, sînt înlocuite cu turbine propulsoare, acţionate de jeturi de gaz.

îmi spunea el pe autostradă. (Nițel dezamăgit că autostrada înlocuise vechiul drum cu hîrtoape din tinerețea lui.) „Nu te uita : frumusețea unui templu e legată de poziție ; trebuie să-l vezi numai la o anumită distanță ca să-i apreciezi armonia. E altfel decît cu catedralele care sînt emoționante de departe, uneori chiar mai mult decît de aproape". Precauțiile astea mă-nduioșau. Într-adevăr, cocoțat pe colina lui, Partenonul semăna cu reproducerile acelea de imitație de alabastru care se vînd în magazinele cu suveniruri. Nici o măreție. Dar puțin îmi păsa. Pentru mine conta doar că mergeam lîngă tata în DS-ul portocaliu cu gri — taxiurile astea grecești au niște culori ciudate de șerbet de coacăze, de-nghețată de lămîie — avînd douăzeci de zile înaintea noastră. Intram într-o cameră de hotel și-mi aranjam hainele fără să am impresia că joc un rol de turistă într-un film de reclamă : tot ce mi se-ntîmpla era adevărat. În piața care pare o imensă terasă de cafenea, tata mi-a comandat o băutură de cireșe, rece, ușoară, acrișoară, delicios de puerilă. Și-am aflat ce voia să-nsemne acel cuvînt pe care-l citești în cărți : fericire. Cunoscusem bucurii, plăceri, plăcerea, succese mărunte, tandrețe ; dar această îmbinare de cer albastru și de gust de fructe cu trecutul și cu prezentul, îngemănate într-un obraz drag, și-această pace din mine îmi erau necunoscute — dacă nu doar în amintiri foarte vechi. Fericirea : ca o motivare pe care viața și-o dă ei însăși. Mă învăluia, în timp ce mîncam într-o crîșmă berbec fript. Zidul Acropolei se zărea scăldat într-o lumină portocalie, iar tata

zicea că e-un sacrilegiu ; mie totul mi se părea frumos. Mi-a plăcut gustul farmaceutic al vinului tămîios. „Eşti o ideală tovarăşă de călătorie", zicea tata zîmbind. A doua zi surîdea pe Acropole fiindcă-l ascultam cu zel în timp ce-mi explica : simeza, abaca, mutulele, arhitrava, mulura, astragalul ; îmi atrăgea atenţia asupra uşoarei curburi care-ndulceşte asprimea liniilor orizontale, înclinarea coloanelor verticale, conturul lor, subtilul rafinament al proporţiilor. Era niţel cam frig, sub cerul senin sufla vîntul. Vedeam în depărtare colinele, marea, nişte căsuţe uscate ca pîinea neagră, iar vocea tatei se prelingea peste mine. Mă simţeam bine.

„Poţi să reproşezi o mulţime de lucruri Occidentului, zicea el. Am comis mari greşeli. Totuşi, omul s-a realizat şi s-a exprimat aici într-un mod inegalabil".

Am închiriat o maşină ; vizitam împrejurimile, şi-n fiecare zi, înainte de apus, urcam pe Acropole, pe Pnix sau pe Licabet. Tata refuza să meargă în oraşul modern : „Nu-i nimic de văzut acolo", zicea el. Seara mă ducea, după sfatul unui vechi prieten, într-o cîrciumioară „tipică" : o grotă la ţărmul mării, decorată cu năvoade, cu scoici, cu felinare. „E mult mai amuzant decît marile restaurante la care ţine maică-ta". Mie mi se părea o capcană pentru turişti ca oricare alta. În loc de eleganţă şi de confort, acolo se vindea culoare locală şi un discret sentiment de superioritate faţă de turmele de obişnuiţi ai palasurilor. (Tema publicitară ar fi fost : fiţi *deosebit*, sau : un loc *deosebit.)* Tata schimba cîteva cuvinte greceşte cu

patronul și — ca pe toți clienții, dar fiecare se simțea privilegiat — acesta ne ducea la bucătărie și ne descoperea oalele; elaborau cu grijă meniul. Eu mîncam cu poftă și cu indiferență...

Vocea Marthei:

— Laurence! trebuie să mănînci neapărat ceva.

— Dorm, lasă-mă-n pace.

— Măcar o supă. Mă duc să-ți prepar o supă.

M-a deranjat. Unde ajunsesem? Drumul spre Delfi. Îmi plăcea peisajul uscat și alb, suflarea aspră a vîntului deasupra mării de vară; dar vedeam numai pietrele și apa, oarbă la toate lucrurile pe care mi le-arăta și despre care-mi vorbea tata. (Ochii lui, cei ai Catherinei: viziuni diferite dar colorate, emoționante; iar eu alături de ei, oarbă.) „Uită-te, zicea el. Uite răscrucea unde l-a omorît Oedip pe Laios." Asta se-ntîmplase-n ajun și-l privea direct. Peștera Pitiei, stadionul, templele; îmi explica fiecare piatră, ascultam, făceam eforturi: degeaba, trecutul rămînea mort. Obosisem să mă mai mir, să exclam. Auriga *: „Îți dă un șoc, nu? — Da. E frumos!" Înțelegeam ce poți găsi la acest bărbat mare de bronz verde; însă n-aveam nici un șoc. Mă simțeam prost, aveam chiar remușcări. Momentele mele preferate erau cele cînd stăteam de vorbă în cîte o crîșmă, bînd *uzo* **. Îmi povestea despre călătoriile lui de altădată: cum i-ar fi plăcut să fie-nsoțit de Dominique și de noi cînd ne-am făcut mari. „Cînd te gîn-

* Vizitiu al carelor antice de întreceri sportive.
** Varietate de rachiu grecesc specific.

deşti c-a văzut Bermudele şi America, dar n-a văzut nici Grecia, nici Italia! Totuşi, mi se pare că s-a schimbat în bine, mi-a spus el. Poate din cauza loviturii ăsteia, nu ştiu. E mai deschisă, maturizată, îmblînzită, mai lucidă." Nu l-am contrazis; nu voiam s-o lipsesc pe biata maică-mea de fărîmele de prietenie pe care i le acorda.

De la Delfi ar trebui să pornesc pentru a coborî pe firul timpului? Ne aflam într-o cafenea deasupra văii; dincolo de golful sticlos, bănuiai noaptea rece şi pură şi miriadele ei de stele. Cînta o orchestră mică; erau două perechi de turişti americani şi mulţi localnici: îndrăgostiţi, grupuri de băieţi, familii. O fetiţă a-nceput să danseze, avea trei, patru ani; minusculă, brună, cu ochi negri, cu-o rochie galbenă evazată ca o corolă în jurul genunchilor, cu şosete albe; se-nvîrtea-n jurul ei însăşi cu braţele ridicate, cu faţa cuprinsă de extaz, c-un aer de nebună. Transportată de muzică, uimită, ameţită, transfigurată, inconştientă. Placidă şi grasă, maică-sa pălăvrăgea cu-o altă grăsană, legănînd într-una un cărucior de copil cu un bebeluş înăuntru; insensibilă faţă de muzică, de noapte, arunca din cînd în cînd o privire bovină spre micuţa inspirată.

— Ai văzut fetiţa?

— Încîntătoare, a zis tata cu indiferenţă.

O fetiţă încîntătoare care avea s-ajungă matroana de colo. Nu voiam. Băusem prea mult *uzo*? Eram subjugată de copila asta pe care o-ndrăcise muzica. Clipa asta pasionată nu trebuia să aibă sfîrşit. Micuţa dansatoare nu trebuia să crească; avea să se-nvîrtească-n jurul

ei însăşi în eternitate iar eu aveam s-o privesc. Refuzam s-o uit, să redevin femeia tînără care călătoreşte cu taică-său ; refuzam ca într-o zi să semene cu maică-sa, fără măcar să-şi amintească a fi fost această adorabilă menadă. Micuţă condamnată la moarte, moarte groaznică fără cadavru. Viaţa avea s-o asasineze. Mă gîndeam la Catherine pe care se pregăteau s-o asasineze.

Am spus brusc : „N-ar fi trebuit s-admit s-o duc pe Catherine la psiholog". Tata m-a privit cu un aer surprins. Bine-nţeles că se gîndea la cu totul altceva decît la Catherine.

— De ce te gîndeşi la asta ?

— Mă gîndesc de multe ori. Sînt preocupată. Am fost silită şi-mi pare rău.

— Nu cred că are să-i strice, a zis tata cu un aer vag.

— Tu m-ai fi trimis pe mine la psiholog ?

— A, nu !

— Păi vezi.

— La drept vorbind nu ştiu ; nu s-a pus problema : tu erai foarte echilibrată.

— În '45 eram destul de dezorientată.

— Erau şi motive.

— Şi astăzi nu mai sînt ?

— Ba da, cred că da. Bine-înţeles că-n orice epocă e firesc să fii speriat cînd începi să descoperi lumea.

— Atunci, dacă o linişteşti faci din ea o fiinţă anormală, am zis eu.

Am fost izbită de evidenţa acestui fapt. Sub pretext că o vindecă pe Catherine de „sensibleria" asta care-l nelinişiea pe Jean-Charles, aveam

s-o mutilăm. Am avut de gînd să mă-ntorc chiar a doua zi, şi să le-o iau înapoi.

— Eu prefer ca oamenii să se descurce singuri. În fond, cred — n-o mai spune la alţii că iar m-ar socoti un moşneag înapoiat — că toată psihologia asta e doar şarlatanie. Ai s-o găseşti pe Catherine cum ai lăsat-o.

— Crezi ?

— Sînt convins.

A-nceput să vorbească de excursia pe care-o aranjase pentru a doua zi. Nu lua în serios grijile mele ; era firesc. Eu, la rîndul meu, nu mă interesam grozav de pietrele vechi care-l fascinau. Aş fi fost nedreaptă să mă supăr pe el. Nu, nu la Delfi s-a făcut ruptura.

Micene. Poate că la Micene. Cînd anume ? Am urcat pe un drum pietros ; vîntul ridica vîrtejuri de praf. Deodată am văzut poarta aceea, cei doi lei decapitaţi şi-am simţit... asta era şocul de care-mi vorbea tata ? Mai degrabă aş zice panică. Am mers pe Drumul regal, am văzut terasele, zidurile şi peisajul pe care-l zărea Clitemnestra cînd pîndea întoarcerea lui Agamemnon. Mi se părea că sînt desprinsă de mine însămi. Unde mă aflam ? Nu aparţineam secolului în care în acest palat intact venea şi pleca lume, dormea, mînca. Iar viaţa mea n-avea ce face cu toate ruinele astea. Ce sînt de fapt ruinele ? Nici prezent, nici trecut şi nici eternitate : într-o bună zi aveau desigur să dispară. Îmi spuneam : „Cît e de frumos !“ şi eram în pragul nebuniei, luată de-un vîrtej, clătinîndu-mă, negată, redusă la *nimic*. Aş fi vrut să mă-ntorc într-un suflet la Pavilionul turistic şi

să citesc toată ziua romane polițiste. Un grup de americani fotografia: „Ce barbari! a zis tata. Fotografiază ca să nu se uite". Îmi vorbea de civilizația miceniană, de măreția Atrizilor, de prăbușirea lor pe care o prezisese Casandra; cu un ghid în mînă căuta să identifice fiecare fărîmă de teren. Și-mi spuneam că, la drept vorbind, făcea același lucru ca și turiștii de care-și bătea joc: încerca să vîre-n viața lui vestigiile unor timpuri care-i erau străine. Au să lipească pozele într-un album și-au să le arate la prieteni. El are să ia în minte imagini împreună cu legendele lor și-are să le aranjeze la locul lor în muzeul lui interior; eu n-aveam nici album, nici muzeu: eu întîlneam frumosul și nu știam ce să fac cu el.

La-ntoarcere i-am spus tatei:

— Te invidiez.

— De ce?

— Lucrurile astea înseamnă atît de mult pentru tine.

— Pentru tine nu?

Părea dezamăgit, așa că am zis la iuțeală:

— Ba da. Însă nu le-nțeleg atît de bine cum le-nțelegi tu. N-am cultura ta.

— Citește cartea pe care ți-am dat-o.

— Am s-o citesc.

Chiar cînd am s-o citesc, îmi spuneam eu, n-am să fiu tulburată gîndindu-mă că pe niște tablete-n Capadocia s-a găsit numele lui Atreu. N-am să pot, de azi pe mîine, să mă pasionez după niște povești despre care nu știu nimic. Ar trebui să-ți fi petrecut multă vreme cu Homer și cu tragicii greci, să fi călătorit mult, să

poţi compara. Mă simt străină faţă de toţi aceşti secoli defuncţi care mă zdrobesc.

O femeie-n negru a ieşit dintr-o grădină şi mi-a făcut semn. M-am apropiat : a-ntins mîna spre mine îngînînd ceva ; i-am dat cîteva drahme. I-am spus tatei :

— Ai văzut ?

— Pe cine să văd ? Cerşetoarea ?

— Nu e cerşetoare. E o ţărancă şi nici măcar nu-i bătrînă. E groaznic ca într-o ţară ţăranii să cerşească.

— Da, Grecia e săracă, a zis tata.

Cînd ne opream în cîte un orăşel, adesea mă simţisem jenată de contrastul între-atîta frumuseţe şi-atîta mizerie. Tata îmi spusese-ntr-o zi că unele comunităţi cu adevărat sărace — în Sardinia, în Grecia — datorită faptului că nu cunosc banul, ajung la valori pe care noi le-am pierdut şi la o fericire austeră. Dar ţăranii din Peloponez nu păreau deloc mulţumiţi şi nici femeile care spărgeau la piatră pe şosele, nici fetiţele care duceau găleţi de apă mult prea grele. Treceam mai departe. Nu venisem acolo ca să ne-nduioşăm asupra soartei lor. Aş fi vrut totuşi ca tata să-mi spună exact unde-ntîlnise oameni fericiţi de sărăcie.

La Tirint, la Epidaur, am retrăit în unele momente emoţia care mă stăpînise la Micene. Eram foarte veselă în noaptea cînd am ajuns la Andriţena. Era tîrziu, mersesem pe clar de lună pe un drum desfundat de-a lungul unei prăpastii ; tata conducea absorbit ; ne era la amîndoi niţel cam somn, eram obosiţi şi ne simţeam

singuri pe lume, la adăpostul casei noastre mobile în care lucea molcom tabloul de bord, în timp ce farurile ne deschideau drum în penumbră.

— Este pe-aici un hotel încîntător, îmi spusese tata. Rustic și-ngrijit.

Era unsprezece cînd ne-am oprit în piața satului, în fața unui han cu obloanele-nchise :

— Ăsta nu-i hotelul domnului Cristopulos, mi-a spus el.

— Să-l căutăm.

Am colindat pe jos prin ulicioare pustii ; nici o lumină la ferestre ; nici un hotel în afară de ăsta. Tata a bătut la ușă; a strigat ; nici un răspuns. Era foarte frig și n-ar fi fost de loc amuzant să dormim în mașină. Ne-am apucat din nou să batem și să strigăm. Din fundul străzii a țîșnit în goană un bărbat : cu ochi și cu mustăți de cărbune, cu o cămașă albă strălucitoare.

— Sînteți francezi ?

— Da.

— V-am auzit strigînd franțuzește. Mîine e zi de tîrg ; hotelul e plin.

— Vorbiți foarte bine franțuzește.

— O ! nu grozav. Dar iubesc Franța...

Zîmbea, avea un zîmbet la fel de strălucitor ca și cămașa. Hotelul domnului Cristopulos nu mai exista, însă avea să ne găsească el paturi. L-am urmat : aventura mă-ncînta. E genul de aventură care nu ți se-ntîmplă niciodată cu Jean-Charles : pleci, te oprești la oră fixă și de altfel el reține totdeauna camera dinainte.

Grecul a bătut la o uşă ; a apărut o femeie la fereastră. Da, era de acord să ne închirieze două camere. I-am mulţumit ghidului nostru.

— Mi-ar face mare plăcere să vă văd un pic mîine dimineaţă, ca să vorbim despre ţara dumneavoastră, ne-a spus el.

— Cu plăcere. Unde ?

— E o cafenea în piaţă.

— De acord. La nouă vă convine ?

— Perfect.

Am adormit dintr-o dată, într-o cameră pardosită-n roşu, sub nişte maldăre de pături, pînă ce m-a trezit mîna tatei pe umăr.

— Am nimerit-o bine : e zi de tîrg. Nu ştiu dacă eşti şi tu ca mine, dar eu ador tîrgurile.

— Pe ăsta am să-l ador.

Piaţa era plină de femei în negru, stînd în faţa coşurilor înşirate pe jos : ouă, brînză de capră, varză, cîţiva pui slabi. Amicul nostru ne aştepta în faţa cafenelei. Era frig : precupeţele cred că erau îngheţate. Am intrat ; eram moartă de foame, dar nu era nimic de mîncare. Aroma cafelei negre şi groase m-a consolat.

Grecul a-nceput să vorbească despre Franţa ; era atît de fericit ori de cîte ori întîlnea francezi ! Ce noroc aveam să trăim într-o ţară liberă ! Îi plăcea atît de mult să citească ziare şi cărţi franţuzeşti. Vorbea cu voce scăzută, mai mult din obişnuinţă decît din prudenţă :

— La dumneavoastră nu e nimeni băgat la-nchisoare pentru părerile sale politice.

Tata a avut un aer înţelegător, ceea ce m-a surprins : e drept că ştie-atîtea lucruri ; e-atît

de modest că nu-ți dai seama. A-ntrebat cu glas scăzut :

— Represiunile sînt tot atît de aspre ?

Grecul a dat din cap :

— Închisoarea din Egina e plină de comuniști. Și dacă ați ști cum sînt tratați !

— La fel de-ngrozitor ca-n lagăre ?

— La fel. Dar n-au să ne zdrobească, a adăugat el cu un pic de emfază.

Ne-a pus întrebări cu privire la situația Franței. Tata mi-a aruncat o privire complice și s-a apucat să vorbească despre greutățile clasei muncitoare, despre speranțele, despre cuceririle ei : ai fi zis că e-nscris în partidul comunist. Eu mă amuzam dar aveam crampe. Am zis :

— Mă duc să văd dacă pot găsi ceva să cumpăr.

Am colindat prin piață. Niște femei, înbrăcate tot în negru, discutau cu precupețele. „O fericire austeră“ : nu citeam deloc așa ceva pe fețele acelea înroșite de frig. Cum putuse tata să se-nșele-n asemenea hal, el atît de perspicace de obicei ? Fără-ndoială, văzuse ținuturile astea doar vara : cu soare, cu fructe, cu flori, sînt bine-nțeles mai vesele.

Am cumpărat două ouă pe care patronul cafenelei mi le-a fiert. Am cojit unul și-am simțit un miros groaznic ; l-am cojit și pe celălalt ; tot stricat. Grecul s-a dus s-aducă altele pe care le-a fiert : tot stricate.

— Cum se poate așa ceva ? Le aduc direct de la țară.

— Tîrgul se ține la două săptămîni o dată. Dacă ai noroc dai peste ouă din ajun. Dacă nu...

E mai bine să le mănînci tari, ar fi trebuit să vă previn.

— Mai bine că nu le-am mîncat deloc.

Ceva mai tîrziu pe drumul spre Bassa, i-am spus tatei :

— Nu-mi închipuiam că Grecia e-atît de săracă.

— A distrus-o războiul, mai ales războiul civil.

— E drăguț tipul ăsta. Iar tu ți-ai jucat bine rolul : e convins că sîntem comuniști.

— Pe comuniștii de-aici îi stimez, fiindcă ce e drept, riscă s-ajungă-n pușcărie și-și riscă și pielea.

— Bine-nțeles. Aveam un coleg care ne bombarda cu proteste, pe care trebuia să le semnăm, împotriva lagărelor din Grecia.

— Tu ai semnat ?

— Da, o dată. Din principiu nu semnez nimic. Mai întîi, pentru că nu folosește nici pic. Și pe urmă, pentru că-n spatele tuturor acestor inițiative, în aparență umanitare, se află totdeauna manevre politice.

Ne-am întors la Atena și-am insistat să vizităm orașul modern. Ne-am plimbat prin jurul pieței Omonia. Oameni posomorîți, prost îmbrăcați, miros de seu : „Vezi că nu e nimic de văzut“, îmi spunea tata. Aș fi vrut să știu ce se petrece îndărătul chipurilor acelea stinse. Nici la Paris nu știu nimic despre oamenii de care mă izbesc mereu, dar sînt prea ocupată ca să-mi pese ; la Atena nu aveam nimic altceva de făcut.

— Ar trebui să-i cunoaştem pe greci, am zis eu.

— Am cunoscut cîţiva. Nu erau deloc interesanţi. De altfel, în ziua de azi, toţi oamenii din toate ţările seamănă între ei.

— Totuşi, aici nu sînt aceleaşi probleme ca-n Franţa.

— Sînt grozav de obişnuite şi-aici şi-acolo.

Contrastul dintre luxul cartierelor elegante şi tristeţea gloatei era mult mai frapant decît la Paris — cel puţin pentru mine.

— Cred că ţara asta e mult mai veselă vara.

— Grecia nu-i veselă, mi-a spus tata cu un uşor repros ; e frumoasă.

Koreele * erau frumoase, cu buzele cu colţurile ridicate într-un zîmbet, cu ochii ficşi, cu un aer vesel şi niţel cam prostănac. Mi-au plăcut. Ştiam că n-am să le uit, şi-aş fi vrut să plec numaidecît din muzeu după ce le-am văzut. Celelalte sculpturi, bucăţile de basoreliefuri, frizele, stelele funerare nu mă interesau. Mă năpădea o mare oboseală, în trup şi-n suflet ; îl admiram pe tata, îi admiram capacitatea de-a fi atent şi curios. Peste două zile îl părăsesc şi nu-l cunosc mai bine decît la sosire : gîndul ăsta pe care-l nutream... de cînd ? m-a izbit deodată. Am intrat într-o sală plină de vase şi-am văzut că erau săli după săli pline cu vase. Tata s-a postat în faţa unei vitrine şi-a-nceput să-mi enumere epocile, stilurile, particularităţile lor : perioada homerică, perioada arhaică, vase cu figuri negre, cu figuri roşii, cu fond alb ;

* Statui antice greceşti care înfăţişează fete tinere.

îmi explica scenele înfățișate pe pîntecele lor. Drept, alături de mine, se depărta în fundul anfiladei de săli cu parchet strălucitor ; sau alunecam eu brusc într-un abis de indiferență ; în orice caz, între noi se așternuse o distanță de netrecut, fiindcă pentru el o diferență de culoare, conturul unei crengi de palmier sau al unei păsări era un motiv de minunare, de plăcere, care-l proiecta spre fericiri apuse, către-ntregul lui trecut. Pe mine vasele astea mă plictiseau de moarte și pe măsură ce treceam de la vitrină la vitrină plictiseala mea ajungea la exasperare și mă gîndeam : „Am ratat totul !" M-am oprit și-am spus : „Nu mai pot !"

— Într-adevăr, de-abia te mai ții pe picioare : ar fi trebuit să spui mai de mult !

Era mîhnit, bănuind probabil vreo slăbiciune feminină care mă aducea brusc în pragul leșinului. M-a condus la hotel. Am băut un Xeres încercînd să-i vorbesc despre Koree. Dar mi se părea inabordabil și dezamăgit.

A doua zi dimineața l-am lăsat să intre singur în muzeul Acropolei.

— Prefer să revăd Partenonul.

Aerul era călduț ; mă uitam la cer și la templu și-ncercam un amar sentiment de-nfrîngere. Cîteva grupuri, cîteva perechi îi ascultau pe ghizi cu un interes politicos sau ținîndu-se să nu caște. Reclame deștepte îi convinseseră că vor gusta aici extazuri de nedescris ; iar la-ntoarcere nimeni nu va îndrăzni să spună că a rămas de lemn ; aveau să-și îndemne prietenii să vadă Atena, așa încît lanțul de minciuni avea să se perpetueze, frumoasele imagini rămînînd intacte în ciuda tu-

turor deziluziilor. Totuşi revăd perechea aceea tînără şi pe cele două femei mai în vîrstă urcînd încetişor spre templu, vorbindu-şi, zîmbindu-şi, oprindu-se şi privind cu un aer plin de fericire calmă. Eu de ce nu simt aşa ceva ? De ce nu sînt în stare să iubesc lucruri pe care le ştiu demne să fie iubite ?

Marthe intră în cameră :

— Ţi-am pregătit o supă.

— Nu pot.

— Încearcă.

Ca să le facă plăcere, Laurence o-nghite. De două zile n-a mîncat. Şi ce-i cu asta ? dacă nu-i e foame. Privirile lor neliniştite. A golit ceaşca, inima începe să-i bată, o năpădesc sudorile. De-abia are timp să se repeadă-n baie şi să verse ; ca alaltăieri şi ca răsalaltăieri. Ce uşurare ! Ar vrea să se golească şi mai mult, să se verse toată. Îşi clăteşte gura, se aruncă-n pat epuizată, liniştită.

— Ai vărsat ? zice Marthe.

— Ţi-am spus că nu pot mînca.

— Trebuie neapărat să mergi la doctor.

— Nu vreau.

Ce poate să-i facă doctorul ? şi la ce bun ? După ce-a vărsat se simte bine. E-ntuneric în ea ; se lasă-n voia-ntunericului. Se gîndeşte la o poveste pe care-a citit-o : o cîrtiţă bîjbîie prin nişte galerii subterane, iese din ele şi simte aerul proaspăt, dar nu-i dă-n gînd să deschidă ochii. Ea-şi spune altfel povestea : cîrtiţei îi dă-n gînd, sub pămînt, să deschidă ochii şi vede că totul e negru. N-are nici un sens.

Jean-Charles se așază la căpătîiul ei, o ia de mînă :

— Iubito, încearcă să-mi spui ce te supără. Doctorul Lebel, cu care-am stat de vorbă, crede că ai o mare nemulțumire...

— N-am nimic.

— Vorbea de anorexie *. Vine numaidecit.

— Nu !

— Atunci vino-ți în fire. Gîndește-te. Nu ești anorexic fără motiv : descoperă motivul.

Laurence își trage mîna.

— Sînt obosită, lasă-mă.

Nemulțumiri, da, își spune ea după ce Jean-Charles iese din cameră, dar nu atît de serioase încît s-o-mpiedice să se scoale și să mănînce. Eram mîhnită în Caravelul care m-aducea înapoi la Paris. Nu reușisem să scap din închisoarea mea, o vedeam ferecîndu-mă din nou, în timp ce avionul se cufunda în ceață.

Jean-Charles era la aerodrom :

— Ați făcut o călătorie frumoasă ?

— Formidabilă.

Nici nu mințea, nici nu spunea adevărul. Toate vorbele astea pe care le spui ! Vorbe... Acasă, copiii m-au întîmpinat cu țipete de bucurie, cu țopăieli, cu sărutări și cu-o mulțime de-ntrebări. În toate vazele erau flori. Am împărțit păpușile, fustele, eșarfele, albumele, fotografiile și-am început să povestesc o călătorie nemaipomenită. Pe urmă, mi-am aranjat lucrurile-n dulap. N-aveam impresia că fac pe femeia tînără care-și regăsește căminul : mai rău.

---

* Pierdere sau scădere a poftei de mîncare.

Nu eram o imagine ; dar nici altceva : nu eram nimic. Pietrele de pe Acropole nu-mi erau mai străine decît acest apartament. Numai Catherine...

— Ce face Catherine ?

— Am impresia că foarte bine, mi-a spus Jean-Charles. Psiholoaga vrea să-i telefonezi cît mai curînd.

— Perfect.

Am stat de vorbă cu Catherine ; Brigitte o invitase să petreacă vacanța de Paști cu ea într-o casă a familiei ei, lîngă lacul Settons ; îi dădeam voie ? Da. Știa c-am să zic da și-i părea bine. Se-nțelegea foarte bine cu doamna Frossard : acasă la ea, Catherine desena, juca diferite jocuri, se distra.

Rivalitatea mamă — psihiatru e poate clasică : în orice caz eu nu eram scutită. O văzusem de două ori pe doamna Frossard, fără simpatie : amabilă, cu aer competent, punînd întrebări dibace, înregistrînd și catalogînd repede răspunsurile. Cînd plecasem de la ea a doua oară știa despre fata mea aproape tot atît cît știam și eu. Înainte de-a pleca în Grecia îi telefonasem : nu-mi spusese nimic ; cura de-abia începea. „Și-acum ?“ mă-ntrebam eu în timp ce sunam la ușa ei. Eram în defensivă : țepoasă ca o sîrmă ghimpată. A părut că nu-și dă seama și mi-a expus situația cu-o voce veselă. În mare, Catherine are un bun echilibru afectiv ; mă iubește enorm și foarte mult și pe Louise ; nu destul de mult pe taică-său, căruia trebuie să-i cerem un efort. Sentimentele ei față de Brigitte n-au nimic excesiv. Atît doar că, mai mare de-

cît ea şi precoce, Brigitte vorbeşte cu ea lucruri care-o tulbură.

— Totuşi, Brigitte mi-a promis că are să fie atentă ; e-un copil foarte loial.

— Cum aţi vrea, doamnă, ca o fetiţă de doisprezece ani să-şi măsoare exact cuvintele ? Unele lucruri le păstrează pentru ea ; îi povesteşte altele Catherinei, care nu ştie să le interpreteze. Asociaţiile ei de idei, răspunsurile ei la teste, angoasa ei sare-n ochi în desenele pe care le face.

De fapt ştiam. Nu trebuia să vină doamna Frossard ca să-nţeleg că-i cerusem Brigittei imposibilul : prietenia presupune să vorbeşti cu inima deschisă. Singurul fel de-a o feri pe Catherine de Brigitte era să le-mpiedice pe cele două fetiţe să se vadă : asta era concluzia la care ajunsese doamna Frossard. În cazul ăsta nu era vorba de vreo irezistibilă pasiune copilărească în care e primejdios să intervii cu brutalitate. Dacă întîlnirile lor erau rărite cu tact, Catherine nu va fi tulburată. Trebuia să fac în aşa fel încît pînă la vacanţa mare să se vadă mai puţin, iar ca anul viitor să nu mai fie în aceeaşi clasă. Ar fi bine să găsesc pentru fata mea alte prietene, mai copilăroase.

— Vezi ! am avut dreptate, mi-a spus Jean-Charles cu un glas triumfător. Fetiţa asta a zăpăcit-o pe Catherine.

Îi aud vocea ; o revăd pe Brigitte, cu boldul înfipt în tiv : „Bună ziua, doamnă“ ; şi simt un nod în gît. O prietenie e preţioasă. Dacă aş avea şi eu o prietenă aş sta cu ea de vorbă în loc să stau încremenită.

— Mai întîi stă cu noi de Paşti.

— Are să fie dezolată.

— N-are să fie dacă-i propunem ceva mai tentant.

Jean-Charles s-a-ncălzit: Catherine e fascinată de pozele pe care le-am adus eu din Grecia; ei bine, o s-o luăm la Roma, cu Louise. La-ntoarcere va trebui să-i găsim nişte ocupaţii care s-o absoarbă: sporturi sau dans. Călărie! era o idee grozavă; chiar şi afectiv. Să-nlocuieşti o prietenă cu un cal! Am discutat. Jean-Charles era însă hotărît. La Roma şi lecţii de călărie.

Catherine a rămas perplexă cînd am vorbit de-un voiaj la Roma: „I-am promis Brigittei; are să fie tare amărîtă".

— Are să-înţeleagă. Nu faci în fiecare zi o călătorie la Roma. N-ai chef să mergi la Roma?

— Mi-ar fi plăcut tare mult să merg la Brigitte.

E amărîtă. Dar cînd are să se vadă la Roma, are să fie-ncîntată. N-are să se mai gîndească la prietena ei. Niţică dibăcie şi la anul are s-o uite de tot.

Laurence simte un nod în gît. Jean-Charles n-ar fi trebuit să discute în public, a doua zi, cazul Catherinei. O trădare, un viol. Ce romantism! O-năbuşă un fel de ruşine, de parcă ea ar fi Catherine şi-ar fi auzit pe neaşteptate vorbele lor. Tată-său, Marthe, Hubert, Jean-Charles, ea, luau cu toţii masa la Dominique. (Mama căpătînd gust pentru reuniunile de familie! să nu-ţi vină să crezi! şi curtoazia tatei faţă de ea!)

— Soră-mea mi-a povestit un caz absolut analog, a zis el. Una dintre cele mai bune eleve ale ei, dintr-a noua, s-a-mprietenit cu-o colegă mai mare, a cărei mamă era malgașă. Toată viziunea ei despre lume s-a schimbat ; și caracterul la fel.

— Le-au despărțit ? am întrebat.

— Asta nu mai știu.

— Cînd consulți un specialist cred că trebuie să-i urmezi sfaturile, a zis Dominique. Nu crezi ? l-a-ntrebat pe tata, cu un aer deferent ca și cînd ar fi pus mare preț pe părerea lui. Am înțeles că era mișcată de solicitudinea lui : are atîta nevoie de stimă, de prietenie. Mă indispunea că se lăsa dus de cochetăriile ei.

— E logic.

Vocea asta nehotărîtă. Cu toate astea, la Delfi, cînd ne uitam la fetița înnebunită de muzică, era de-aceeași părere cu mine.

— După părerea mea, alta e hiba, a zis Marthe.

A repetat că pentru un copil nu e de trăit într-o lume fără Dumnezeu. N-aveam dreptul s-o lipsim pe Catherine de mîngîierile religiei. Hubert mînca tăcut. Combina probabil întortocheate schimburi de port-cheie, ultima lui manie.

— Totuși e foarte important să ai o prietenă ! am zis eu.

— Tu te-ai descurcat foarte bine și fără, mi-a răspuns Dominique.

— Nu chiar atît de bine cum ți-nchipui.

— Ei bine, o să-i găsim alta, a zis Jean-Charles. Asta nu-i pentru ea dacă plînge, are coș-

maruri, nu-nvaţă ca lumea şi dacă doamnei Frossard i se pare niţel dezaxată.

— Trebuie s-o ajutăm să-şi recapete echilibrul. Dar nu despărţind-o de Brigitte. Vezi, tată, la Delfi, ziceai că e normal să te zăpăceşti cînd începi să descoperi lumea.

— Există lucruri fireşti, pe care e preferabil să le eviţi ; e firesc că ţipi cînd te frigi ! dar mai bine să nu te frigi. Dacă psiholoaga o găseşte dezaxată...

— Dar tu nu crezi în psihologi !

Simţeam că ridic tonul. Jean-Charles mi-a aruncat o privire nemulţumită.

— Uite ce e, de vreme ce Catherine acceptă să meargă cu noi fără să facă o dramă din asta, nu face nici tu.

— Catherine nu face o dramă din asta ?

— Chiar deloc !

— Serios !

Tată-său şi Dominique au spus-o într-un glas : Serios ? Hubert a dat din cap cu aerul de-a pricepe totul. Laurence s-a forţat să mănînce şi-atunci a avut primul spasm. Ştia că e bătută. Nu poţi avea dreptate cînd toţi îţi spun că n-ai, n-a fost niciodată atît de arogantă ca să-şi închipuie aşa ceva. (Au existat Galileu, Pasteur şi alţii pe care ni-i cita domnişoara Houchet. Dar eu nu mă cred Galileu.) Deci de Paşti — are să se vindece bine-nţeles, e vorba de cîteva zile, cîteva zile ţi-e scîrbă să mănînci, dar pînă la urmă îţi trece obligatoriu — au s-o ia pe Catherine la Roma. Laurence simte un nod în stomac. Poate că multă vreme n-are să reuşească să mănînce. Psiholoaga ar spune că face într-adins pe bol-

nava fiindcă nu vrea s-o ia pe Catherine. Absurd. Dacă într-adevăr n-ar vrea, ar refuza, s-ar bate pentru asta. Ar fi cu toţii obligaţi să cedeze.

Toţi. Pentru că toţi sînt împotriva ei. Din nou dă buzna imaginea pe care o respinge cu-atîta violenţă şi care se iveşte îndată ce-i slăbeşte atenţia : Jean-Charles, tata, Dominique, zîmbind ca-ntr-un afiş american care laudă o marcă de *oat-meal* *. Reconciliaţi, lăsîndu-se împreună în voia bucuriilor vieţii de familie. Iar deosebirile care păreau esenţiale, de fapt n-aveau atîta importanţă. Numai ea este alta ; respinsă ; incapabilă să trăiască ; incapabilă să iubească. Se-agaţă cu amîndouă mîinile de cearşaf. Iată ceva de care se teme mai rău ca de moarte : unul dintre-acele momente în care totul se năruie ; trupul îi e de piatră ; ar vrea să urle ; dar pietrele n-au glas, nici lacrimi.

N-am vrut s-o cred pe Dominique ; era la trei zile după masa aceea, la opt zile după întoarcerea noastră din Grecia. Dominique mi-a spus :

— Închipuie-ţi că eu şi cu taică-tău ne-am gîndit să trăim din nou împreună.

— Cum ? tu şi cu tata ?

— Te miră chiar atît de mult ? de ce ? În fond, avem o mulţime de lucruri comune. Mai întîi — trecutul ; pe tine, pe Marthe, copiii voştri.

— Aveţi gusturi atît de diferite.

— Aveam. Îmbătrînind ne-am schimbat un pic.

* Făină de ovăz (engl.).

„Fii calmă" îmi ziceam eu. În salon erau flori de primăvară : zambile, ciuboțica-cucului. Aduse de tata ori își schimba mama stilul ? Pe cine imita ? ceea ce dorea să devină ? Vorbea. Lăsam cuvintele să alunece pe lîngă mine nevrînd încă să cred : Dominique își spune de-atîtea ori povești. Avea nevoie de siguranță, de afecțiune, de stimă. Iar el i le oferea din plin. Își dădea seama că o judecase greșit, că mondenitatea, ambiția ei erau o formă de vitalitate. Și tocmai de-un asemenea om vital avea el nevoie. Se simțea singur, se plictisea ; cărțile, cultura, muzica : foarte frumoase, dar nu umplu o existență. Rămăsese foarte atrăgător, trebuie să recunoască. Și pe urmă evoluase. Înțelegea că negativismul e steril. Ținînd seamă de cunoștințele lui cu privire la viața parlamentară, ea îi propusese să ia parte la o dezbatere la radio : „Nu-ți poți închipui ce plăcere i-a făcut". Vocea curgea egală, mulțumită, în atmosfera călduță a salonului în care răsunaseră țipete atît de-ngrozitoare. „Suporți, suporți." Gilbert avea dreptate. Țipi, plîngi, te zvîrcolești ca și cînd ar exista în viață ceva demn de țipetele, de lacrimile, de zbuciumările astea. Și nici măcar nu-i adevărat. Nimic nu este ireparabil fiindcă nimic n-are importanță. De ce să stai în pat toată viața ?

— Bine, dar ție viața tatei ți se pare atît de ternă !

Nu-nțelegeam. Dominique nu-și schimbase brusc părerea despre tata ; nu se convertise la viziunea lui despre lume și nici nu se resemnase

să-mpartă cu el ceea ce ea numea mediocritatea lui.

— A ! am să-mi păstrez concepțiile mele. În privința asta sîntem cu totul de acord : fiecare cu ocupațiile și cu mediul lui.

— Un fel de coexistență pașnică ?

— Dacă vrei.

— Atunci de ce nu vă mulțumiți să vă vedeți din cînd în cînd ?

— E clar că nu cunoști lumea, nu-ți dai seama a spus Dominique.

Un moment a tăcut ; era clar că ce-i umbla prin minte nu era deloc plăcut.

— Ți-am mai spus : o femeie fără bărbat, social e o declasată ; este echivocă. Știu că mi se și pun în seamă niște pești ; și de altfel chiar sînt unii care se oferă.

— Dar de ce tata ? Ai fi putut alege un bărbat mai briant, am zis eu subliniind ultimul cuvînt.

— Briant ? Comparat cu Gilbert nici unul nu e briant. Aș da impresia că mă mulțumesc cu un surogat. Taică-tău e cu totul altceva. Pe fața ei a trecut o expresie visătoare care se potrivea cu zambilele, cu ciuboțica-cucului : — Doi soți care se regăsesc după o lungă despărțire ca să-ntîmpine împreună bătrînețea, lumea se poate mira de așa ceva, dar n-o să-și bată joc.

Nu eram chiar atît de sigură ca ea ; dar acum înțelegeam. Siguranță, respectabilitate : iată cea mai importantă nevoie pentru ea. Alte legături ar trece-o în rîndul femeilor ușoare ; iar un soț nu se găsește așa de ușor. Întrevedeam personajul pe care avea să-l creeze : o femeie care-a

reuşit, o femeie cu succes, care s-a desprins însă de frivolităţi, cărora le preferă bucurii mai ascunse, mai greu de realizat, mai intime.

Dar tata era de acord ? Laurence a trecut pe la taică-său în aceeaşi seară. Apartamentul ăsta de bărbat singur, care-i plăcea atît de mult, cu mormane de ziare şi de cărţi, cu mirosul lui bătrînesc. Încercînd să zîmbească, l-a-ntrebat aproape numaidecît :

— E-adevărat ce spune Dominique, o să trăiţi din nou împreună ?

— Ei da ! oricît de surprinzător ţi s-ar părea.

Părea niţel cam încurcat : îşi amintea ce spusese despre Dominique.

— Da, recunosc că mă miră. Ţineai atît de mult la solitudinea ta.

— Nu sînt obligat s-o pierd dacă mă instalez la maică-ta. Apartamentul ei e foarte mare. La vîrsta noastră, avem, bine-nţeles, amîndoi nevoie de independenţă.

Laurence a spus încet :

— Presupun că e-o idee bună.

— Cred că da. Trăiesc prea-nchis în mine însumi. Trebuie totuşi să păstrezi legătura cu lumea. Iar Dominique s-a maturizat, să ştii ; mă-nţelege mult mai bine decît pe vremuri.

Vorbiseră de una, de alta, evocaseră amintiri din Grecia. Seara, Laurence vărsase tot ce mîncase ; a doua zi nu se dăduse jos din pat ; nici în ziua următoare, zdrobită de-un galop de imagini şi de cuvinte care i se perindau prin cap, bătîndu-se între ele ca nişte crisuri * într-un ser-

---

* Pumnal malaez cu lama în zigzag.

tar închis (dacă-l deschizi totul e-n regulă). Deschide sertarul. Sînt pur și simplu geloasă. Problema lui Oedip nelichidată, maică-mea fiind rivala mea. Electra, Agamemnon. De-aceea m-a impresionat atît de mult Micene ? Nu. Nu. Prostii. Micene e frumos, frumusețea lui m-a impresionat. Sertarul e-nchis, crisurile se bat între ele. Sînt geloasă dar, mai ales, mai ales... Respiră prea repede, gîfîie. Deci nu era adevărat că se bucura de-nțelepciune și de fericire și că propria strălucire îi era de-ajuns ! Secretul pe care-și reproșa că nu știuse să-l descopere, la urma urmei, poate că nici nu exista. Nu exista : știe asta încă din Grecia. Am fost *dezamăgită.* Cuvîntul îi sfîșie inima. Își apasă batista pe gură de parc-ar înnăbuși un țipăt de care nu e-n stare. Sînt dezamăgită. Am și de ce. „Nu-ți poți închipui ce plăcere i-a făcut !" Iar el : „Acum mă-nțelege mai bine ca pe vremuri". S-a simțit măgulit. *Măgulit,* el care privea lumea de-atît de sus, cu-o zîmbitoare detașare, el care știa zădărnicia tuturor lucrurilor și care aflase liniștea dincolo de disperare. El, care nu făcea concesii, avea să vorbească la radio, la acest radio pe care-l acuza de minciună și de servilitate. Era și el din același aluat. Mona mi-ar spune : „Ei, ce-i ! Sînt ca două picături de apă".

Picotea, epuizată. Cînd deschide ochii, Jean-Charles e lîngă ea :

— Draga mea, trebuie neapărat să vezi un doctor.

— De ce ?

— Ai să stai de vorbă cu el ; are să te-ajute să-nțelegi ce ți se-ntîmplă.

Laurence tresare :

— Nu, nici gînd ! Nu sînt jucăria nimănui. Țipă : — Nu ! Nu !

— Liniștește-te.

Cade iară pe pernă. Au s-o forțeze să mănînce, au s-o facă să-nghită orice ? ce fel de orice ? tot ce varsă, viața ei, viața celorlalți cu falsele lor amoruri, cu poveștile lor bănești, cu minciunile lor. Au s-o vindece de refuzurile, de disperarea ei. Nu. De ce nu ? Cîrtiței ăleia care deschide ochii și vede că e-ntuneric, la ce-i folosește ? Să-nchidă ochii. Și Catherine ? Să-i bată pleoapele-n cuie ? „Nu" ; a țipat tare. Nu, Catherine nu. N-am să-ngădui să-i facă ce mi-au făcut mie. Ce-au făcut din mine ? Femeia asta care nu iubește pe nimeni, insensibilă față de frumusețile lumii, incapabilă pînă și să plîngă, femeia asta pe care-o vărs. Catherine : dimpotrivă, ei să-i deschidă ochii numaidecît și poate că o rază de lumină are s-ajungă pînă la ea, poate că are să scape de toate astea... De ce să scape ? De-ntunericul ăsta. De ignoranță, de indiferență. Catherine... Se ridică deodată !

— N-au să-i facă ce mi-au făcut mie.

— Liniștește-te.

Jean-Charles o apucă de mînă, privirea îi șovăie de parc-ar vrea să strige după ajutor ; atît de autoritar, atît de sigur că are dreptate, în schimb îl sperie și cel mai neînsemnat lucru neprevăzut.

— N-am să mă liniștesc. Nu vreau nici un doctor. Voi mă-mbolnăviți, și-am să mă vindec singură fiindcă n-am să vă cedez. N-am să vă cedez în privința Catherinei. Cu mine s-a zis, pe

mine m-au dus, n-am încotro s-o mai apuc. Dar pe ea n-au s-o mutileze. Nu vreau s-o lipsească de prietena ei ; vreau să-şi petreacă vacanţa la Brigitte. Şi n-are să se mai ducă la psiholoaga aia.

Laurence azvîrle aşternutul, se ridică, îşi pune un capot, surprinde privirea speriată a lui Jean-Charles.

— Nu chema doctorul. N-am luat-o razna. Spun ce gîndesc, asta-i tot. Şi nu mai face mutra asta !

— Nu-nţeleg deloc ce spui.

Laurence face un efort, are o voce rezonabilă :

— E simplu. De Catherine mă ocup eu. Tu ai să intervii din cînd în cînd. Dar eu o cresc şi eu trebuie să iau hotărîri. Şi le iau. Să creşti un copil nu-nseamnă să faci din el o imagine frumoasă...

Fără să vrea, Laurence ridică tonul, şi vorbeşte şi iar vorbeşte ; nu ştie exact ce spune, n-are importanţă, important e să ţipe mai tare decît Jean-Charles şi decît toţi ceilalţi şi să le-nchidă gura. Inima-i bate foarte tare, ochii îi ard :

— M-am hotărît, n-am să cedez.

Jean-Charles pare din ce în ce mai descumpănit ; şopteşte pe-un ton liniştitor :

— De ce nu mi-ai spus toate astea mai înainte ? Pentru asta nu trebuia să te-mbolnăveşti. Nu ştiam că pui atît de mult la inimă povestea asta.

Laurence îl priveşte drept în ochi, iar el întoarce capul :

— Ar fi trebuit să-mi spui dinainte.

— Poate că da. În orice caz acum s-a isprăvit.

Jean-Charles e-ncăpățînat ; dar la urma urmei, el nu ia deloc în serios prietenia dintre Catherine și Brigitte ; toată povestea e prea copilărească pentru ca să-l intereseze cu-adevărat. Acum cinci ani n-a fost deloc hazliu, n-are chef s-o scrîntesc din nou. Dacă mă țin tare, cîștig.

— Dacă vrei scandal, o să fie scandal.

— Scandal între noi ? Drept cine mă iei ?

— Nu știu. De tine depinde.

— Nu te-am contrazis niciodată, zice Jean-Charles.

Se gîndește :

— E drept că tu te ocupi de Catherine mult mai mult decît mine. În cele din urmă, tu trebuie să hotărăști. N-am pretins niciodată contrariul. Adaugă arțăgos : — Ar fi fost mult mai simplu dac-ai fi spus de la-nceput ce-aveai de spus.

Laurence își smulge un zîmbet :

— Am greșit. Nici mie nu-mi place să te contrazic.

Tac.

— Atunci ne-am înțeles, zice ea, Catherine își petrece vacanța la Brigitte.

— Dacă așa vrei tu.

— Da.

Laurence își perie părul, se-aranjează nițel la față. Pentru mine, partida s-a-ncheiat, se gîndește ea privindu-și imaginea — nițel cam palidă, trasă la față. Dar fetițele au o șansă. Ce fel de șansă ? habar n-are.

Lector : OLGA ZAICIK
Tehnoredactor : ELENA BABI

*

Tiraj 40 860. Coli tipar 6.

*

Întreprinderea Poligrafică „13 DECEMBRIE 1918“
Comanda nr. 1/769



Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2023